

ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นที่ 4 :
ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ดาวเด่น ไพรสรฤกษ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ศาสนาและศีลธรรมตามหลักสูตร

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๑

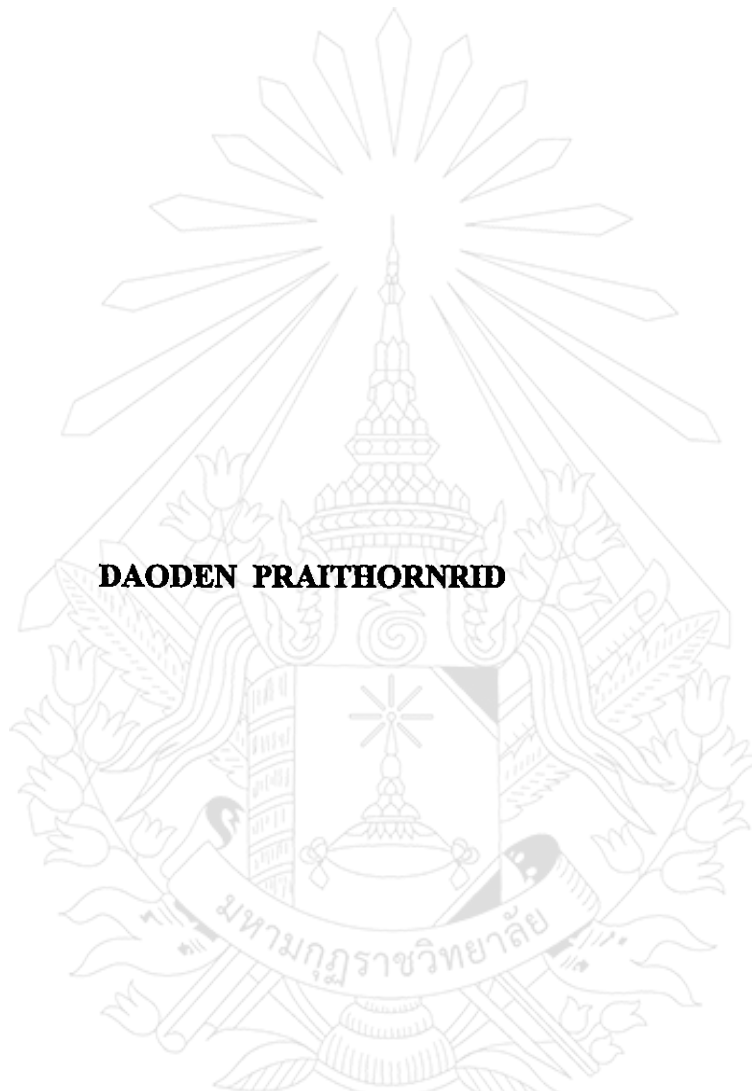
**ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 :
ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร**

**สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2551**

B 10094

**UNDERSTANDING IN DEMOCRACY OF THE FOURTH LEVEL STUDENTS :
A CASE STUDY OF RATCHADAMRI SCHOOL,
PRAVET DISTRICT, BANGKOK**

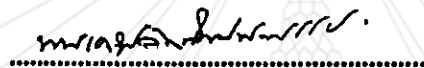

DAODEN PRAITHORNRI

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2551 (2008)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
: ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ
กรุงเทพมหานคร
ชื่อนักศึกษา : นายดาวเด่น ไพรธรรมฤทธิ
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สงบ เชื้อทอง

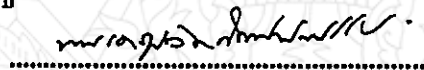
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

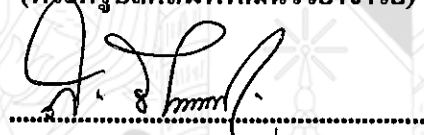
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

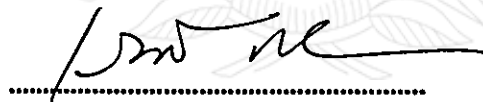
อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สงบ เชื้อทอง)

กรรมการ

(ดร. เสน่ห์ เดชะวงศ์)

กรรมการ

(ดร. สุเทพ สุวีรางกูร)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Understanding in Democracy of The Fourth Level Students
: A Case Study of Ratchadamri School, Pravet District,
Bangkok.

Student's Name : Mr. Daoden Praithornrid

Department : Government

Advisor : Asst.Emeritus Prof.Dr.Sukit Chaimusik

Co-Advisor : Asst.Prof.Sa-ngob Chuatong

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Chairman
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

S. Chaimusik
..... Advisor
(Asst.Emeritus Prof.Dr.Sukit Chaimusik)

S. Chuatong
..... Co-Advisor
(Asst.Prof. Sa-ngob Chuatong)

Sanh Dechawongse
..... Member
(Dr.Saneh Dechawongse)

S. Suvirangkun
..... Member
(Dr.Suthep Suvirangkun)

หัวข้อสารนิพนธ์	: ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วง ชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร
ชื่อนักศึกษา	: นายดาวเด่น ไพรชรฤทธิ
สาขาวิชา	: รัฐศาสตรการปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผงบ เชื้อทอง
ปีการศึกษา	: 2550

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ศึกษาเฉพาะ โรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 และเพื่อศึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์นี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 600 คน ขนาดตัวอย่างจำนวน 240 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ และสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39

นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจเรื่อง ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ด้านรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับที่ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ด้านผู้นำทางการเมือง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ด้านพรรคการเมือง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75

ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย กระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ ผู้นำทางการเมือง พรรคการเมือง การเลือกตั้ง ความเข้าใจโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง

ส่วนสำหรับปัญหาและแนวทางแก้ไขความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผู้ทำการวิจัยทำการศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านรัฐธรรมนูญ ด้านผู้นำทางการเมือง ด้านพรรคการเมืองและด้านการเลือกตั้ง

ด้านรัฐธรรมนูญนักเรียนขาดการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญมากที่สุด แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ นักการเมืองหรือโรงเรียนควรรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

ด้านผู้นำทางการเมืองนักเรียนใช้เวลากับการทำกิจกรรมอย่างอื่นมากกว่าไปทำกิจกรรมกับผู้นำทางการเมืองมากที่สุด ดังนั้นแนวทางการแก้ไข คือ โรงเรียนควรแนะนำให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของผู้นำทางการเมือง

ด้านพรรคการเมืองมีปัญหาที่นักเรียนไม่ได้รับคำแนะนำเรื่องพรรคการเมืองในทางที่ดี เพราะเคยได้รับฟังแต่เรื่องการโจมตีเกี่ยวกับพรรคการเมืองมากที่สุด แนวทางการแก้ไข คือ จัดกิจกรรมพิเศษให้กับนักเรียนได้รับทราบถึงผลดีและผลเสียของพรรคการเมือง

ด้านการเลือกตั้งนักเรียน ไม่มีโอกาสเข้าร่วมทางการเมืองจึงไม่สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งมากที่สุด แนวทางการแก้ไข คือ โรงเรียนควรจัดการเลือกตั้งสถานนักเรียนเป็นตัวอย่างให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์โดยตรง

Thematic Title : **Understanding in Democracy of The Fourth Level Students :
A Case Study of Ratchadamri School, Pravet District, Bangkok**

Student's Name : **Mr. Daoden Praithornrid**

Department : **Government**

Advisor : **Asst. Prof. Dr. Sukit Chaimusik**

Co – Advisor : **Asst. Prof. Sangop Chuethong**

Academic Year : **B.E. 2550 (2007)**

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were to study an understanding of democracy of 4th level students concentrating on a case study of Ratchadamri School, Pravet District, Bangkok Metropolitan in an academic year 2007 and to study the recommendations regarding the problems and solutions for democratic governance of students in Ratchadamri School, Pravet District, Bangkok Metropolitan.

The thematic paper was conducted in quantitative method studying the population of 600 4th level students in the academic year 2007 with 240 samples. The data collection tools included questionnaires which were statistically analyzed and concluded the research summary

The research results were found as follows:

The 4th level students concentrating on a case study of Ratchadamri School, Pravet District, Bangkok Metropolitan had “moderate” understanding towards democracy with mean value of 3.39

The 4th level students were students in mathayomsuksa 4 to 6 who had “high” level of understanding of democracy with 3.60 mean value. When considering by aspect, it was found that the students had “moderate” understanding of democracy process with 3.40 mean value and “high” level of understanding of constitution with 3.66 mean values of 3.67, 3.70 and 3.75 accordingly.

The understanding of democracy of students concentrating on a case study of Ratchadamri School, Pravet District, Bangkok Metropolitan consisted of understanding process

of democracy, constitution, political leader, election. An overall understanding was found as moderate level.

For problems and solutions of democracy understanding of 4th level students concentrating on a case study of Ratchadamri School, Pravet District, Bangkok Metropolitan, the researcher studied 4 aspects including constitution, political leader, political party and election.

In terms of constitution, the students lack their opinion expression on this issue. The solution would be that the politicians and the school should listen and give them opportunities to express their ideas regarding the constitution.

For political leader, it was found that students spend more time on other activities than with political leaders. The solution, therefore, was that the school should advise the students to realize an importance of political leaders.

In terms of political party, the problem was that the students did not receive positive advice on political parties as they were usually told about the attack of political parties. The solution would be to organize special activities for students to share advantages and disadvantages of political parties.

Finally for election aspect, the problem was that the students did not have any opportunity to participate politically. Therefore, they were unable to learn about the election. The solution would be the school should organize a student council election as a sample for them to have direct experience.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือคณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้ให้โอกาสเข้าศึกษาและได้อบรมจัดทำสารนิพนธ์เรื่องนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้สอน ให้ความร่วมมือและได้ให้ความรู้ความสะดวกในการศึกษาเล่าเรียนระดับบัณฑิตศึกษา ตลอดจนพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความเมตตาในการสอบสารนิพนธ์ของข้าพเจ้าเพื่อทำการแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกทั้งในการเรียนและการทำสารนิพนธ์แก่ข้าพเจ้าตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบเพื่อนที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาเล่าเรียนตลอดการศึกษาปริญญาโท และตลอดจนทำสารนิพนธ์ที่สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดาที่คอยให้กำลังใจให้ความช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ดาวเด่น ไพรรณฤทธิ์

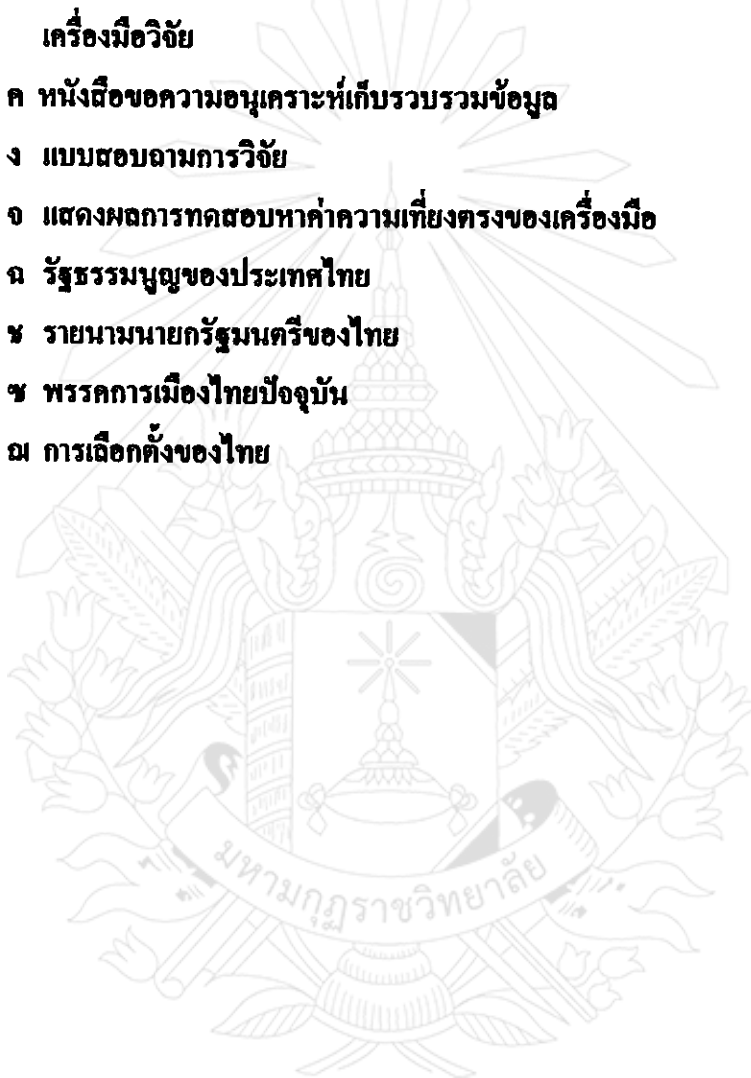
มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 สมมติฐานของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.6 คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ทฤษฎีทางการเมืองการปกครอง	7
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย	13
2.3 ทฤษฎีความรู้เข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย	34
2.4 แนวความคิดเรื่องรัฐธรรมนูญ	37
2.5 ทฤษฎีผู้นำทางการเมือง	41
2.6 ทฤษฎีพรรคการเมือง	46
2.7 ทฤษฎีการเลือกตั้ง	49
2.8 การนำความรู้เรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวัน	51

2.9	แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	52
2.10	ประวัติโรงเรียนราชดำริโดยสังเขป	60
2.11	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
2.12	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	66
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	68
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	68
3.2	เครื่องมือในการวิจัย	69
3.3	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
3.4	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	70
3.5	การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
3.6	การวิเคราะห์ข้อมูล	72
3.7	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	72
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
4.1	ข้อมูลทั่วไป	75
ตอนที่ 1	ข้อมูลส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่าง	75
ตอนที่ 2	ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร	79
ตอนที่ 3	การทดสอบสมมติฐาน	85
ตอนที่ 4	สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข	93
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	98
5.1	สรุปผลการวิจัย	98
5.2	อภิปรายผล	99
5.3	ข้อเสนอแนะ	101

บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	108
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือวิจัย	110
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	114
ภาคผนวก ง แบบสอบถามการวิจัย	116
ภาคผนวก จ แสดงผลการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ	125
ภาคผนวก ฉ รัฐธรรมนูญของประเทศไทย	130
ภาคผนวก ช รายชื่อนายกรัฐมนตรีของไทย	132
ภาคผนวก ซ พรรคการเมืองไทยปัจจุบัน	136
ภาคผนวก ฌ การเลือกตั้งของไทย	138
ประวัติผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลนักเรียนโรงเรียนราชดำริ ประจำปีการศึกษา 2550	4
ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านเพศ	75
ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านอายุ	76
ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านการศึกษา	76
ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านศาสนา	77
ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านอาชีพของบิดามารดา	77
ตารางที่ 7 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านรายได้ของบิดามารดา	78
ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านที่อยู่อาศัย	78
ตารางที่ 9 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร กระบวนการเข้าใจ ประชาธิปไตย	79
ตารางที่ 10 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวม	80
ตารางที่ 11 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านรัฐธรรมนูญ	81
ตารางที่ 12 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านผู้นำทางการเมือง	82
ตารางที่ 13 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านพรรคการเมือง	83

ตารางที่ 14 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านการเลือกตั้ง	84
ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ด้านเพศ	86
ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ด้านอายุ	86
ตารางที่ 17 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ด้านระดับชั้นปีการศึกษา	87
ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้าน ระดับชั้นปีการศึกษา	87
ตารางที่ 19 ผลเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของระดับการศึกษากับความเข้าใจ การปกครองระบอบประชาธิปไตย	88
ตารางที่ 20 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการนับถือศาสนา	88
ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้าน การนับถือศาสนา	89
ตารางที่ 22 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านอาชีพของบิดามารดา	89
ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้าน อาชีพของบิดามารดา	90
ตารางที่ 24 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านรายได้ของบิดามารดา	90
ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้าน รายได้ของบิดามารดา	91
ตารางที่ 26 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านสถานที่ตั้งที่พักอาศัย	92
ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้าน สถานที่ตั้งที่พักอาศัย	92

ตารางที่ 28 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านกระบวนการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตย	92
ตารางที่ 29 สภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้านรัฐธรรมนูญ	93
ตารางที่ 30 สภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้านผู้นำทางการเมือง	94
ตารางที่ 31 สภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้านพรรคการเมือง	95
ตารางที่ 32 สภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้านการเลือกตั้ง	96

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

หน้า

67

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 หากพิจารณาช่วงเวลาที่ผ่านมาถึงปัจจุบันแล้วน่าจะทำให้การพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยให้หยั่งรากลึกและมั่นคงอยู่ในจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนชาวไทยแต่ความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ตลอดระยะเวลา 75 ปีที่ยาวนานการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย กลับคลอนแคลนมีการทำรัฐประหารยกเลิกกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่เป็นแม่บทในการปกครองหลายครั้ง มีนักวิชาการจำนวนมากได้ศึกษาการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยและคิดหาแนวทางว่า จะทำอย่างไรให้การปกครองแบบประชาธิปไตยมีความสำเร็จก้าวหน้าและเกิดเสถียรภาพ เพราะถ้าบุคคลมีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ดีแล้ว ย่อมถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนต่อระบบการเมืองทำให้ระบบการเมืองมีความเข้มแข็งและมั่นคง

การสร้างเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการปลูกฝัง ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากสถาบันการศึกษา ครอบครัว และสังคมโดยส่วนรวมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสภาพการเมืองในปัจจุบัน บรรยากาศทางการเมืองของไทยเป็นกระแสประชาธิปไตยที่โดดเด่นมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง กระแสการเรียกร้องให้เกิดการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยในสังคมมีมากขึ้น ส่งผลผลักดันให้มีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยมีมากยิ่งขึ้นรวมทั้งรัฐบาลก็ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ด้วย จะเห็นจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และให้แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไว้ว่า “...ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์...”¹

¹พนม พงศ์ไพบูลย์, **รวมกฎหมายการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2546), หน้า 108.

นอกจากนี้ในทางการเมืองได้มีการเปิดโอกาสให้เยาวชนอายุ 18 ปีขึ้นไปมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง จะทำให้เยาวชนไทยมีความรู้สูงขึ้นและเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองโดยตรงและเชื่อว่าเยาวชนรุ่นใหม่ซึ่งมีอุดมการณ์และความบริสุทธิ์จะเป็นพลังสำคัญในการเสริมสร้างพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงยิ่งขึ้นไป

ดังนั้นการให้การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านการเมือง ซึ่งจะสัมพันธ์กันโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในทุก ๆ ด้าน จะเห็นได้ว่าความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการเมืองของประชาชนย่อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาต่อไปว่า นักเรียนเป็นเยาวชนของชาติและจะเป็นประชาชนผู้รับผิดชอบในกิจการ สำคัญของประเทศต่อไปในอนาคตรัฐบาลจึงควรให้ความสนใจในเรื่องนี้ต่อนักเรียนให้มากขึ้น มี นโยบายการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อระบอบประชาธิปไตย มุ่งปลูกฝังนักเรียนให้ มีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการเมือง เพื่อประโยชน์ในการปกครองและการพัฒนา ประเทศชาติ ซึ่งการศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของนักเรียนต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยเป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้ถึงความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในปัจจุบันของเยาวชนอันนำมาเป็นประโยชน์ต่อทางราชการในการกำหนดวิธีการเสริมสร้างให้ เยาวชนของชาติได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยยิ่งขึ้น เพื่อ พัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ผู้มีความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และมั่นคง

จากสาเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องความเข้าใจการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2550 ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาโรงเรียนราชดำริ ซึ่งเป็นโรงเรียน หนึ่งในที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยและเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ตลอดจนความ เป็นผู้นำทางด้านโรงเรียน จำนวนนักเรียนที่มีมากและอื่น ๆ ประจำเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จึงเป็นที่มาของความสนใจทำการศึกษาโดยศึกษาประเด็นความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย เพื่อ เปรียบเทียบความเข้าใจระบอบการปกครองประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 และเพื่อศึกษา ปัญหาและแนวทางแก้ไข ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ซึ่ง นอกจากจะได้ทราบระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน แล้ว ยังสามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนเพื่อปลูกฝัง เพื่ออบรมรวมทั้งวางแผน ในการ จัดการเรียนการสอนเรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แพร่หลายยิ่งขึ้นอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

1.2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข การปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยศึกษาเรื่องนี้ มีขอบเขตการวิจัยที่มุ่งศึกษาถึงความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนราชดำริ มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2550 อันมีเนื้อหา 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย
2. ด้านรัฐธรรมนูญ
3. ด้านผู้นำทางการเมือง
4. ด้านพรรคการเมือง
5. ด้านการเลือกตั้ง

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 600 คน โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างนักเรียนจำนวน 240 คน

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลนักเรียนโรงเรียนราชดำริ ประจำปีการศึกษา 2550

ชั้นมัธยมศึกษา	นักศึกษาเพศชาย (คน)	นักศึกษาเพศหญิง (คน)	รวม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	110	105	215
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	86	107	193
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	94	98	192
รวม			600

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีเพศต่างกัน มีความเข้าใจต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีอายุต่างกัน มีความเข้าใจต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความเข้าใจต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีการนับถือศาสนาต่างกัน มีความเข้าใจต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีอาชีพบิดามารดาต่างกัน มีความเข้าใจต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีรายได้ของบิดามารดาต่างกัน มีความเข้าใจต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีสถานที่พักอาศัยต่างกัน มีความเข้าใจต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยเรื่องความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1.5.1 ทำให้ทราบถึงความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550

1.5.2 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขของนักเรียนในความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

1.5.3 นำผลการศึกษาวิจัยไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียน

1.6 คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการงานวิจัยเรื่องนี้ประกอบด้วยคำดังต่อไปนี้

ความเข้าใจ หมายถึง การที่บุคคลสามารถรู้เรื่องราว รู้ความหมาย บอกเรื่องราว บอกความหมายของสิ่งนั้น ๆ ได้ แต่ในที่นี้เน้นความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีต่อระบอบประชาธิปไตย

การปกครอง หมายถึง การใช้อำนาจอธิปไตยตามกฎหมายในการบริหารและจัดการประเทศ

ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง มีความหมายทั้งในแง่อุดมการณ์หรือลัทธิ ความคิดทางการเมือง และความหมายในเชิงระบอบการปกครอง โดยเป็นที่ประจักษ์กันทั่วไปว่า ระบอบการปกครองที่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีกลไกเงื่อนไขรองรับศักดิ์ศรี สิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคมคือการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ดีว่าประชาชนคือเจ้าของอำนาจ

ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจในการตอบคำถามของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครองของไทย ที่นักเรียนรู้มาก่อนการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ เรื่อง รัฐธรรมนูญ ผู้นำทางการเมือง พรรคการเมือง การเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญ หมายถึง วัตถุประสงค์ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติขององค์กรต่าง ๆ ทางการเมืองในรูปของรัฐ

ผู้นำทางการเมือง หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่ม อาจมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพโดดเด่น มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

พรรคการเมือง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกันมารวมกัน เพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองโดยมีจุดประสงค์มุ่งหมายสำคัญ

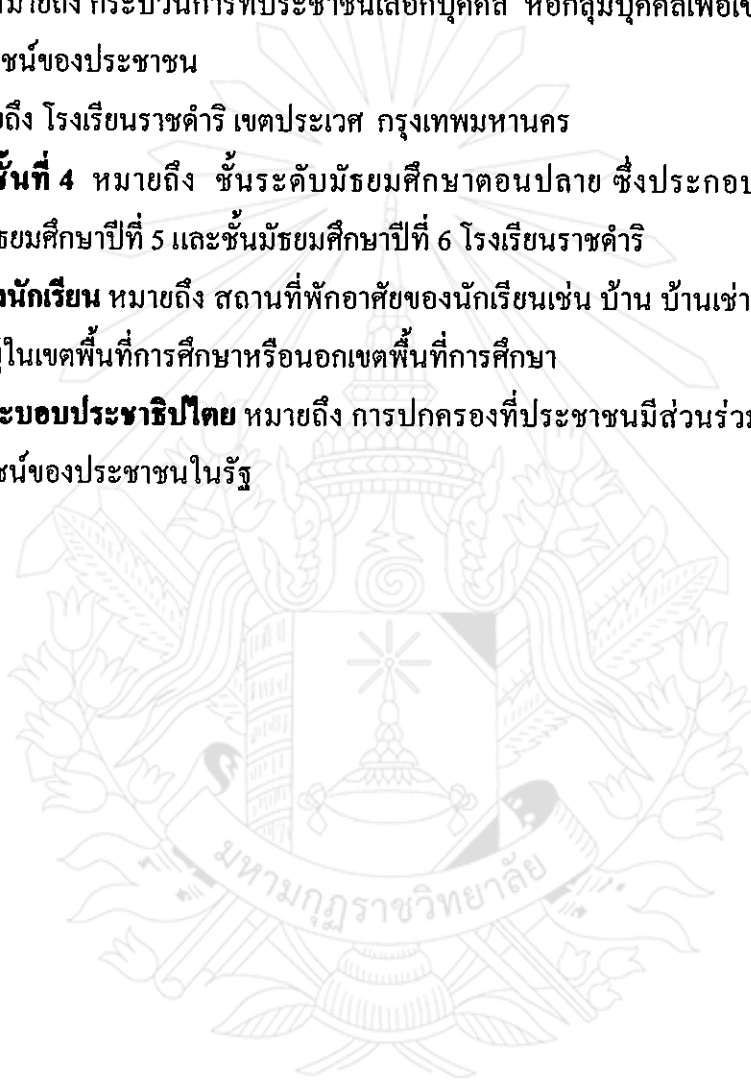
การเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนเลือกบุคคล หรือกลุ่มบุคคลเพื่อเข้าไปเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของประชาชน

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 หมายถึง ชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งประกอบด้วยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชดำริ

ที่พักอาศัยของนักเรียน หมายถึง สถานที่พักอาศัยของนักเรียนเช่น บ้าน บ้านเช่า อาศัยอยู่กับญาติ และอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาหรือนอกเขตพื้นที่การศึกษา

การปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในรัฐ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 ผู้ศึกษาวิจัยได้ค้นคว้าศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีทางการเมืองการปกครอง
- 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2.3 ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2.4 แนวความคิดเรื่องรัฐธรรมนูญ
- 2.5 ทฤษฎีผู้นำทางการเมือง
- 2.6 ทฤษฎีพรรคการเมือง
- 2.7 แนวความคิดเรื่องการเลือกตั้ง
- 2.8 การนำความรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
- 2.9 แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
- 2.10 ประวัติโรงเรียนราชดำริโดยสังเขป
- 2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.12 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2.1 ทฤษฎีทางการเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครองเป็นเรื่องที่มวลมนุษยชาติมาอยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ได้มีนักปราชญ์ได้สร้างแนวคิดทฤษฎีขึ้นมาปรับใช้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน และจัดให้มีระบบการเมืองการปกครอง ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติต่อกันในสังคมแต่ในขณะนี้ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึง ความหมายของการเมือง ทฤษฎีทางการเมืองการปกครอง และทฤษฎีการเรียนรู้ทางการเมืองการปกครอง ดังนี้

2.1.1 ความหมายของการเมือง

การเมืองมีความหมายหลากหลายแต่ในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึง ความหมายของการเมืองตามพจนานุกรม ความหมายของการเมืองตามทัศนะของนักปราชญ์ และทัศนะของผู้รู้อื่น ๆ ที่ได้ให้ความหมาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของการเมืองไว้ ดังนี้ การเมือง หมายถึง

1. งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง ได้แก่ วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ
2. การบริหารประเทศเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในการบริหารประเทศ เช่น การเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่ การดำเนินนโยบายต่างประเทศ
3. กิจการอำนาจหรือควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน เช่น ตำแหน่งการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งซึ่งได้มีหน้าที่อำนาจ (คณะรัฐมนตรี) หรือควบคุม (สภาผู้แทนราษฎร) การบริหารราชการแผ่นดิน¹

ทัศนะของนักปราชญ์

การเมืองตามความหมายของนักปราชญ์และท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายของการเมืองไว้ดังนี้

การเมือง คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ซึ่งอาจมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นเหมือนกันทำการต่อสู้เพื่อสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ในการปกครองประเทศแทนเขา และเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจที่จะทำให้พวกเขาสามารถตัดสินใจในเรื่องราวของส่วนรวมได้โดยธรรม²

ความหมายของการเมือง มี 2 ประการ คือ

1. การเมืองเป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และมีขอบเขตจำกัดอยู่ที่องค์การและสถาบันการเมืองสำคัญ ๆ ได้แก่ คณะรัฐบาล รัฐสภา พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ ระบบราชการ คณะทหาร การเลือกตั้ง การปฏิบัติ การรัฐประหาร เป็นต้น

¹ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525**, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์ จำกัด, 2525), หน้า 90.

²กมล ทองธรรมชาติ, **หลักประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 12.

การเมืองในความหมายนี้จึงแคบ เพราะเป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมการเมืองเข้ากับสถาบันองค์การทางการเมืองมากกว่าการมองเป็นปฏิสัมพันธ์ทั้งระบบ

2. การเมืองเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไป และมีอยู่อย่างกว้างขวางโดยมองในลักษณะที่กว้าง ๆ ว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแต่ระดับสังคมย่อย ๆ ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนขนาดเล็ก สโมสร องค์การ สถาบัน หรือสังคมระดับชาติ³

การเมือง หมายถึง “เรื่องของการตัดสินใจตกลงร่วมกัน เป็นเรื่องราวของการต่อสู้เพื่ออิทธิพลในการกำหนดคนนโยบาย”⁴

การเมืองเป็น “กิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง และการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อใช้อำนาจนั้นในการแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนในรัฐ ซึ่งกระทำโดยฝ่ายการเมือง หรือ เรียกว่านักการเมือง”⁵

การเมืองมีความหมาย 3 ประการคือ

1. การเมืองเป็นกิจกรรมที่แสวงหาผลประโยชน์ด้วยการแข่งขันกันระดับบุคคลต่อบุคคลกลุ่มบุคคลต่อกลุ่มบุคคล สังคมต่อสังคม

2. การเมืองเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นในสภาพที่ค่อนข้างขาดแคลน

3. การเมืองเป็นกิจกรรมซึ่งเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์อันมีผลสะท้อนต่อคนหมู่มาก⁶

ความหมายของการเมืองที่กล่าวมานี้ สามารถสรุปได้ว่า การเมือง หมายถึง การอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมซึ่งมีความคิดเห็นเหมือนกันหรือขัดแย้งกัน เพื่อหาผลประโยชน์ร่วมกันช่วยกันขจัดปัญหา จัดสรรประสานประโยชน์เพื่อความคงอยู่และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

³ชัยอนันต์ สมุทวณิช, **ฉันทิทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2527), หน้า 6.

⁴ทินพันธ์ นาคะตะ, **รัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : พูนสวัสดิ์การพิมพ์, 2535), หน้า 13.

⁵จिरโชค วีระสัย, **สังคมวิทยาการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 26.

⁶อุทุมพร วิลาทอง, “ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องการเมืองการปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2541, หน้า 11.

2.1.2 ทฤษฎีทางการเมืองการปกครอง

การเมืองเป็นกิจกรรมของบุคคลและสถาบันในอันที่จะขจัดปัญหา หรือความขัดแย้ง ในการจัดสรรแบ่งปัน เพื่อหาผลประโยชน์ร่วมกัน จัดประสานประโยชน์ เพื่อความคงอยู่และสวัสดิภาพของสังคม โดยส่วนรวม ดังนั้น ทฤษฎีทางการเมืองจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ทางการเมือง ซึ่งในทางรัฐศาสตร์ หมายถึง กระบวนการนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน จะทำให้บุคคลมีทัศนคติหรือมีความรู้สึกต่อระบบการเมืองนั้น ๆ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองเอาไว้ ทฤษฎีทางการเมืองการปกครอง มีแนวคิด 2 ระดับ พฤติกรรม 3 ลักษณะ หน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วย และขั้นตอนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

แนวคิด 2 ระดับ

การศึกษาเรื่องการเรียนรู้ทางการเมือง เป็นการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม โดยมองเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับการวิเคราะห์ในบุคคล โดยมองว่าบุคคลได้รับความรู้ทางการเมืองในด้านใดและด้วยวิธีการใด
2. ระดับการมองว่าภายในสังคมหนึ่ง บุคคลโดยส่วนใหญ่ถูกอบรมขัดเกลาให้มีทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองแบบใด และองค์การหรือสถาบันใดที่ให้การอบรมจนเป็นผู้ที่มีอิทธิพลสำคัญ

การเรียนรู้ทางการเมืองจะดำเนินไปในลักษณะเป็นกระบวนการ คือ “ตลอดชีวิตของบุคคลจะต้องผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองมาตลอด และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลก็อาจจะคงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาก็ได้ การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันไปไปมีการสอนสิ่งใดแก่ใครด้วยวิธีการใดภายใต้สภาวะการณ์อย่างไรและบังเอิญเกิดสิ่งใดขึ้น”⁷

พฤติกรรม 3 ลักษณะ

การศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ระบบทางการเมือง ทัศนคติ และการเข้าร่วมในทางการเมือง ระบบทางการเมืองจะศึกษาเกี่ยวกับสถาบัน โครงสร้างและปะท้วงสถานของระบบการเมือง ทัศนคติจะศึกษาเรื่องอำนาจตัวบุคคล กลุ่ม

⁷อรินทร์ นิตีเศรษฐ์, “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของชาวชนบท : กรณีศึกษาประชาชนในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2549, หน้า 6.

บุคคลนโยบาย อุดมคติที่ทำให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพล ส่วนการเข้าร่วมทางการเมืองจะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ

1. การมีกฎเกณฑ์และแบบแผน เช่น การมีบทบาททางการเมืองอย่างมีระเบียบ หลักเกณฑ์เคารพต่ออำนาจในการปกครอง เคารพต่อกฎหมายเพื่อที่จะส่งเสริมวิถีทางการเมืองการปกครองให้มั่นคงขึ้น

2. การเคารพต่ออำนาจอันชอบธรรมในการปกครอง

3. สภาพทั่วไป

หน่วยการเรียนรู้ทางการเมือง 6 หน่วย

หน่วยการเรียนรู้ทางการเมือง (Agent of Political Socialization) หมายถึงหน่วยดังต่อไปนี้

1. ครอบครัว ครอบครัวถือเป็นหน่วยสังคมหน่วยแรกที่มนุษย์ได้สัมผัสชีวิตแรกเริ่มที่ครอบครัว ดังนั้น ครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อสมาชิกอย่างมาก โดยเฉพาะบิดามารดาจะเป็นผู้ที่ได้รับการเชื่อถือมากที่สุด ทั้งนี้เพราะบิดามารดาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดตัวเรามากที่สุด ตามหลักจิตวิทยาของ Sigmund Freud ที่กล่าวว่า บุพการีเป็นตัวมโนธรรม หรือ Ego แต่เริ่มแรก เช่น บิดา นิยมหลักประชาธิปไตย ย่อมอบรมบุตรของตนในแนวทางประชาธิปไตย หรืออบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงสุดและต่อเนื่องเป็นระยะยาว

2. สถาบันการศึกษา โรงเรียนถือว่าเป็นสถาบันที่สำคัญที่มีบทบาทต่อการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งเริ่มตั้งแต่บุคคลยังเด็ก โดยโรงเรียนจะนำหลักสูตรของวิชาต่าง ๆ มาให้นักเรียนได้ศึกษาหลักสูตรจึงถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กได้รับการเรียนรู้ทางการเมือง นอกจากนี้จะได้เรียนรู้จากหลักสูตรของโรงเรียนแล้ว พิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียนเช่น การเคารพธงชาติ การเข้าแถวและการจัดแบ่งหน้าที่ในการรักษาความสะอาด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้เด็กได้รับการกล่อมเกลาทางการเมือง ครูก็เป็นบุคคลอีกคนหนึ่งที่มีความสำคัญในขั้นตอนการเรียนรู้ทางการเมืองในโรงเรียนเด็ก ๆ มักจะเอาตัวอย่างจากครูที่ตนเคารพ เชื่อฟัง หรือชื่นชม

3. กลุ่มเพื่อน ถือเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีส่วนช่วยครอบครัวในการเรียนรู้ทางสังคม โดยเฉพาะสังคมสมัยใหม่กลุ่มเพื่อนจะทำหน้าที่แทนบิดา มารดา และครอบครัว ช่วยถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าต่าง ๆ กลุ่มเพื่อนจัดเป็นกลุ่มแรกที่เด็กจะได้สัมผัสด้วย มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน แต่ละกลุ่มจะมีการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกัน แต่ละคนส่วนใหญ่จะเอาแบบอย่างจากกันเป็นภาพที่ติดตัวจนเป็นผู้ใหญ่ ทำให้มีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน

4. กลุ่มอาชีพ เป็นกลุ่มที่ทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ทางสังคม โดยจะมีอิทธิพลต่อผู้ที่เข้าสู่กลุ่มอาชีพ จะเป็นตัวการในการถ่ายทอดข่าวสารความเชื่อถือเข้าไปในกลุ่ม

5. สื่อมวลชน ถือเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่สำคัญที่จะเสนอข่าวสาร เป็นช่องทางหรือการสื่อสารที่เสนอความคิดเห็นของบุคคล ทำให้บุคคลได้รับข่าวสารและเกิดความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยมความโน้มเอียงในการเมืองที่สื่อเสนอ นับวันที่สื่อมวลชนจะมีบทบาทต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและรวดเร็ว

6. สถาบันทางการเมือง ได้แก่ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งกลุ่มดังกล่าวนี้ นอกจากจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประเทศ และเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่รวมกลุ่มผู้มีค่านิยมทางการเมืองคล้ายคลึงกันเข้าไว้ด้วยกัน

ขั้นตอนการเรียนรู้ทางการเมือง 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับองค์กร แนวความคิด และความเข้าใจ แบ่งได้ดังนี้

1. ขั้นระบุองค์กรทางการเมืองได้ (Identification of Political Objects) เป็นขั้นแรกที่จะเรียนรู้ว่าสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ คืออะไร
2. ขั้นเกิดมีแนวความคิด (Conceptualization) เป็นขั้นตอนที่มนุษย์เริ่มมีประสบการณ์มากขึ้น มนุษย์จะเริ่มมีความรู้ทางการเมืองแน่ชัดขึ้น
3. ขั้นเข้าใจสาระความเป็นจริง (Overt Activity) เป็นขั้นตอนที่มนุษย์มีความรู้สึกต้องการมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลการสนับสนุนเงินแก่ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

การเรียนรู้ทางการเมือง เป็นกระบวนการถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับค่านิยม และวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมไทยในขณะนั้นให้สิ่งใดกับประชาชนทั่วไป หรือหมายถึง “การที่บิดามารดาและผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดปทัสฐานที่ตนในการประพฤติปฏิบัติทางการเมืองและความเชื่อทางการเมืองของตนไปสู่ลูกหลาน ซึ่งเรียกว่ากระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมนั่นเอง”⁸

ในประเทศที่ประสบความสำเร็จทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้นจะพบว่า มีการอบรมประชาชนตั้งแต่เริ่มเติบโตมาในครอบครัว องค์กรที่อยู่นอกครอบครัว เช่น สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และกลุ่มอาชีพ เป็นหน่วยที่สำคัญยิ่งในการหล่อหลอมหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม รวมทั้งสร้างความรอบรู้และสร้างความเคยชินต่อระบบกลไกทาง

⁸กมลลา สุขพานิช, **ระบบการเมืองเปรียบเทียบ**, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาชิราษ, 2532), หน้า 68.

การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลา “ทำให้ประชาชนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของระบบการเมืองเกิดความเข้าใจและศรัทธาต่ออุดมการณ์ในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง”⁹

จะเห็นได้ว่า การที่จะให้บุคคลในสังคมมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครอง มีทัศนคติ มีพฤติกรรม มีความรู้ที่ต่อระบอบการเมืองนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันสำคัญในสังคมตามที่กล่าวมาข้างต้นจะต้องทำหน้าที่ของตนให้เหมาะสมกับหน้าที่และบทบาทด้วย

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นแนวความคิดที่เราจะใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ จะมีรัฐสภาทำหน้าที่บัญญัติกฎหมาย มีคณะรัฐมนตรีบริหารประเทศ มีศาลที่มีอิสระตัดสินข้อพิพาทต่างๆ เป็นแนวความคิดยกขึ้นมาแทนที่การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แนวความคิดเรื่องรัฐธรรมนูญจึงเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการที่จะสร้างสรรค์ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึงความหมาย แนวคิด หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนี้

2.2.1 ความหมายของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่มีความหมายในแง่อุดมการณ์ หรือแนวคิดทางการเมืองความหมายในเชิงระบอบการปกครอง โดยเป็นระบอบการปกครองที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความหมายของประชาธิปไตย ในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึง ความหมายตามทัศนะของท่านผู้รู้ ทัศนะของนักรัฐศาสตร์ ความหมายด้านกว้างและแคบทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบการปกครองและการดำเนินชีวิต ดังนี้

ทัศนะของท่านผู้รู้

ความหมายของประชาธิปไตย ได้มีนักปราชญ์หรือท่านผู้รู้สรุปความหมายไว้ดังนี้

1. ในความหมายดั้งเดิม หมายถึง การปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองที่พลเมืองเป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบที่ว่าด้วยเสียงข้างมากเป็นฝ่ายชนะ การปกครองแบบนี้เรียกว่าประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy)

⁹สมศักดิ์ เกี้ยวกิ่งแก้ว, **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรการพิมพ์, 2526), หน้า 45.

2. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งประชาชนใช้สิทธิอย่างเดียวกัน โดยผ่านทางผู้แทนที่ประชาชนเป็นผู้เลือก และรับผิดชอบต่อประชาชนพลเมืองทั้งหมดโดยที่ไม่ได้ใช้สิทธิปกครองตนเองโดยตรง เรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative Democracy)

3. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่งซึ่งแม้ผู้ที่มีเสียงข้างมากจะใช้อำนาจตัดสินใจในลักษณะเสียงส่วนมากแต่เป็นไปภายใต้ขอบเขตจำกัดแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งได้ออกแบบรับรองสิทธิส่วนบุคคล หรือสิทธิส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูดในการนับถือศาสนา เป็นต้น เรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า ประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญ (Liberal or Constitutional Democracy)

4. ประชาธิปไตยในอีกความหมายหนึ่งถูกนำมาใช้อธิบายระบบการเมืองหรือสังคมใด ๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะลดความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแตกต่างกันเกิดจากการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงว่าการปกครองนั้นจะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยตามความหมายทั้ง 3 ประการข้างต้นหรือไม่ เราเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า ประชาธิปไตยทางสังคมหรือเศรษฐกิจ¹⁰

ทัศนะของนักรัฐศาสตร์

นักรัฐศาสตร์ส่วนใหญ่ได้แบ่งประชาธิปไตยออกเป็น 3 ลักษณะคือ เชิงอุดมการณ์ รูปแบบการปกครอง วิถีชีวิต โดยอธิบายได้ดังนี้

1. ในฐานะเป็นอุดมการณ์หรือปรัชญา (Philosophy) ทฤษฎีหรืออุดมการณ์ทางการเมืองประชาธิปไตยในความหมายนี้มุ่งเน้นไปในเรื่องของความคิด เป็นสภาพทางมโนธรรมทั้งของผู้นำและคนทั่วไป คือ ทั้งของผู้บริหารประเทศและพลเมืองทั่วไป

2. ในฐานะเป็นรูปแบบการปกครอง (Forms of Government) เป็นการพิจารณาประชาธิปไตยในเชิงโครงสร้างของรัฐบาลแบบประชาธิปไตย เช่น เป็นระบบรัฐสภาเป็นระบบประธานาธิบดี

¹⁰ทินพันธ์ นาคะตะ, **ประชาธิปไตย : ความหมายปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2516), หน้า 12.

3. ในฐานะเป็นวิถีชีวิต (Way of life) หมายถึง วิถีชีวิตแห่งการยอมรับเสี่ยงข้างมาก ความมีใจกว้าง การมีขันติธรรม การไม่ใช้ความรุนแรง การเอาใจใส่ในกิจการบ้านเมือง อันเป็นเรื่องการประพาศในสังคม¹¹

จากความหมายของประชาธิปไตยดังกล่าวสามารถสรุปลักษณะที่สำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ 4 ประการดังนี้

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในรัฐ อาจใช้อำนาจทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

2. ประชาชนทุกคนในรัฐมีความเสมอภาค เท่าเทียมกันตามกฎหมาย ตลอดจนมีสิทธิเสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

3. การดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐคือ เงามติของเสี่ยงข้างมากเป็นเครื่องตัดสิน แต่ในขณะเดียวกันเสี่ยงข้างน้อยหรือคนส่วนน้อยของรัฐจะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้ประชาชนส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงอย่างผิดกฎหมาย หรือผิดทำนองคลองธรรม

4. กระบวนการของประชาธิปไตย คือ วิธีการปกครองที่ได้รับความยินยอมพร้อมใจของประชาชนส่วนใหญ่ที่แสดงออกในรูปแบบการเลือกตั้ง การอภิปราย การออกเสียงประชามติ การเสนอร่างกฎหมายของประชาชน เป็นต้น

จากวาทะของลินคอล์นอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ที่ว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชนนั้น เป็นการเตือนให้รู้สึว่าคุณภาพของประชาธิปไตยอยู่ที่คุณภาพของประชาชน “ถ้าประชาชนมีคุณภาพที่ดี ประชาธิปไตยก็มีคุณภาพดีด้วย ถ้าประชาชนมีคุณภาพต่ำประชาธิปไตยก็จะเป็นประชาธิปไตยอย่างเลว เพราะว่าคุณภาพของประชาธิปไตยคือคุณภาพของประชาชน คุณภาพของประชาชนขึ้นต่อการศึกษา¹²

ความหมายด้านกว้างและแคบ

ประชาธิปไตยมีความหมายด้านกว้างและแคบดังนี้

ความหมายที่กว้าง หมายถึง ประชาธิปไตยไม่ใช่แค่เรื่องระหว่างรัฐบาลกับประชาชนหรือระหว่างผู้ปกครองเท่านั้น แต่เป็นกิจกรรมสัมพันธ์ภาพและความเกี่ยวข้องระหว่าง

¹¹จิร โขด วีระชัย และคณะ, **รัฐศาสตร์ทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 255.

¹²พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไปสู่ประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 3.

ประชาชนด้วยกันในระดับต่าง ๆ ด้วย กล่าวคือ อาจพูดได้ว่าอะไรเป็นประชาธิปไตยระดับโรงเรียน ระดับหมู่บ้าน ระดับที่ทำการ จนถึงระดับชาติและระดับโลก

ความหมายที่แคบ หมายถึง “ระบบการเมืองหรือรูปแบบการปกครอง โดยยึดถือหลักที่ว่าผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง ผู้ใต้ปกครองมีสิทธิเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้เป็นครั้งคราวถ้าผู้ปกครองขาดความชอบธรรม”¹³

ความหมายทางตรงและทางอ้อม

ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองที่อาศัยความเห็น (มติ) ของประชาชนส่วนใหญ่ (ไม่ใช่ของคน ๆ คนเดียวหรือกลุ่มเดียว) นั่นคือ อำนาจสูงสุดในการบริหารปกครองประเทศต้องเป็นของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งสรุปความหมายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ดังนี้

1. ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) คือ การให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้แสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง โดยตรง ประชาธิปไตยทางตรงแบบนี้เคยใช้สำหรับการบริหารปกครองแผ่นดินในประเทศกรีซโบราณซึ่งถือว่าเป็นต้นตำรับระบอบประชาธิปไตย ซึ่งไม่สามารถนำมาบริหารปกครองประเทศในปัจจุบัน แต่ในกรณีสำคัญ ๆ อาจใช้วิธีการที่คล้ายคลึงแต่ไม่เหมือนกันคือการใช้วิธีลงประชามติ คือให้ประชาชนทุกคนได้ลงคะแนนยอมรับหรือไม่ยอมรับนโยบายหรือกิจกรรมที่สำคัญมากต่อประเทศ

2. ประชาธิปไตยทางอ้อม (Indirect Democracy) คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย จัดตั้งรัฐบาลหรือรับรองรัฐบาลและคอยตรวจสอบดูแลรัฐบาล เรียกว่า ระบอบเสรีประชาธิปไตยแบบผู้แทน¹⁴

ความหมายด้านการปกครองและการดำเนินชีวิต

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดซึ่งเป็นการปกครองประเทศโดยประชาชน และเพื่อประชาชน สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองเท่าเทียมกันทั้งในด้านการปกครองและการดำเนินชีวิตของตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ 2 ความหมายคือ

¹³เยาวลักษณ์ อักษร, “การศึกษาบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2544, หน้า 8.

¹⁴สันต์ หัตถิรัตน์, **ศัพท์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสร้างสื่อ จำกัด, 2541), หน้า

1. ประชาธิปไตยในด้านการปกครอง หมายถึง ระบอบปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิหน้าที่จะปกครองตนเอง หรือเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนตน

2. ประชาธิปไตยในด้านการดำเนินชีวิต หมายถึง การดำเนินชีวิตของประชาชนตามวิถีประชาธิปไตยเช่น การเคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และการใช้เหตุผลพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และใช้เสียงข้างมากในการแก้ปัญหา¹⁵

ประชาธิปไตย หมายถึง กระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนสามารถควบคุมผู้นำได้มาก กล่าวคือ ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมผู้ที่มีอำนาจของเขามากกว่าจะถูกผู้นำควบคุม แต่การควบคุมนี้ขึ้นอยู่กับ การเข้ามีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์หรือไม่เพียงใด โดยวิธีการของประชาธิปไตย และในทางตรงกันข้ามในระบอบประชาธิปไตย ผู้นำไม่สามารถใช้อิทธิพลครอบงำประชาชนซึ่งมีความระมัดระวังและมีความสามารถในการใช้วิธีการของประชาธิปไตย¹⁶

จากความหมายด้านการปกครองและการดำเนินชีวิต ยังมีลักษณะดังนี้

1. มีการเลือกตั้งแบบเสรี(Free Election) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยผ่านตัวแทนที่ตนเลือกและต้องเป็นการเลือกตั้งแบบทั่วไป คือ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิในการเลือกตัวแทนของตน

2. การใช้สิทธิคัดค้าน (The Right to Oppose) รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม การมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเป็นเรื่องปกติธรรมดา การแก้ไขข้อขัดแย้งต้องกระทำด้วยหลักของเหตุผลและใช้วิธีการแบบสันติ

3. การยอมรับความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย (Rule of Law) เนื่องจากกฎหมายคือข้อตกลงร่วมกันของในสังคม กฎเกณฑ์ กติกาต่าง ๆ ของสังคมจึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

4. การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นเพื่อให้รัฐบาลได้ทราบถึงปัญหา ความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ

5. การตัดสินใจปัญหาโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่ขณะเดียวกันต้องให้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อย (Majority rule. Minority right)

¹⁵คำนึ่ง ชัยสุวรรณรักษ์, **ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, 2546), หน้า 7.

¹⁶อรุณ เหมทานนท์, “บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของปลัดอำเภองานส่งเสริมการปกครอง”, **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2537, หน้า 30.

6. การปกครองโดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลัก¹⁷

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ รากศัพท์มาจากคำว่า ประชา+อธิปไตย คือ ประชาชน + อำนาจสูงสุด คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุด และเมื่อพูดถึงคำว่า ประชาธิปไตยจะมีความรู้สึกตามมาทันทีก็คือ เป็นระบบการปกครองที่ประชาชนมีสิทธิมีเสียงในการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ประชาธิปไตยจึงมีความหมายว่า ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองเป็นระบอบการปกครองที่ตรงข้ามกับระบบเผด็จการ¹⁸

ความหมายของประชาธิปไตย คือ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค สิทธิ ประกอบด้วยความรู้จักหน้าที่ เสรีภาพจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นทางใด ๆ ส่วนความเสมอภาคใน โอกาสที่จะทำงานทุกชนิด ตลอดจนความเสมอภาคในการที่จะก้าวหน้าต่อไปในกิจการงานของตน¹⁹

จากความหมายของประชาธิปไตยที่กล่าวมาข้างต้น ประชาธิปไตยจึงมีความหมายทั้งในด้านรูปแบบ ด้านหลักของการปกครอง และด้านการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์

2.2.2 แนวคิดประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นแนวความคิดทางการเมือง ยึดหลักของความเสมอภาค เสรีภาพ และเชื่อในสิทธิของมนุษย์ และในฐานะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิต เน้นที่การมีน้ำใจ ประชาธิปไตยที่ยึดหลักสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ด้วยกันและส่วนฐานะที่เป็นระบบการเมืองยึดหลักการอธิปไตยมาจากประชาชน กล่าวคือ ถือว่าการปกครองจะต้องมาจากความยินยอมพร้อมใจกันของประชาชนและจะต้องปกครองตามความต้องการของประชาชน และถ้าผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามประชาชนมีสิทธิที่จะต่อต้านผู้ปกครองได้²⁰ แต่แนวคิด

¹⁷ ลัญชัย ขจรเวหาศน์, “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีปลัดอำเภอที่รับราชการในจังหวัดฉะเชิงเทรา”, **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2537, หน้า 32.

¹⁸ ลิขิต ชีรวะลิน, **ประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, 2546), หน้า 8.

¹⁹ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และชาญวิทย์ เกษตรศิริ, **ประชาธิปไตยของชาวบ้าน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, 2518), หน้า 9.

²⁰ กมล ทองธรรมชาติ และคณะ, **หลักประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 122

ประชาธิปไตยในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงภาวะลักษณะนักรัฐศาสตร์ แนวคิดเน้นอุดมการณ์แนวคิดที่เป็นระบอบการปกครอง แนวคิดเน้นฐานะวิถีชีวิต ดังนี้

แนวคิดภาวะลักษณะ

แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่เน้นไปตามภาวะลักษณะมี 3 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครองหรือระบบการเมืองคือ มีองค์กรต่าง ๆ ในการปกครองเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการปกครอง เช่น การมีสภาผู้แทนราษฎร มีพรรคการเมือง มีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชน เป็นต้น
2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ หมายความว่า ประชาชนมีความรู้สึกและยอมรับคุณค่าของประชาธิปไตยในขอบเขตแห่งกฎหมาย เสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ โดยยึดถือ และปฏิบัติอย่างมั่นคงตามวิถีแห่งกฎหมาย เพื่อชำระไว้ซึ่งหลักการแห่งประชาธิปไตย
3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หมายความว่า การปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประชาชนทุกคนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ไม่ละเมิดหรือเอาเปรียบสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น เคารพกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด หากประชาชนของประเทศใด ไม่ยึดถือหลักประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิต ประเทศนั้นก็ไม่ใช่เรียกว่าเป็นประเทศประชาธิปไตยแม้ว่าจะมีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือแม้จะมีกลไกอื่น เช่น มีรัฐธรรมนูญ มีพรรคการเมือง หรือมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม²¹

แนวคิดนักรัฐศาสตร์

นักรัฐศาสตร์ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวคิดอุดมการณ์ประชาธิปไตยหรือการมีจิตใจแบบประชาธิปไตยไว้ว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความต้องการการปกครองแบบประชาธิปไตยมากกว่าแบบอื่น รวมทั้งเห็นด้วยกับหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย และให้การสนับสนุนหลักการปกครองด้วย
2. สนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง
3. มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเองและเชื่อมั่นในตนเอง
4. มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจในสิ่งแวดล้อมของมนุษย์
5. รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์
6. ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

²¹วิสุทธิ์ โปธิแทน, **ประชาธิปไตย : แนวคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 45.

แนวคิดที่เน้นอุดมการณ์

สามารถสรุปลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ได้ดังนี้

1. เชื้อมั่นและให้ความสำคัญในศักดิ์ศรีของบุคคล
2. เชื้อมั่นในสิทธิปัญญาและความสามารถของมนุษย์ในการใช้เหตุผลตัดสินปัญหา

โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นคอยชักนำ

3. เชื้อมั่นในความเสมอภาคของบุคคลทางกฎหมายทางการเมือง โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติจากรัฐ

4. เชื้อในหลักการปกครองด้วยเสียงข้างมากและเคารพเสียงข้างน้อย

5. เชื้อมั่นมนุษย์มีสิทธิเสรีภาพในการพูด พิมพ์ โฆษณา ร่วมกลุ่ม สมาคม

6. เชื้อว่าอำนาจการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมของประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย มีสิทธิถอดถอนผู้ปกครองได้ถ้าผู้ปกครองขาดความชอบธรรม

แนวคิดที่เป็นระบอบการปกครอง

แนวคิดในฐานะที่เป็นระบอบการเมืองการปกครองควรมีลักษณะดังนี้

1. การทำความเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นของการปกครองตนเองเป็นเบื้องต้นคือเมื่อเกิดมาก็ต้องเรียนรู้และฝึกฝนที่จะพึ่งพาตนเอง เมื่อมีการศึกษาเล่าเรียนแล้วต้องประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถเลี้ยงตนได้

2. ต้องรู้จักรับผิดชอบชีวิตความเป็นอยู่และความประพฤติของตนเองให้มาก

3. ต้องรู้จักปกครองตนเองร่วมกันตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด จนถึงระดับประเทศ กล่าวคือเมื่ออยู่ในครอบครัวก็พึ่งตนเองได้ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ

4. ต้องรู้จักทำมาหากินในทางสุจริต ช่วยรักษาความสงบเรียบร้อย

5. รู้จักช่วยกันกำหนดกติการ่วมกัน ช่วยกันดูแลปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกานั้น ๆ

ด้วย พื้นฐานความเท่าเทียมกัน ความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน

6. รู้จักร่วมมือแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนสังคมที่อยู่อาศัย

นอกจากนี้แนวคิดตามระบอบการปกครองยังสามารถสรุปลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยในฐานะระบบการเมืองการปกครองได้ดังนี้

1. การยึดหลักอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้ปกครองเป็นเพียงตัวแทนของประชาชน

2. การยึดหลักสิทธิเสรีภาพ ในการรวมกลุ่มและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างเสรีโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีผู้อื่น กฎหมายศีลธรรมอันดี

3. การยึดหลักความเสมอภาคในทางกฎหมาย ทางการเมืองโดยไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะหรืออภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น

4. การยึดหลักการปกครองภายใต้กฎหมายเดียวกันซึ่งตราขึ้น โดยกระบวนการถูกต้องตามครรลองประชาธิปไตยและเป็นธรรมกับทุกคน

5. การยึดหลักเสียงข้างมาก คู่คุ้มครองเสียงข้างน้อยในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาต่าง ๆ

6. การยึดหลักการแบ่งแยกอำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ เพื่อถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ตรวจสอบซึ่งกันและกัน และมีอิสระในการบริหารงาน

7. การยึดหลักการเลือกตั้ง เปิด โอกาสให้ประชาชนเลือกตั้งอย่างเสรีทั้งระดับชาติและท้องถิ่น

แนวคิดพื้นฐานวิถีชีวิต

แนวคิดในฐานะวิถีแบบประชาธิปไตยควรมีลักษณะดังนี้

1. การให้ยอมรับและยึดหลักความเสมอภาคระหว่างบุคคลเป็นแนวในการดำเนินชีวิต

2. เคารพในสิทธิและเสรีภาพ และปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ของตน โดยไม่ก้าวท้าวสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

3. การเคารพในกติกาประชาธิปไตยและสามารถปฏิบัติตามกติกา ได้แก่ เคารพในมติเสียงข้างมาก คู่คุ้มครองเสียงข้างน้อย

4. ให้ความสนใจการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและกิจการบ้านเมืองอยู่เสมอ เข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย สำนึกในหน้าที่ของพลเมืองของตน

6. ทำงานเป็นหมู่คณะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

7. เชื้อมั่นและสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยถือว่าเป็นระบอบการปกครองที่มีประโยชน์ต่อบุคคลและส่วนรวมมากกว่าระบบอื่น

สรุปจากแนวคิดดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตยเป็นได้ทั้งอุดมคติหรืออุดมการณ์ทางการเมือง รูปแบบการปกครอง และวิถีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษย์ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของความเคารพนับถือซึ่งกันและกันบนพื้นฐานประโยชน์ส่วนรวม ให้ความสำคัญกับประชาชนรัฐบาลมาจากความยินยอมของประชาชนและมีหน้าที่พิทักษ์คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนส่วนรวมให้เกิดความเรียบร้อยอย่างเสมอภาพโดยไม่คำนึงถึงชนชั้น วรรณะ ไม่เลือกปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี มีการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไป

ปฏิบัติหน้าที่แทนตนและยึดเสียงข้างมากเป็นหลักในการยุติความขัดแย้ง ใช้สันติวิธีในการประนีประนอม

2.2.3 หลักการสำคัญของประชาธิปไตย

นักรัฐศาสตร์และนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ทัศนะหลักการสำคัญของประชาธิปไตยไว้หลายประการ ในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึง หลักการที่สำคัญของประชาธิปไตย ปัจจัยหลักการปกครองประชาชนกับการปกครอง องค์ประกอบที่สำคัญ อำนาจของประชาชน และปรัชญาพื้นฐาน ดังนี้

ปัจจัยหลักการปกครอง

หลักการสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยมีปัจจัยหลักที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. หลักการปกครอง โดยความยินยอมของประชาชน กล่าวคือ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ในการใช้อำนาจนั้นอาจกระทำโดยตรง เช่น การชุมนุมของชาวเอเธนส์โบราณเพื่อร่วมตัดสินใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือโดยอ้อม โดยประชาชนใช้อำนาจการออกกฎหมายผ่านทางสภาผู้แทนราษฎร ใช้อำนาจบริหารผ่านทางฝ่ายบริหาร ใช้อำนาจตุลาการผ่านทางศาล การใช้อำนาจของประชาชนโดยวิธีอ้อมเป็นหลักการที่ฝ่ายปกครองต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนหลักการนี้ถือตามทัศนะของ John Locke ที่ว่า โดยธรรมชาตินั้นมนุษย์มีสิทธิ รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนเป็นหลักการในการกำหนดระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจตัดสินใจตกลงตามแบบประชาธิปไตย เช่น การมีรัฐธรรมนูญ การมีการเลือกตั้งโดยเสรีตามหลักการนี้ ผู้ปกครองที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งแม้มีความชอบตามกฎหมายก็ถือว่าไม่มีความชอบธรรมจากประชาชนในการปกครอง

2. หลักความเสมอภาคของบุคคล ถือว่าบุคคลมีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกันจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะความเสมอภาคทางการเมือง ประชาชนทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในกระบวนการตัดสินใจในนโยบายการปกครองประเทศ โดยยึดหลักการสำคัญว่า คนเดียวมีสิทธิลงคะแนนได้เสียงเดียว (One man One vote) และโอกาสเท่าเทียมกันนี้ต้องประกอบด้วยเสรีภาพ ไม่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เลือก

3. การยึดถือเจตนารมณ์ของปวงชน ผู้ปกครองเป็นเพียงตัวแทนปวงชนไม่ใช้อำนาจของตนเอง รัฐบาลจะต้องทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามเจตนารมณ์ของปวงชน โดยการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญให้ประชาชนเลือกตั้งรัฐบาลเป็นครั้งคราว หรือกำหนดให้มีกลไกทางสถาบันในการเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล

4. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก และเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย การใช้อำนาจในการปกครองของประชาชนจะต้องใช้หลักการของเสียงข้างมาก ในขณะที่เดียวกันคนกลุ่มใหญ่อาจถูกอิทธิพลของอารมณ์ในบางโอกาส หรือเกิดความเมามันในอำนาจซึ่งเป็นไปได้อย่างมาก และเคยปรากฏหลายครั้ง ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันมิให้มีการกดขี่ข่มเหงคนกลุ่มน้อยเกิดขึ้นเพราะจะก่อให้เกิดระบบเผด็จการของคนส่วนใหญ่²²

นอกจากความสำคัญดังกล่าว ประชาธิปไตยยังมีความสำคัญเกี่ยวกับอำนาจของประชาชนรัฐบาล สถาบัน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมดังนี้

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและประชาชนเป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด
2. รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน
3. ในประเทศขนาดใหญ่ที่ใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมจะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถออกเสียงเลือกตั้งได้โดยอิสระ
4. สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจทางการเมือง หรือกำหนดนโยบายสาธารณะต้องตั้งขึ้นโดยวิधिทางแห่งการแข่งขัน เพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงความเห็นชอบของประชาชน
5. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลา โดยกระทำผ่านกลไกต่าง ๆ ได้โดยตรง
6. รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชนประชาชนมีสิทธิในการติชมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลา และมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้
7. อำนาจการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียว หรือกลุ่มกลุ่มเดียวต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง
8. รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจ มีการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน
9. หน้าที่หลักของรัฐบาลคือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพของพลเมือง
10. การตัดสินใจที่สำคัญต้องเป็นไปตามเสียงข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิของเสียงข้างน้อย
11. ประชาชนมีความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคตามกฎหมายและความมีโอกาสเท่าเทียมกันในทุกด้าน ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีผู้ใดมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น

²²ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, **จิตวิทยาการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, 2518), หน้า 11.

12. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง โดยรัฐบาลให้หลักประกันและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเหล่านั้นอย่างน้อยก็ในด้านสิทธิขั้นพื้นฐานสำคัญ

13. ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุมการตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริง และอย่างมีข้อมูลข่าวสาร

14. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรมไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ²³

ประชาชนกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่มีหลักการสำคัญคือประชาชน ดังนี้

1. การปกครองของประชาชน (Rule of People) เป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของการเมืองการปกครองที่เรียกว่า อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือการกำหนดอำนาจสูงสุดในการเมืองการปกครองเป็นของประชาชนไม่ใช่ของรัฐบาล เช่น การกำหนดให้ผู้ปกครองต้องมาจากการเลือกตั้งทั่วไป การเปิดให้มีการออกเสียงของประชาชนหรือการกำหนดให้การใช้อำนาจของผู้ปกครองต้องอยู่บนพื้นฐานความยินยอมของประชาชน เป็นต้น

2. การปกครองโดยประชาชน (Rule by People) เป็นหลักยึดพื้นฐานของการแสวงหาสิ่งทีเรียกว่า กระบวนการทางการเมืองการปกครองซึ่งเป็นนัยของการสร้างกระบวนการทางการเมืองการปกครองให้รองรับการกำกับควบคุมของประชาชน ในรูปของการสร้างวิถีทางในการใช้สิทธิ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนคู่ขนานไปกับวิถีทางในการใช้อำนาจของผู้ปกครองที่จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนพร้อมกันไป ซึ่งเป็นวิถีทางของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนผู้รับการปกครองนั่นเอง ดังเช่นการกำหนดให้ใช้เสียงข้างมากในการปกครองโดยเคารพเสียงข้างน้อย เป็นต้น

3. การปกครองเพื่อประชาชน (Rule for People) เป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็นความชอบธรรมของรัฐบาลที่ยุติธรรม ซึ่งเป็นนัยของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางอำนาจขององค์กรรัฐบาลให้สอดคล้องกับครรลองของระบอบการเมืองการปกครอง อันเป็นการสร้างหลักประกันขั้นพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้อำนาจการปกครองที่ยุติธรรมของรัฐบาลและการได้รับความยินยอมจากประชาชนในความชอบธรรมของการใช้อำนาจปกครองนั้นด้วย

²³อมร รักษาศักดิ์, การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, 2541), หน้า 9.

เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นว่า การใช้อำนาจปกครองของรัฐบาลจะไม่บิดพลิ้วบิดเบือนไปจากกฎหมาย อันเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ร่วมประชาชนที่เรียกว่า สัญญาประชาคม ซึ่งจะเป็นหนทางในการเอื้อประโยชน์ให้เกิดความยุติธรรมในการปกครองได้ในที่สุด²⁴

องค์ประกอบที่สำคัญของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยมีองค์ประกอบที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. มีการเลือกตั้ง
2. เสรีภาพ
3. ความเท่าเทียมกัน
4. การปกครอง โดยยึดหลักกฎหมาย
5. เป็นระบบการเมือง

การที่จะให้ประเทศมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้เน้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนในชาติจะต้องใช้ชีวิตประจำวันให้เป็นไปตามแบบแผนของประชาธิปไตยเสียก่อนกล่าวคือ ทุกคนต้องยอมรับเอาหลักการใหญ่ ๆ ของประชาธิปไตยมาเป็นคติในการดำเนินชีวิตประจำวันของตน หลักการใหญ่ ๆ ของประชาธิปไตยคือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การยอมรับ ในเหตุผล การใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ การประนีประนอม การเคารพสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น

หลักการนี้ทุกคนต้องยึดและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินชีวิตในครอบครัว ตัวอย่างของการปกครองแบบประชาธิปไตยในครอบครัว เช่น ควรมีการพบปะแลกเปลี่ยนเปลงความคิดเห็นกันประจำระหว่างสมาชิกในครอบครัว เปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็น เมื่อถูกทำผิดควรถามเหตุผลว่าทำไมจึงทำเช่นนั้น และอธิบายให้เห็นความถูกผิดไม่ควรเอาแต่ลงโทษเด็กขณะเดียวกันแนววิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยในชุมชนคือ การที่บุคคลรู้จักสิทธิ และหน้าที่ต่อชุมชนอื่นได้แก่ สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลรู้จักสิทธิ และหน้าที่ต่อชุมชนอื่นได้แก่ สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชน หน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับชุมชน เช่น การปรับปรุงบำเรอผู้ร้าย การซ่อมแซมวัด การลอกคลอง การพัฒนาถนนหนทาง เป็นต้น

ประชาธิปไตยนั้นคือลัทธิแห่งขันติธรรม ได้แก่ ความอดทน ในความคิดเห็นของผู้อื่นที่ไม่ตรงต่อความคิดเห็นของตน ประชาธิปไตยต้องมีการแพ้ชนะในทางการเมือง ผู้แพ้ที่ไม่มี

²⁴เชาวนะ ไตรมาส, **ศาสตร์รัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐใน**
สำนักงานศาสตร์รัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาสตร์รัฐธรรมนูญ, 2547), หน้า 87.

ขันติธรรมต่อความพ่ายแพ้ประชาธิปไตยเกิดขึ้นหรือหากผู้ชนะนั้นขาดขันติธรรมอดทนต่อชัยชนะรวมทั้งอำนาจวาสนาที่จะตามมานั้นไม่ได้ประชาธิปไตยก็ยังไม่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน

อำนาจของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด คือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถที่จะแสดงออกซึ่งอำนาจสูงสุดที่ตนมีอยู่ได้ 5 ทางคือ

1. การออกเสียงเลือกตั้ง (Election) เป็นการแสดงออกซึ่งอำนาจของประชาชนที่สามารถเลือกรัฐบาลคือ ผู้ที่จะดำเนินงานของรัฐ การเลือกตั้งโดยใช้หลักเสมอภาค
2. การออกเสียงประชามติ (Referendum) คือ อำนาจที่ประชาชนมีอยู่ในการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ของรัฐตามเจตจำนงของคนส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย (Initiative) ตามหลักประชาธิปไตย โดยทั่วไปแล้วประชาชนมักจะใช้อำนาจอธิปไตยในการร่างกฎหมายผ่านทางนิติบัญญัติ คือ รัฐสภา
4. ประชาชนสามารถตัดสินใจปัญหาสำคัญ ๆ เกี่ยวกับนโยบายรัฐ
5. ประชาชนสามารถปลดผู้ที่ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของรัฐบาลได้ การแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชนที่สามารถมีสิทธิออกเสียงถอดถอนเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งได้มาโดยการเลือกตั้งเป็นการเน้นย้ำถึงหลักการที่ว่า เมื่อประชาชนเลือกตั้งเข้ามาได้ ประชาชนก็สามารถที่จะถอดถอนได้เช่นกัน²⁵

ปรัชญาพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย

ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยมีรากฐานความคิดอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอิทธิพลจากความคิดเสรีนิยมในยุคปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ เป็นการผสมผสานหลักการเสรีนิยมเข้าด้วยกันอย่างสมเหตุสมผล และมีอิทธิพลแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน ปรัชญารากฐานของระบอบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้ดังนี้

1. ธรรมชาติของมนุษย์ (Human nature) การที่ระบอบประชาธิปไตยมุ่งหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองเพราะมีความเชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติส่วนใหญ่แล้วเป็นคนมีเหตุผลเพิ่มพูนความรู้ด้วยการศึกษา จึงมีความสามารถที่จะตัดสินใจเพื่อเลือกสิ่งที่ดีสำหรับชีวิตตน แม้ว่าการใช้ดุลพินิจจะไม่ถูกต้องเสมอไป แต่มนุษย์มีแนวโน้มที่จะกระทำสิ่งที่ดีสำหรับตนมากกว่าการให้ผู้ปกครองตัดสินใจให้แก่เขา เพราะนอกจากมนุษย์จะให้หลักเหตุผลแล้วยังใช้หลัก

²⁵โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, **พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ 21**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541), หน้า 68.

มโนธรรมด้วย หัวใจสำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยคือ นักประชาธิปไตยต้องมีฐานคติว่า การตัดสินใจ โดยประชาชนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเป็นสิ่งที่ดีมากกว่าการตัดสินใจโดยคนส่วนน้อย ซึ่งหมายความว่า เสี่ยงข้างมากมีโอกาสที่จะถูกมากกว่าเสี่ยงข้างน้อย

2. เสรีภาพของมนุษย์ (Liberty) รากฐานสำคัญอีกประการหนึ่งของปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยคือ เสรีภาพของมนุษย์ ซึ่งถือว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ รัฐจึงมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองเสรีภาพของมนุษย์มิให้ละเมิดเสรีภาพของมนุษย์ดังเช่นการปกครองในระบอบเผด็จการ

3. ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ (Equality) โดยธรรมชาติมนุษย์เกิดมามีความสามารถแตกต่างกัน บางคนอาจมีความสามารถมาก บางคนอาจมีความสามารถน้อยแต่หลักการสำคัญของความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในระบอบประชาธิปไตยคือ ความเท่าเทียมกันในเรื่องของโอกาส โดยเฉพาะ โอกาสที่จะได้รับการพัฒนาสมรรถนะของตนให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิตอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้อื่น

4. อำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular Sovereignty) เพื่อการบรรลุเป้าหมายในการรักษาเสรีภาพและความเสมอภาคของมนุษย์ ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยจึงถือว่าอำนาจอธิปไตยต้องเป็นของประชาชน ประชาชนเพียงแต่แต่งตั้งผู้แทนให้ทำหน้าที่ปกครองสังคม โดยผู้แทนทำหน้าที่นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ หน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวให้เป็นอิสระต่อกันโดยอำนาจนิติบัญญัติเป็นอำนาจสูงสุด²⁶

2.2.4 รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีรูปแบบที่สำคัญแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ระบบประธานาธิบดี และระบบรัฐสภา

ระบบประธานาธิบดี

ระบบประธานาธิบดี(Presidential system) เป็นระบบที่ใช้หลักการแบ่งแยกอำนาจในสถาบันนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการเป็นอิสระจากกัน และให้มีการถ่วงดุลกัน ไม่ให้สถาบันใดมีอำนาจเหนือสถาบันหนึ่ง ระบบนี้เจริญเติบโตขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา และสามารถพิจารณาารูปแบบของระบบได้ตามตัวอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีระบบการใช้อำนาจ อำนาจของรัฐสภา อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ดังนี้

²⁶ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาธรรม, 2545), หน้า 247.

1. อำนาจรัฐสภาหรือรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายเป็นสำคัญ แต่ไม่มีอำนาจควบคุมฝ่ายบริหาร โดยการลงมติไม่ไว้วางใจอย่างระบบรัฐสภา แต่รัฐสภามีอำนาจอื่นนอกเหนือจากอำนาจนิติบัญญัติซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการรัฐและถ่วงดุลไม่ให้สถาบันอื่นมีอำนาจมากเกินไป อำนาจรัฐสภามีดังนี้

1.1 อำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยที่ประธานาธิบดีไม่มีอำนาจเกี่ยวข้อง เพราะประกาศขอแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นไม่ต้องให้ประธานาธิบดีลงนาม อำนาจเช่นนี้ทำให้รัฐสภาพสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของตนเอง ของฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการได้

1.2 อำนาจในการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี ในกรณีที่ไม่มีผู้สมัครคนใดได้รับเสียงข้างมากของคณะผู้เลือกตั้งแล้วสภาผู้แทนทำหน้าที่เลือกประธานาธิบดีและสภาสูงเลือกรองประธานาธิบดี แต่อำนาจนี้รัฐสภาไม่มีโอกาสได้ใช้อีกเลยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1824

1.3 อำนาจในการถอดถอนประธานาธิบดี (Impeachment) ในกรณีที่ประธานาธิบดีกระทำความผิดทางอาญาอย่างร้ายแรงหรือทรยศต่อชาติ รัฐสภามีอำนาจในการถอดถอนประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง โดยสภาผู้แทนผู้ใต้สวนแล้วฟ้องร้องไปยังสภาสูงเป็นผู้ตัดสิน อำนาจนี้เป็นอำนาจลงโทษประธานาธิบดีโดยตรง เพื่อให้รัฐสภาถ่วงดุลหรือรัฐประธานาธิบดี

1.4 การให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งข้าราชการ โดยประธานาธิบดี อำนาจนี้เป็นของสภาสูงเท่ากับว่ามีส่วนในการบริหาร เพื่อมิให้ประธานาธิบดีได้ใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่อช่วยเหลือพรรคพวกของตนโดยไม่คำนึงถึงความสามารถ

1.5 อำนาจในการสอบสวน เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงอันจำเป็นในการออกกฎหมายเรื่องต่าง ๆ นอกจากนั้น รัฐสภาควรมีสหิตตรวจสอบว่า กฎหมายต่าง ๆ ที่สภาออกไปได้รับการปฏิบัติตามที่ได้ตั้งใจไว้หรือไม่ ในทางปฏิบัติอำนาจการสอบสวนของรัฐสภานี้มิใช่เป็นเรื่องหาข้อมูลประกอบพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ แต่เพื่อเป็นการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบ

1.6 ในการควบคุมนโยบายต่างประเทศ ที่สำคัญคือ อำนาจในการให้สัตยาบันสนธิสัญญาและอำนาจในการประกาศสงคราม

1.7 อำนาจในด้านการเงิน รัฐสภามีอำนาจในการอนุมัติงบประมาณรวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศและการเก็บภาษีอากร ถือเป็นอำนาจดั้งเดิมของรัฐสภาที่สามารถควบคุมฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การไม่อนุมัติเงินหรือตัดทอนงบประมาณในโครงการต่างทำให้ฝ่ายบริหารดำเนินตามนโยบายได้ไม่เต็มที่

2. อำนาจบริหาร ฝ่ายบริหารจะอยู่ในความรับผิดชอบของประธานาธิบดีซึ่งจะเป็นทั้งประมุขของประเทศและฝ่ายบริหาร ประธานาธิบดีจะเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานแต่ผู้เดียว

คณะรัฐมนตรีซึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีและได้รับความยินยอมจากสภาสูงนั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบกับประธานาธิบดี มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือและที่ปรึกษาของประธานาธิบดีเท่านั้น อำนาจบริหารมีดังนี้

2.1 ประธานาธิบดีในฐานะเป็นประมุขของประเทศ เป็นที่มาของเกียรติภูมิและความสง่างามของคนในชาติและถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ

2.2 ประธานาธิบดีในฐานะที่เป็นประมุขของฝ่ายบริหาร เป็นฐานะที่มีอำนาจอย่างแท้จริง เป็นผู้รับผิดชอบทางการบริหารประเทศแต่เพียงผู้เดียว จะต้องดูแลกฎหมายที่ออกมาให้ได้รับการปฏิบัติ นโยบายถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถควบคุมกลไกการบริหารของรัฐ

2.3 ประธานาธิบดีในฐานะที่เป็นผู้นำนิติบัญญัติรัฐธรรมนูญสหรัฐระบุให้ประธานาธิบดีต้องให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นไปของประเทศเป็นครั้งคราวเพื่อช่วยประกอบการพิจารณาในร่างกฎหมาย และอำนาจที่สำคัญของประธานาธิบดีอีกอย่างหนึ่งคือ อำนาจในการยับยั้งร่างกฎหมาย ทำให้ประธานาธิบดีมีส่วนในการริ้งหรือถ่วงดุลในการดำเนินการของฝ่ายนิติบัญญัติการประกาศใช้กฎหมายที่ออกโดยรัฐสภานั้นต้องให้ประธานาธิบดีลงนามเสียก่อน ถ้าไม่เห็นชอบในร่างกฎหมายสามารถส่งคืน ไปยังสภาที่เป็นผู้ริเริ่มร่างกฎหมายฉบับนี้ ถ้าสภาทั้งสองยื่นยันตามเดิมด้วยเสียงสองในสามของแต่ละสภาถือได้ว่าร่างกฎหมายฉบับนั้นเป็นอันใช้ได้

2.4 ประธานาธิบดีในฐานะผู้นำทางการทูตและผู้บัญชาการทหารสูงสุดในฐานะผู้นำประธานาธิบดีเป็นผู้วางแผนและดำเนินนโยบายต่างประเทศ ตลอดจนทางด้านกำลังทหารที่ใช้เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศใน โลกเสรี รัฐสภาสามารถควบคุมอำนาจทางด้านนี้ได้โดยอำนาจการประกาศสงครามอยู่กับรัฐสภา

3. อำนาจตุลาการหรือศาลสูงสุด (Supreme Court) ศาลรัฐธรรมนูญให้อำนาจตุลาการอยู่กับศาลสูงสุด และศาลชั้นรองลงมาตามที่รัฐสภาตั้งขึ้น อำนาจในการพิพากษาอรรถคดีทั้งหลายจึงอยู่กับศาลเหล่านี้โดยเป็นอิสระจากประธานาธิบดีและรัฐสภา อย่างไรก็ตามอำนาจที่สำคัญที่สุดเพื่อริ้งและถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารกับฝ่ายตุลาการ คืออำนาจที่จะตรวจสอบค่างกฎหมายหรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร หรือการกระทำต่าง ๆ ของราชการขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ถ้าศาลก็สามารถประกาศว่าสิ่งนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ และไม่มีผลใช้บังคับ เรียกอำนาจนี้ว่า Judicial review

ระบบรัฐสภา

รัฐสภา (Parliamentary System) มิได้ชี้หลักการแบ่งแยกอำนาจแบบประธานาธิบดี แต่เป็นการเชื่อมโยงอำนาจ (Fusion of powers) ระหว่างสภานิติบัญญัติกับบริหาร โดยให้สถาบันนิติ

บัญญัติเป็นสถาบันหลักมีอำนาจควบคุมฝ่ายบริหารและฝ่ายบริหารจะต้องมาจากฝ่ายนิติบัญญัติ หลักการทั่วไปของระบบรัฐสภาทั้งที่มีประธานาธิบดีและพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีดังนี้

1. รัฐสภา ทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติ และในขณะที่เดียวกันจะทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารด้วยดังนี้

1.1 ระบบรัฐสภา ให้อำนาจแก่รัฐสภาที่จะลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมีผลทำให้คณะรัฐมนตรีต้องลาออกหรือยุบสภา จากหลักการเช่นนี้สภาจึงเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ประมุขแต่งตั้งเป็นทางการ คณะรัฐมนตรีจะต้องมีเสียงข้างมากในรัฐสภาและเข้าบริหารได้เมื่อได้รับความไว้วางใจจากสภา อำนาจเช่นนี้มีไว้เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชน การลงมติไม่ไว้วางใจอาจไม่ได้ทั้งรายบุคคลหรือคณะ

1.2 อำนาจในการควบคุมทางการเงิน รัฐสภาเป็นผู้อนุมัติงบประมาณและการเก็บภาษีของฝ่ายบริหาร การที่สภาไม่อนุมัติงบประมาณตามที่ฝ่ายบริหารร้องขอถือเป็นการไม่เห็นด้วยในเรื่องสำคัญเท่ากับเป็นการลงมติไม่ไว้วางใจ ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจะต้องออกไป หรือไม่ก็ยุบสภา เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

1.3 รัฐสภาของประเทศส่วนใหญ่ที่ใช้ระบบรัฐสภา มีอำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญอีกด้วยกระบวนการในการแก้ไขจะพิเศษกว่าแก้ไขกฎหมายธรรมดา เพื่อมิให้มีการแก้ไขบ่อยเกินไปและเฉพาะกรณีจำเป็นและรอบคอบเท่านั้น

2. ฝ่ายบริหาร ในระบบรัฐสภามีการแยกประมุขของประเทศออกจากประมุขของฝ่ายบริหารอาจเป็นไปได้ทั้งประธานาธิบดีหรือพระมหากษัตริย์ ซึ่งไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศอย่างแท้จริง มีหน้าที่ด้านพิธีการเท่านั้น ส่วนประมุขของฝ่ายบริหารคือ นายกรัฐมนตรีรับผิดชอบการบริหารกับคณะรัฐมนตรีทั้งคณะต่อรัฐสภาการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีมีหลักคือ เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาประมุขของประเทศอาจให้หัวหน้าพรรคนั้นเป็นนายกรัฐมนตรีโดยไม่ต้องให้สภาเลือกเป็นทางการเมื่อได้ตัวนายกรัฐมนตรีแล้ว นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้เลือกคณะรัฐมนตรีเอง (Cabinet) ซึ่งในการบริหารงานคณะรัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งคณะ อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีที่สำคัญคือเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารทั้งหมดทั้งภายในและภายนอก และภายในประเทศ เป็นผู้ดูแลกฎหมายให้ได้รับการปฏิบัติ แม้ว่าในหลักการนายกรัฐมนตรีจะมีฐานะเท่ารัฐมนตรี แต่ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากสามารถชักนำให้รัฐมนตรีปฏิบัติตามนโยบายของตนได้

3. ทูตการ สำหรับทางด้านตุลาการนั้น ศาลเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นอิสระจากรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสถาบันใดสถาบันหนึ่งเหมือนระหว่างคณะรัฐมนตรีกับรัฐสภา

ประธานาธิบดีมีฐานะเท่าเทียมกับพระมหากษัตริย์ในระบบรัฐสภา แม้ว่าประมุขของประเทศในระบบรัฐสภาไม่ว่าจะเป็นประธานาธิบดีหรือพระมหากษัตริย์จะมีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกันก็ตาม แต่รัฐสภาที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เช่น อังกฤษ หรือไทยจะมีลักษณะที่แตกต่างจากระบบที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข คือ แม้พระองค์จะมีได้ทรงบริหารประเทศอย่างแต่ก่อนแต่กลับมีความสำคัญอยู่มากทีเดียว เช่น พระราชบัญญัติต่าง ๆ จะต้องออกในนามพระมหากษัตริย์ ในอังกฤษการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐบาลเช่น การทำสนธิสัญญา การประกาศสงคราม การแต่งตั้งข้าราชการชั้นสูง การออกพระราชกฤษฎีกาหรือข้อบังคับของฝ่ายบริหาร การแต่งตั้งขุนนาง การเปิดประชุมรัฐสภา จะต้องทำในนามพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้นแต่เนื่องจากพระองค์ทรงครองราชย์มิได้ทรงปกครองดำเนินการต่าง ๆ ของพระองค์ข้างต้น จะต้องกระทำตามคำแนะนำของรัฐบาลและต้องมีรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งถือว่าเป็นผู้รับผิดชอบแทนพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ ยังทรงเป็นประมุขของประเทศเป็นที่รวมจิตใจของคนในชาติ เป็นผู้รับทูตานุทูตจากต่างประเทศ และมีหน้าที่ด้านพิธีการต่าง ๆ อีกด้วย

รูปแบบการเมืองการปกครอง

รูปแบบการเมืองการปกครอง ได้มีนักปราชญ์จัดแบ่งรูปแบบตามอุดมการณ์หรือวิธีคิดเป็นตัวกำหนดอีกหลายรูปแบบ เช่น

1. การปกครองโดยคน ๆ เดียวกัน หมายความว่า อำนาจอธิปไตยอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียวซึ่งอยู่ในฐานะเป็นอธิปัตย์ที่สามารถวางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ตามลำพัง อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นคน ๆ เดียวกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นมอบให้องค์อื่นทำหน้าที่แทนก็ตาม แต่สิทธิขาดและอำนาจอธิปไตยเป็นของบุคคลนั้นอยู่รูปแบบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยอยู่ที่คน ๆ เดียวนี้ ได้แก่ ราชาธิปไตย และทฤษฎีประชาธิปไตยหากจุดมุ่งหมายเป็นไปเพื่อความสมบูรณ์พูนสุขของราษฎรเรียกว่า ราชาธิปไตย หากจุดมุ่งหมายเป็นในทางบำรุงสุขเฉพาะผู้ปกครองหรือพรรคพวกเรียกว่า ทฤษฎีประชาธิปไตย

2. การปกครองโดยคณะบุคคล หมายความว่า บุคคลคณะหนึ่งสามารถวางกฎเกณฑ์หรือบริหารประเทศได้ตามที่กลุ่มตนปรารถนา บางครั้งกลุ่มบุคคลนั้นอาจจะไม่เป็นผู้บริหารเองอาจมอบให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทน แต่กลุ่มบุคคลนั้นสามารถควบคุมหรือบงการทิศทางการบริหารได้ ก็ต้องถือว่าอำนาจอธิปไตยอยู่ในกลุ่มบุคคลนั้น แบบการปกครองจะเป็นแบบใดแบบหนึ่งระหว่างอภิชนาธิปไตยกับคณาธิปไตยขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย หากจุดมุ่งหมายเป็นไปเพื่อความ

สมบูรณ์พูนสุขของราษฎรเรียกว่า อภิชนาธิปไตย หากจุดมุ่งหมายเป็นไปเพื่อบำรุงสุขเฉพาะผู้ปกครองหรือพรรคพวกเรียกว่า คณาธิปไตย

3. การปกครองโดยคนทั้งหมดหรือเสียงส่วนใหญ่ หรือประชาชนเป็นรากฐานของอำนาจรู้จักกันในนามประชาธิปไตย หมายความว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจธิปไตย บุคคลใดจะเป็นผู้ปกครองต้องได้รับความเห็นชอบและยินยอมจากประชาชน นโยบายการปกครองประเทศต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ แต่ประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องเป็นการปกครองที่เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนมาก²⁷

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงเฉพาะการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากมีสาระเกี่ยวข้องกับการวิจัยเท่านั้น

2.2.5 แนวคิดและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ลักษณะของผู้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีดังนี้

1. มีจิตใจต้องการการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ มีความต้องการให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยมากกว่าการปกครองรูปแบบอื่น

2. มีความเชื่อและยึดมั่นในคุณค่าและศักดิ์ศรีของบุคคล การปกครองประชาธิปไตยเกิดจากการที่คนในสังคมมองโลกในแง่ดี ยอมรับความเสมอภาค มีความสามารถปกครองตนเองได้ เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นทั้งการพูด การเขียน การแสดงความคิดเห็น มีความอดกลั้นอดทน ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่น

3. เคารพกติกาการปกครองแบบประชาธิปไตย ยึดมั่นในเสียงข้างมาก คู่ครองและรับฟังความคิดเห็นของเสียงข้างน้อย ปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนใหญ่เพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ คู่ครองเสียงข้างน้อย ทุกคนย่อมได้รับการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคและยุติธรรมตามกฎหมาย

4. สนใจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองหมั่นติดตามข่าวสารของบ้านเมือง การอภิปรายปัญหาบ้านเมือง การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง พยายามเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล

5. มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน ทุกคนย่อมต้องการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครอง โดยกฎหมาย ทุก

²⁷ สุขุม นवलสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, **การเมืองและการปกครองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์, 2530), หน้า 4.

6. มองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจผู้อื่น เชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่หรือสถาบันทางราชการเนื่องจากระบอบประชาธิปไตยเกิดจากการมองโลกในแง่ดี การอยู่ร่วมกันต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ แม้ความคิดเห็นจะแตกต่างกันก็ย่อมต้องอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

7. รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ การวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง การใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารและกลไกของราชการย่อมต้องถูกตรวจสอบ ควบคุมด้วยวิธีการประชาธิปไตยเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในทางมิชอบ²⁸

2.2.6 บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

บุคลิกภาพทางการเมืองเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งก็คือการมีวัฒนธรรมทางการเมืองของคนนั่นเอง การมีบุคลิกภาพทางการเมืองหรือมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นสรุปได้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีจิตใจพร้อมที่จะสนับสนุนหลักการปกครองประชาธิปไตย โดยเห็นว่าเป็นการปกครองที่ดีที่สุด เรียกได้ว่ามีศรัทธายึดถือเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง
2. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล ถือว่าทุกคนเท่าเทียมกันในโอกาสทางการเมือง
3. เป็นผู้ที่ยึดมั่นในความสำคัญและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันไม่ว่ายากดีมีจน มีความรู้ดีกว่าแต่ละคนมีคุณค่าในตัวเอง
4. เป็นผู้ยึดถือในกติกาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การยอมรับเสียงข้างมากในการตัดสินใจและกติกาทางการเมือง เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น
5. เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น คือ การเคารพในกติกา กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การใช้เสรีภาพไม่เกินขอบเขตจนไปทำลายเสรีภาพของผู้อื่น
6. เป็นผู้สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครอง คือ ไม่เพิกเฉยต่อการเมืองไม่ถือว่าการเมืองเรื่องสกปรก โดยไม่ปล่อยให้บุคคลบางกลุ่มดำเนินการปกครองไปตามอำเภอใจหรือคิดว่าเป็นเรื่องของบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น
7. เป็นผู้ที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน มีความเชื่อมั่นในตนเองคือเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายโดยไม่ฝ่าฝืน มีจิตใจที่เรียกว่า สาธารณะประโยชน์เพื่อช่วยเหลือส่วนรวม

²⁸ ทินพันธุ์ นาคะตุ, **ภาวะของชาติ การเมืองการปกครองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 20.

8. เป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดีและความไว้วางใจผู้อื่น
9. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของบุคคล คือการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่มองโลกในแง่ร้าย
10. เป็นผู้ที่รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ และมีเหตุผลในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การเป็นผู้ที่ยึดถือเหตุผลเป็นสำคัญในการทำงานหรือกระทำการใด เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดี
11. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่และสถาบันของทางราชการ คือ การไว้วางใจผู้อื่นหรือผู้แทน และการยอมรับกฎเกณฑ์ที่จะรักษาสังคมให้มีระเบียบโดยไม่คิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องขึ้นกับตัวเองตลอดยึดถือหลักการสำคัญกว่าตัวบุคคล
12. ไม่เป็นผู้มีจิตใจเป็นเผด็จการ ได้แก่ การมอบความรับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างไว้กับผู้นำ การชอบใช้อำนาจเด็ดขาด การอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ การนิยมระบอบเจ้าขุนมูลนายการไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นในการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคล และการยึดมั่นในค่านิยมแบบเผด็จการ ซึ่งก็คือการมีความคิดตรงข้ามกับประชาธิปไตยนั่นเอง²⁹

2.3 ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย

การพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพ สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าสถาบันทางการเมือง คือ การจัดให้ประชาชนซึ่งเป็นรากฐานและเป็นเจ้าของประเทศได้มีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของชุมชน ในที่นี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง ความหมายของความรู้ความเข้าใจ ระดับความรู้ความเข้าใจ การวัดความรู้ความเข้าใจ ดังนี้

2.3.1 ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของความรู้ความเข้าใจไว้ดังนี้

ความรู้ หมายถึง ความจำเกี่ยวกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน ไม่ว่าจะเป็นความจำเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะลักษณะทั่วไป วิธีการ ขบวนการ ลำดับการ โครงสร้าง

ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการสื่อความหมายของสิ่งที่เรียนรู้ โดยไม่จำเป็นต้องนำไปสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ ได้แก่

1. การแปลความ (Translation) สามารถสื่อความหมายของสิ่งที่เรียนรู้แล้ว โดยวิธีสื่อความหมายแบบอื่น เข้าใจความหมายของความรู้ที่ปรากฏในการสื่อความหมายแบบต่าง ๆ

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

2. การตีความ (Interpretation) สามารถอธิบายหรือสรุปความเกี่ยวกับสิ่งที่เรารู้ได้

3. การขยายความ (Extrapolation) สามารถพิจารณาถึงสิ่งที่นอกเหนือไปจากเรื่องที่เรารู้ได้ทั้งในด้านโอกาสที่นำไปใช้ ผลที่เกิดขึ้น แนวโน้มในอนาคตต่อไป

สรุป ความรู้ หมายถึง การระลึกได้ของเรื่องราวต่าง ๆ ที่บุคคลเคยมีประสบการณ์มาแล้วมีพฤติกรรมจำเรื่องราวได้ และระลึกเรื่องราวที่นอก ความรู้คือการแสดงออกของสมรรถภาพของสมองด้านความจำ วัดความรู้ได้โดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการคิดแปลงข้อและข้อย่อยรวมกัน จึงประกอบด้วย การแปลความหมาย การตีความ และการขยายความ

2.3.2 ระดับความรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับดังนี้

1. ความรู้ระดับต่ำ ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการเคาหรือ ภาพลวงตาทางประสาทสัมผัส

2. ความรู้ระดับธรรมดา ได้แก่ ความรู้ทางประสาทสัมผัส หรือความเชื่อที่สูงกว่า แต่ยังไม่แน่นอน เป็นเพียงขึ้นอาจเป็นไปได้

3. ระดับสมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากความคิด หรือความเข้าใจ ซึ่งไม่ได้เกิดจากประสาทสัมผัส เช่น ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ความรู้ขั้นนี้ถือว่าเป็นสมมติฐานเพราะเกิดจากค่านิยมและสมมติฐานที่ไม่ได้พิสูจน์

4. ระดับเหตุผล ได้แก่ ความรู้จากตรรกวิทยา เป็นความรู้ที่ทำให้มองเห็นรูปหรือมโนภาพว่าเป็นเอกภาพ

2.3.2 การวัดความรู้ความเข้าใจ

เนื่องจากความรู้คือความสามารถทางพุทธิปัญญา ซึ่งแบ่งได้หลายระดับดังกล่าว ดังนั้น การวัดความรู้จึงควรวัดความสามารถในทุกระดับ เครื่องมือที่ใช้วัดจะต้องอาศัยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement test) ซึ่งเป็นการวัดความสามารถทางปัญญาและทักษะต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในอดีต การวัดความรู้ใช้เครื่องมือแตกต่างกันตามความสามารถทางสติปัญญาซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ในเชิงความจำ (Cognitive potential)

ความรู้ ความจำ หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นหลักเบื้องต้นของพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ซึ่งนอกจากความจำแล้วยังสามารถระลึกได้ (Recall) อีกด้วยแต่ไม่จำเป็นต้องใช้ความเข้าใจไปตีความหมายเรื่องนั้น

2. พฤติกรรมด้านความเข้าใจ (Comprehension)

ความเข้าใจ หมายถึง พฤติกรรมที่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม

3. พฤติกรรมด้านการนำไปใช้ (Application)

การนำไปใช้ หมายถึง พฤติกรรมที่สามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมาใช้ให้เกิดประโยชน์หรือนำไปแก้ปัญหาลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

4. พฤติกรรมด้านการวิเคราะห์ (Analysis)

การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยหรือเป็นการหาความสำคัญ และหลักการหรือทฤษฎีที่เป็นเหตุผลของเรื่องราวต่าง ๆ

5. พฤติกรรมด้านการสังเคราะห์ (Synthesis)

การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำเอาเรื่องราวหรือส่วนประกอบย่อยมาผูกสัมพันธ์กันเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการดัดแปลงริเริ่ม สร้างสรรค์ ทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น

6. พฤติกรรมด้านการประเมินค่า (Evaluation)

การประเมินค่า หมายถึง การวินิจฉัยหรือตีราคาอย่างมีหลักเกณฑ์เป็นการตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีอย่างไร โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เชื่อถือได้

ลำดับขั้นของพฤติกรรมการเรียนรู้จากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงรวม 6 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความรู้ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยินก็จำได้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความเข้าใจ (Comprehension) เมื่อบุคคลได้มีประสบการณ์กับข่าวสารหนึ่ง ๆ อาจจะโดยการฟัง ได้อ่านหรือได้เขียน เป็นที่คาดว่าบุคคลนั้นจะทำความเข้าใจกับข่าวสารนั้น ๆ ความเข้าใจนี้อาจจะแสดงออกในรูปของทักษะการแสดงความคิดเห็น หรือความสามารถในการแปลให้ความหมายและการคาดคะเน

ขั้นที่ 3 การประยุกต์หรือการนำความรู้ไปใช้ (Application)

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ (Analysis)

ขั้นที่ 5 การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการนำเอาส่วนประกอบย่อย ๆ หลาย ๆ ส่วนสามารถกันเข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างแน่ชัด

ขั้นที่ 6 การประเมินผล(Evaluation) หมายถึง มีความสามารถในการตัดสินหรือตีค่า ประเมินค่าของสิ่งที่พบเห็นว่าถูกต้อง หรือดีงามหรือไม่ ในที่นี้มุ่งจะให้มีความรู้ความเข้าใจใน ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

2.4 แนวความคิดเรื่องรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ คือ “กฎหมายที่วางระเบียบหรือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับรัฐ กล่าวคือ ว่าด้วย ดินแดน ประชากร อำนาจอธิปไตย และรัฐบาล ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ที่ กำหนดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ที่แบ่งแยกกันออกไป โดยปกติแล้วรัฐธรรมนูญต้องตราขึ้นเป็นลายลักษณ์ อักษร ส่วนกฎหมายรัฐธรรมนูญ คือ จารีตประเพณีทางการเมือง และกฎหมายอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ กฎหมายรัฐธรรมนูญอาจไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญของอังกฤษ หรือ แม้แต่จารีตประเพณีทางการเมืองไทย เป็นต้น”³⁰

ปราโมทย์ นาคธรรม แสดงความคิดเห็นว่า “อำนาจสูงสุดในการปกครองในการตัดสิน ปัญหาสำคัญของสังคมอยู่ที่ปวงชนมาจากปวงชนเมื่อมีการเสนอความคิดเห็นว่าอำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชน ย่อมมีความหมายว่า ประชาชนคือรัฐนั่นเอง แต่มิได้หมายความว่าทุกคนต้องตัดสิน ปัญหาทุกเรื่องโดยตรง แต่มีการมอบหมายอำนาจให้ตัวแทน การที่รัฐบาลปกครองประเทศโดย อาศัยหลักเกณฑ์บางอย่าง ซึ่งได้มีการตกลงยอมรับนี้ เท่ากับเป็นการขีดวงจำกัดอำนาจของรัฐบาล เช่นนี้ เรียกได้ว่า เป็นการปกครองโดยหลักกฎหมาย ไม่ใช่โดยบุคคล รัฐบาลที่ดีที่ถูกต้องและมีความชอบธรรมตามแนวคิดประชาธิปไตยนั้น จะต้องทำการปกครองและใช้อำนาจภายใต้เงื่อนไข และข้อจำกัดตามที่ระบุไว้ในข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งอาจจะป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือ รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ กฎหมายประกันเสรีภาพต่าง ๆ ตลอดจนธรรมเนียม ปฏิบัติ รัฐธรรมนูญเป็นผลลัพธ์ของภาวะแห่งจิตใจ ฉันทานุมัติหรือความยินยอมพร้อมใจ อุดมคติ หรือความเข้าใจว่า รัฐบาลกับประชาชนใครควรมีบทบาทอย่างไร หัวใจของรัฐธรรมนูญอยู่ที่ทุก ฝ่ายพร้อมจะรับข้อกำหนด อำนาจหรือเสรีภาพของตน เพื่อเป็นหลักประกันในความสัมพันธ์ซึ่ง ตั้งอยู่บนรากฐานของอุดมคติร่วมกันนั้นราบรื่นยั่งยืนนานเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รัฐธรรมนูญเป็นลักษณะของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้รับมอบอำนาจจะต้องใช้อำนาจ

³⁰ คณาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์ – รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน OPNION, **คู่มือรัฐศาสตร์รัฐ ประศาสนศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สกายบุ๊กส์, 2544), หน้า 63.

ด้วยความระมัดระวังภายในขอบเขตที่จำกัด เสรีภาพเป็นสมบัติของประชาชนที่รัฐบาลจะต้องพิทักษ์รักษามิใช่บั้นทอน”³¹

เจมส์ ไบรซ์ (James Bryce) ได้ให้คำจำกัดความของรัฐธรรมาธิปไตยไว้ว่า “เป็นกรอบของสังคมการเมืองซึ่งจัดขึ้นโดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมาย กล่าวได้ว่าเป็นสังคมการเมืองที่กฎหมายได้จัดตั้งสถาบันที่มั่นคงประกอบด้วยหน้าที่อันเป็นที่ยอมรับและสิทธิที่แน่นอน”³²

รัฐธรรมาธิปไตยเป็นการรวบรวมหลักการที่เนื่องด้วยอำนาจของผู้ปกครอง สิทธิเสรีภาพของผู้ปกครองและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครองที่ได้ปรับเข้าหากันแล้ว รัฐธรรมาธิปไตยอาจจารีกร้อยรอบคอบบนแผ่นกระดาษในรูปของเอกสารฉบับเดียว ซึ่งได้รับการแก้ไขไปตามระยะเวลาและความจำเป็น หรืออาจเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่แยกออกมาโดยเฉพาะ มีอำนาจหน้าที่พิเศษเสมือนกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือรากฐานของรัฐธรรมาธิปไตยบรรจุอยู่ในกฎหมายพื้นฐาน (Fundamental Laws) จำนวนหนึ่งหรือสองฉบับ ส่วนที่เหลือขึ้นอยู่กับอำนาจหน้าที่ที่เนื่องด้วยพลังทางจารีตประเพณี

ศาสตราจารย์ มัวริส ดูแวร์แซร์ (Maurice Duverger) ได้เขียนถึงการศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญไว้ว่า “เป็นการศึกษาถึงสถาบันการเมืองในแง่ของนิติศาสตร์ รัฐธรรมนูญเป็นคัมภีร์ที่มีความสำคัญและใหญ่ยิ่งที่ได้รวบรวมบทบัญญัติเกี่ยวกับองค์การที่เป็นสาระสำคัญของรัฐ คือ รัฐสภา รัฐบาล การเลือกตั้ง ฯลฯ นอกจากนั้นเรายังสามารถพบบทบัญญัติเหล่านี้ได้อีกในกฎหมายธรรมดา ในกฤษฎีกา ในกฎและข้อบังคับของรัฐบาล ในกฎกระทรวงในประกาศของเจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจ ในท้องถิ่น ในมติของสภา ในจารีตประเพณี ในคัมภีร์หรือในหลักกฎหมายทั่วไป กฎหมายรัฐธรรมนูญจะศึกษาเรื่องเหล่านี้ทั้งหมด”³³

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ ให้ความหมายว่า “รัฐธรรมนูญโดยทั่วไปแล้ว หมายถึง “กฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศหรือถ้ากล่าวให้แน่ชัดลงไปอีก หมายถึง กฎหมายสูงสุดที่วางหลักเกณฑ์แนวทางเกี่ยวกับการปกครองบริหารประเทศรวมทั้งขอบเขตวิธีการควบคุมและช่วงระยะเวลาในการเข้าไปมีอำนาจในการปกครองบริหารประเทศดังกล่าวด้วยแล้ว”³⁴ อย่างไรก็ตาม การ

³¹ปราโมทย์ นาครทรรพ, **ความหมายของรัฐธรรมนูญ**, (พระนคร : พิจเนศ, 2516), หน้า 86.

³²สนธิ เตชานันท์, **พื้นฐานรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543), หน้า 49.

³³เรื่องเดียวกัน.

³⁴โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, **เรื่องของรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง**, อ้างแล้ว, หน้า 3.

มีรัฐธรรมนูญที่วางหลักเกณฑ์และแนวทางการปกครองบริหารประเทศนั้นหาได้เพียงพอต่อการที่จะทำประเทศชาติให้เป็นระบอบการประชาธิปไตยหรือได้รับการปกครองตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเสมอไปไม่ยังมีปัจจัยอื่นๆอีกหลายประการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการปกครองเป็นไปในลักษณะต่าง ๆ

ในกลุ่มคนแต่ละประเทศนั้น จะมีรัฐธรรมนูญของตนเองอยู่เสมอ เพราะในแต่ละกลุ่มคนนั้น จะมีกฎเกณฑ์ วิธีการในการใช้อำนาจ กฎเกณฑ์เหล่านั้นอาจเรียกได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญของรัฐนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่เราพอจะสังเกตเห็นวิวัฒนาการได้โดยง่าย รัฐธรรมนูญในลักษณะดังกล่าว เริ่มปรากฏขึ้นในยุโรปตะวันตกก่อน ด้วยเหตุผลหลายประการที่สำคัญประการหนึ่งคือ หลักความคิดเกี่ยวกับ “ปัจเจกนิยม” ซึ่งเป็นผลพวงของวัฒนธรรมกรีกและละติน รวมทั้งแนวความคิดทางศาสนาและปรัชญาใน คริสตศตวรรษที่ 18 เรามักจะพบว่าลักษณะความคิดเห็นที่สำคัญเป็นลักษณะที่เน้นให้เห็นถึงความเป็นอิสระของบุคคลในสังคม เป็นสิ่งสร้างขึ้นเพื่อความผาสุกของบุคคล

ความเห็นของพวกคลาสสิก มีมาแต่สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 รัฐธรรมนูญได้รับการพิจารณาในลักษณะของกฎเกณฑ์ที่วางไว้และเงื่อนไขเกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจและวิธีการใช้อำนาจนั้นให้เป็นที่ไปตามแนวคิดของคนหมู่มาก โดยหลักการที่จะใช้เป็นปฏิกริยาโต้ตอบระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อันเป็นระบบดั้งเดิม

แนวความคิดของพวกมาร์กซิสต์ ซึ่งได้นำความคิดของคาร์ล มาร์ก มาเป็นพื้นฐานในการปกครอง โดยถือว่ารัฐธรรมนูญแบบเสรีนิยมนั้นไม่มีความหมายอันใดในทางปฏิบัติ สิ่งที่สำคัญของมาร์กซิสต์ คือ จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติและดำเนินการเพื่อที่จะไปถึงจุดหมาย ดังนั้น รัฐธรรมนูญในความเห็นของมาร์กซิสต์จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ในประเทศในเวลานั้น

ความเห็นของนักรัฐศาสตร์ รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือที่จะวางกฎเกณฑ์ในระบบการเมืองแต่ละประเทศ จากลักษณะดังกล่าว รัฐธรรมนูญชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในด้านอำนาจระหว่างกลุ่มการเมืองต่าง ๆ หรือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับกล่าวอ้างเพื่อสนับสนุนระบบการเมืองที่ตนก่อตั้งมา

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศในประเทศไทยนั้นรัฐธรรมนูญมีที่มาจากประชาชนและมีการบังคับใช้อย่างต่อเนื่อง แล้วความในการศึกษารัฐธรรมนูญก็จะต้องมีการศึกษาความเป็นมาและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างละเอียด ซึ่งต้องมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะและสำคัญเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด หรือดังที่เรียกกันในสมัยของการปฏิรูปทางการเมืองว่า แนวความคิดลัทธิรัฐธรรมนูญ (Constitutionalism) หมายถึง “การแก้ไขเปลี่ยนแปลงด้วยบทรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Organic Law) โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตรงไปสู่สาเหตุของข้อบกพร่องขององค์กรทางการเมือง”³⁵ โดยที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้พระราชอำนาจต่างๆ ให้ประชาชนธรรมดาทั่วไปเข้าใจได้ โดยรับสั่งว่าเป็นกฎหมายแม่และมีพระราชกระแสต่อไปว่าต้องเข้าใจเจตนารมณ์ในการมีรัฐธรรมนูญยิ่งเสียดว่าเจตนารมณ์ของตัวรัฐธรรมนูญ การปกครองโดยใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ก็คือ การปกครองในระบอบนิติรัฐ ยึดมั่นในหลักนิติธรรม และบังคับใช้กฎหมายไปตามนิติประเพณี และนิติวิธี โดยที่จะต้องระลึกลักษณะของการบังคับใช้รัฐธรรมนูญทุกมาตราว่า เหตุใดพระราชอาณาจักรไทยจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายรัฐธรรมนูญใช้บังคับ กล่าวคือ เพื่อให้เป็นการยืนยันถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุข อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย มีการแยกอำนาจทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอิสระอื่น ๆ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

รัฐธรรมนูญอาจแบ่งแยกตามวิธีการบัญญัติออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. รัฐธรรมนูญแบบจารีตประเพณี (Constitution Customiers) หรือเรียกว่า “รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (Unwritten Constitution)” เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่มีการรวบรวมบทบัญญัติหรือหลักการต่าง ๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของประมวลกฎหมายโดยที่กฎหมายต่าง ๆ จะมีการกระจัดกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ ดังนั้นการจะนำกฎหมายมาปรับใช้กับกรณีต่าง ๆ จึงนำจารีตประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติ คำพิพากษาของศาล หรือจากเอกสารกฎหมายต่าง เช่น Bill of Right เป็นต้น รัฐธรรมนูญประเภทนี้บางที่เรียกว่า “Common Law” เช่นประเทศอังกฤษ

2. รัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษร (Written Constitution) เป็นรัฐธรรมนูญที่มีการรวบรวมบทบัญญัติหรือหลักการต่าง ๆ ของกฎหมายไว้เป็นระบบหรืออยู่ในที่เดียวกันในรูปของประมวลกฎหมาย รัฐธรรมนูญประเภทนี้บางที่เรียกว่า “Civil Law” เช่น ประเทศฝรั่งเศส และไทย เป็นต้น³⁶

³⁵พูนศักดิ์ วิจารณ์, รายงานวิจัยเรื่องรูปแบบและวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2538), หน้า 25.

³⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

2.5 ทฤษฎีผู้นำทางการเมือง

2.5.1 ความหมายของผู้นำ

นักวิชาการหลายท่านทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความหมายของผู้นำทางการเมืองไว้หลายทัศนะดังต่อไปนี้

Fred E. Fiedler และ Joseph E. Garcia กล่าวว่า ผู้นำหมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อเป็นผู้กำหนดและประสานความพยายามของกลุ่มสมาชิก เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ตลอดจนเป็นผู้วางแผน จัดระบบ ชี้นำและให้คำปรึกษาหารือ ในกิจกรรมสมาชิกเพื่อการดำรงอยู่ของกลุ่ม และเพื่อให้กลุ่มปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม³⁷

Raymond J. Burdy กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่สามารถชักจูงให้คนอื่นปฏิบัติตามความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถช่วยคลี่คลายความตึงเครียดของผู้ร่วมงานลดลงได้และนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้³⁸

John M. Pfiffner และ Robert V. Presthus ได้ให้คำจำกัดความของผู้นำว่าเป็นผู้บริหารงานของกลุ่ม โดยทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก การจูงใจ การริเริ่มการประนีประนอม และการประสานงาน พฤติกรรมของผู้นำดำเนินไปได้ก็โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ และอำนาจบารมีเป็นเครื่องมือ เพื่อก่อให้เกิดพลังร่วมของกลุ่ม แล้วบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สำหรับการศึกษากลุ่มพฤติกรรมนั้น จะเน้นความสำคัญของภาระหน้าที่ของผู้นำเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการเป็นส่วนใหญ่³⁹

R.T. Morris และ Seeman มีความเห็นว่า ผู้นำคือ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น โดยได้รับการยอมรับจากบุคคลในกลุ่มเพื่อที่จะนำสมาชิกในกลุ่ม และดำเนินกิจการของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายได้⁴⁰

Roderick Bell, David V. Edwards และ R. Harrison R. Wagner ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า เป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจ หรือในตำแหน่งซึ่งถูกกำหนดไว้ให้เป็นผู้ที่สามารถ

³⁷ บัณฑิต บุญสนอง, บทบาทผู้นำทางการเมืองของพลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช : ศึกษากรณีการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ระหว่างปี พ.ศ. 2518-2519, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 7.

³⁸ เรื่องเดียวกัน.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน.

รวมกลุ่มคนอื่น ๆ เข้าด้วยกันได้ เป็นผู้ที่มีอิทธิพลในการจัดสรร และจัดการต่อสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ๆ ในชุมชนนั้น ๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ปรารถนา ทั้งของตนเอง และสมาชิกของชุมชน⁴¹

จากคำนิยาม ที่นักวิชาการแต่ละคนให้ไว้ สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับความเป็นผู้นำได้ดังนี้คือ ความเป็นผู้นำหมายถึง ความสามารถในการสร้างสรรค์หรือปลุกฝังศรัทธา ความกลมเกลียวความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม และนำเสนอแนวคิด นโยบายที่ดีมีเหตุผล ทั้งนี้เพื่อให้งานหรือภารกิจสำเร็จตามเป้าหมาย

2.5.2 ลักษณะของผู้นำ

ลักษณะของผู้นำนั้น **Ralph M. Stogdill** เป็นผู้หนึ่งที่ได้ทำการประมวลเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นผู้นำจากวรรณกรรมต่าง ๆ แล้วได้จำแนกคุณลักษณะความเป็นผู้นำออกเป็น 6 ประการ คือ

1. คุณลักษณะทางกาย (Physical Characteristics) ได้แก่ อายุ ลักษณะ ท่าทาง ส่วนสูงและน้ำหนักภูมิหลังทางสังคม (Social Background) โดยเน้นปัจจัยการศึกษา สถานภาพทางสังคม และ การขบิฐฐานะทางสังคม

2. สถิติปัญญาความรู้ความสามารถ (Intelligence) โดยได้ตรวจสอบถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถิติปัญญา ความรู้ ความสามารถกับสถานภาพความเป็นผู้นำ

3. บุคลิกภาพ (Personality) ได้มีการพิจารณาตรวจสอบปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพ ได้เสนอแนะว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพ มักจะมีคุณลักษณะของบุคลิกภาพ คือ เชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

4. ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (Task – related Characteristic) การศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ตรวจสอบลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดผลลัพธ์ในแง่ดีที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งส่วนมากเสนอแนะว่า ผู้นำตามคุณลักษณะแบบนี้จะมีความต้องการความสำเร็จและความรับผิดชอบสูง รวมทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

5. ลักษณะต่าง ๆ สังคม (Social Characteristics) ผลจากการศึกษาได้เสนอแนะว่า ผู้นำตามคุณลักษณะแบบนี้ เป็นผู้ที่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง อย่างกระตือรือร้น เป็นผู้ที่ชอบการติดต่อพบปะสร้างสรรค์กับบุคคลอื่น และให้ความร่วมมือกับบุคคลต่าง ๆ ดี ซึ่งผู้นำคนใดก็ตามที่มีคุณลักษณะดังกล่าว มักจะมีส่วนที่ทำให้ความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มมีความเหนียวแน่นยิ่งขึ้น⁴²

⁴¹เรื่องเดียวกัน.

⁴²เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

นอกจากนี้ **Fred E. Fiedler** ยังได้สรุปลักษณะของผู้นำว่าต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สภาพแวดล้อม ทักษะคติและแนวความคิดของบุคคล รวมทั้งความคาดหวังและการสนองตอบของผู้ตาม ตลอดจนขึ้นอยู่กับเวลาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้นำ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาดำแหน่งที่อยู่ในอำนาจของผู้นำ (Position Power) โครงสร้างของงาน (Task Structure) กลุ่มคนในองค์กรที่มีภาษาและวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน และความสัมพันธ์ของผู้อยู่ได้บังคับบัญชาด้วย⁴³

ขณะเดียวกัน **Murry G. Ross** และ **Charles E. Hendry** ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำ โดยสรุปได้ว่าผู้นำควรมีลักษณะ 3 ประการดังต่อไปนี้

1) ลักษณะความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในของผู้นำแต่ละคน (leadership a trait within individual leader) สมัยก่อนมีความเชื่อกันว่า ความเป็นผู้นำเป็นผลมาจากกรรมพันธุ์ หรือสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (leaders were born not made) สิ่งที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำนั้นเป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวของแต่ละคน

2) ความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของกลุ่ม (leadership as a function of the group) ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับโครงสร้างของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคลความเป็นผู้นำในกลุ่มถูกกำหนดโดยผลรวมของทัศนคติ ความต้องการของกลุ่ม กลุ่มและผู้นำเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ถ้าไม่มีกลุ่มก็ไม่มีผู้นำ แต่ถ้ากลุ่มขาดผู้นำกลุ่มนั้นก็ยากที่จะเจริญก้าวหน้าได้ การเป็นผู้นำเป็นกระบวนการที่จะเป็นต้องทำหน้าที่ทั้งในการนำและการบริหาร

3) ลักษณะของความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (leadership as a function of situation) สถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญหน้าก่อให้เกิดผู้นำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นกับสถานการณ์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ⁴⁴

จากการศึกษาถึงลักษณะของผู้นำ ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่านและได้ให้หลักกว้าง ๆ ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือเน้นถึงคุณสมบัติอันเลิศเลอของผู้นำ และผู้นำแต่ละคนก็จะมีคุณสมบัติพิเศษแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การศึกษาลักษณะของผู้นำ ก็จะเป็นการช่วยชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้นำ และการดำเนินงานตามบทบาทที่ผู้นำนั้นพึงมีต่อองค์กรนั้น ๆ เป็นอย่างดี

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน.

2.5.3 ประเภทของผู้นำ

นับตั้งแต่ Plato เป็นต้นมา มีผู้สนใจและได้มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้นำมากขึ้น Plato ได้แยกประเภทของผู้นำไว้ไป The Republics ออกเป็น 3 ประเภท คือ แบบราชาปราชญ์ และรัฐบุรุษ (Philosopher-Statesman) ที่ให้ความยุติธรรมและหลักเหตุผลในการปกครองบ้านเมือง ประเภทที่สอง คือ ทหาร ซึ่งมีหน้าที่ป้องกันรัฐ และประเภทที่สาม พ่อค้าซึ่งจะเป็นผู้ตอบสนองความต้องการด้านวัตถุให้กับประชาชน

Wendell Bell ได้แบ่งผู้นำออกเป็น 5 ประเภท คือ ผู้นำโดยตรง ผู้นำโดยชื่อเสียง หรือโดยการยกย่อง ผู้นำ โดยบทบาททางสังคม ผู้นำ โดยอิทธิพลส่วนตัวหรือโดยการเป็นผู้นำทางความคิดเห็น และผู้นำที่มีบทบาทในการตัดสินใจ แนวคิดเหล่านี้สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1) ผู้นำโดยตำแหน่งหรือผู้นำอย่างเป็นทางการ (Positional or Formal Leadership) ผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำเพราะตำแหน่งที่ครองอยู่วิธีการได้รับตำแหน่งมีต่าง ๆ กัน เช่น ด้วยการรับเลือกตั้ง หรือ โดยแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้างานผู้ต้องรับผิดชอบตัวอย่างมีดังต่อไปนี้

(1) ผู้นำทางการเมืองที่ได้รับเลือก เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายเทศมนตรี ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ประธานาธิบดี ฯลฯ ตำแหน่งดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากการเลือกของราษฎร

(2) ข้าราชการระดับผู้บริหาร เช่น ผู้อำนวยการกอง รองอธิบดี อธิบดี รองปลัดกระทรวง ฯลฯ ตำแหน่งเช่นนี้เป็นผลมาจากการแต่งตั้ง โดยผู้มีอำนาจในวงการ

(3) การแต่งตั้งโดยวิธีการเฉพาะ(ทาง) กิจเจ้าของธุรกิจหรือผู้จัดการธุรกิจใหญ่ ๆ เช่น เจ้าของห้างร้าน หรือบริษัทใหญ่ ๆ ผู้จัดการธนาคาร เจ้าของโรงเรียนราษฎร์ที่มีนักเรียนมาก ฯลฯ ตำแหน่งหัวหน้าประเภทนี้เป็นงานเอกชนและเป็นการแต่งตั้ง (Appointment) ไม่ใช่การเลือกตั้ง (Election)

(4) ผู้นำทางการเมืองทหารและตำรวจ เช่น ผู้มีตำแหน่งบังคับบัญชาระดับสูงโดยมีผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามาก ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาของทหารและตำรวจ ฯลฯ ตำแหน่งประเภทนี้เป็นเรื่องเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวงการผู้รักษาความสงบเรียบร้อยภายนอกและภายในเป็นตำแหน่งที่มีระเบียบการบังคับบัญชาเข้มงวดกว่าธรรมดา

(5) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ ผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำในระดับองค์กร สมาคม ชมรมหรือชุมชนต่าง ๆ ปกติมักเป็นตำแหน่งที่ได้รับเลือกตั้ง และเป็นวาระคือ กำหนดระยะเวลาอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลา 2 ปี หรือ 3 ปี หรือ 4 ปี เป็นต้น ประธานสมาคมผู้ผลิตปอ ประธานสหพันธ์กรรมกรนายกพุทธสมาคม ฯลฯ

2) ผู้นำโดยชื่อเสียงหรือยกย่อง (Reputational or Nominal leadership) ผู้นำประเภทนี้สามารถระบุตัวได้ โดยวิธีสอบถามว่าใครเป็นผู้มีอิทธิพลในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง การสอบถามอาจเจาะจงเฉพาะบุคคลบางคนทีลาคว่าทราบเรื่องความเป็นไปของท้องถิ่นหรือชุมชนดี

3) ผู้นำประเภทที่มีบทบาทในการวินิจฉัยสั่งการ หรือผู้ที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ (decision-making or event analysis approach) การที่จะทราบว่าใคร เป็นผู้นำประเภทนี้ กระทำได้โดยการสืบสาวเรื่องราวว่า การตัดสินใจหรือนโยบายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีประวัติความเป็นมาอย่างไร โดยมุ่งไปที่ผู้ปฏิบัติการหรือผู้ตัดสินใจเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นใครบ้าง ตัวอย่างได้แก่ การวิเคราะห์หรือค้นหาว่าใครเป็นผู้มีบทบาทในการทำให้มีสภาประชาคม หรือโรงเรียนประจำท้องถิ่นขึ้น ผู้มีบทบาทเหล่านั้นอาจจัดได้ว่าเป็นผู้นำตามนัยแห่งการวิเคราะห์เหตุการณ์เฉพาะเรื่องในระดับชาติ การวิเคราะห์อาจเป็นในเรื่องว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบวางนโยบายทางการค้า หรือนโยบายต่างประเทศ⁴⁵

2.5.4 ภาวะความเป็นผู้นำ

ภาวะความเป็นผู้นำก็เป็นคุณสมบัติที่ผู้ที่เป็นผู้นำที่ดีจะต้องมีเพื่อทำการเป็นผู้นำของตนเองประสบความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวความคิดไว้ต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

Redney W. Napier และ **Matt K Gershenfield** ได้แยกแยะภาวะความเป็นผู้นำออกเป็น 4 ประการคือ

- 1) ภาวะความเป็นผู้นำเป็นลักษณะทางพันธุกรรมที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด (Leadership as Trait)
- 2) ภาวะความเป็นผู้นำเกิดขึ้นได้เนื่องจากตำแหน่ง หน้าที่การงาน การทำงานในตำแหน่งใดย่อมมีลักษณะในภาวะผู้นำอันเนื่องมาจากการดำรงตำแหน่งนั้นตามมา (Leadership as Position)
- 3) ภาวะผู้ความเป็นผู้นำเกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เรียกร้องให้บุคคลที่มีลักษณะบางอย่างต้องทำตัวเป็นผู้นำโดยอัตโนมัติ (Leadership as Situation)
- 4) ภาวะความเป็นผู้นำที่เกิดขึ้นตามพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มทำให้เกิดความต้องการ และวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ความต้องการของผู้นำแบบนั้น ๆ ขึ้นมา ดังนั้นการสที่จะมี

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

ผู้นำแบบใดก็ขึ้นอยู่กับว่าพฤติกรรมของกลุ่มเป็นไปแบบใด (Leadership as Functional Role of Members)⁴⁶

Solomon Ben ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่า เป็นคุณสมบัติของการที่บุคคลใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น และสามารถทำให้บุคคลอื่นรับฟังและเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ขอบทำตามคำแนะนำของเขา ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มดำเนินตามวัตถุประสงค์⁴⁷

2.6 ทฤษฎีพรรคการเมือง

คำว่า “พรรคการเมือง” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Political Party” และภาษาฝรั่งเศสว่า “Parti Politique” ซึ่งเป็นคำที่มีรากเหง้ามาจากภาษาลาติน คำว่า “Pars” ซึ่งแปลตรงตัวว่า “ส่วน” ฉะนั้นพรรคการเมืองจึงหมายถึงส่วนของราษฎร หรือการที่ราษฎรแบ่งแยกออกไปเป็นส่วน ๆ (กลุ่ม) ตามความคิดเห็นหรือประโยชน์ได้เสียในทางการเมือง⁴⁸ นั่นเอง

นอกจากความหมายของพรรคการเมืองแปลตามรากศัพท์ดังกล่าวแล้ว ยังมีนักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ให้คำนิยามของพรรคการเมืองไว้ เพื่ออธิบายความหมายและลักษณะของพรรคการเมืองให้กระจ่างชัดขึ้นตามที่สนะของแต่ละท่าน ซึ่ง จะขอยกตัวอย่างนิยามต่าง ๆ ดังนี้

นิยามของ เอ็ดมันด์ เบิร์ก (Edmund Burke) เอ็ดมันด์ เบิร์ก ได้ให้คำนิยามของพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองได้แก่ “กลุ่มคนหนึ่งซึ่งรวมกันตามแนวหลักการบางอย่าง โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ”⁴⁹

นิยามของ เอ็ดมันด์ เบิร์ก ข้างต้นเน้นประเด็นสำคัญของพรรคการเมืองในแง่ของการรวมตัวกันและจุดมุ่งหมาย คือ

ประการแรก พรรคการเมืองเป็นการรวมตัวกันของบุคคลตามแนวหลักการบางอย่างซึ่งหมายถึงการรวมกันเกิดจากแนวความคิดหรืออุดมการณ์คล้ายคลึงกันมารวมกัน และมีการตกลงที่จะดำเนินการตามแนวหลักการที่มีความเห็นพ้องต้องกัน

ประการที่สอง พรรคการเมืองมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติกล่าวคือ การรวมกันของบุคคลต่าง ๆ นั้น ก็เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมคือ ของชาติ โดยคณะบุคคล

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁸ รศ.วิทยา นภาศิริกุลกิจ และรศ.ดร.สุรพล ราชภัณฑารักษ์, **พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 3.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

ดังกล่าวต้องการเข้ามาเป็นรัฐบาลอำนาจการปกครองประเทศให้เป็นไปตามแนวความคิดเห็นของ คณะของตน หรือคัดค้านการกระทำที่ขัดแย้งกับแนวความคิดเห็นของกลุ่มของตนแล้วแต่กรณี

นิยามของแอลเฟรด เคอ กราเซีย (Alfred de Grazia) เคอ กราเซียได้ให้คำนิยามของพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองได้แก่ “กลุ่มคนที่มีบทบาทในการกำหนดประเด็นปัญหาและส่งตัวแทนเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง”⁵⁰

นิยามนี้เน้นประเด็นสำคัญของพรรคการเมืองในแง่หน้าที่พรรคการเมืองกระทำซึ่งเป็นการมองพรรคการเมืองในทางพฤติกรรม คือ เน้นว่าพรรคการเมืองเป็นองค์การที่มีบทบาทสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก พรรคการเมืองเป็นองค์การที่ทำหน้าที่กำหนดประเด็นปัญหา คือ พรรคการเมืองจะคอยชี้ประเด็นปัญหาของประเทศว่า ขณะนั้นประเทศมีปัญหาอะไรในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และเสนอวิธีการที่จะแก้ไขปัญหานั้น ตลอดจนวิธีการที่จะส่งเสริมหรือเพิ่มพูนความผาสุกแก่ประชาชนและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ สิ่งเหล่านี้จะถูกบรรจุเป็นนโยบายของพรรคการเมืองนั้น

ประการที่สอง พรรคการเมืองทำหน้าที่คัดเลือกตัวแทนส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งคือเมื่อพรรคการเมืองได้กำหนดนโยบายไว้อย่างไรแล้ว ก็จะต้องผลักดันนโยบายนั้นให้เป็นผลสำเร็จการที่พรรคการเมืองจัดทำนโยบายได้เป็นผลสำเร็จได้ พรรคจะต้องเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองคือเป็นรัฐบาล โดยการส่งตัวแทนหรือสมาชิกของพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งการเมืองต่าง ๆ เมื่อพรรคชนะการเลือกตั้งได้เข้าไปเป็นรัฐบาล ก็จะนำนโยบายของพรรคมาบรรจุเป็นนโยบายของรัฐบาลต่อไป

นิยามของ จี เอ เจคอบสัน และ เอ็ม เอช ลิบแมน (G.A. Jacobson และ M.H. Libman) บุคคลทั้งสอง ได้ให้คำนิยามของพรรคการเมืองไว้ว่า พรรคการเมืองได้แก่ “การจัดรวมกันเป็นสมาคมหรือองค์การของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยมีจุดประสงค์ที่จะควบคุมบุคลากรและนโยบายของรัฐบาล”⁵¹

นิยามคำนี้ เน้นให้เห็นประเด็นสำคัญของพรรคการเมือง 2 ประการ คือ

ประการแรก พรรคการเมืองเป็นการรวมกันของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หมายถึงพลเมืองของรัฐที่มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีความสำคัญทางการเมืองจะมารวมกันเป็นองค์การพรรคการเมือง

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

ประการที่สอง การรวมกันเป็นพรรคการเมืองมีจุดประสงค์ที่จะควบคุมบุคลากร และนโยบายของรัฐบาล หมายถึงพรรคการเมืองมีความมุ่งหมายที่จะเข้ามาเป็นรัฐบาลและกำหนดนโยบายของประเทศ หรือกรณีที่ไม่ได้เป็นรัฐบาล ก็จะทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาลและนโยบายที่รัฐใช้บริหารประเทศ

นิยามของ วิลเลียม กูดแมน (William Goodman) เป็นนักรัฐศาสตร์อีกผู้หนึ่งที่ทำให้ความหมายของพรรคการเมือง พรรคการเมืองคือ “องค์การซึ่งเป็นที่รวมของสมาชิกที่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน โดยมีจุดประสงค์ที่จะชนะการเลือกตั้งเข้าไปใช้อำนาจรัฐบาลเพื่อจะได้มีอิทธิพล สิทธิ และผลประโยชน์จากอำนาจนั้น”⁵²

นิยามของ กูดแมน เน้นประเด็นสำคัญ คือ

ประการแรก พรรคการเมืองเป็นองค์การที่เกิดจากการรวมกันของสมาชิกที่มีความคิดเห็นหรืออุดมการณ์คล้ายกัน

ประการที่สอง พรรคการเมืองมีจุดประสงค์ที่จะส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเพื่อจะได้เข้าใช้อำนาจปกครองหรือบริหารกลไกของรัฐซึ่งจะทำให้สมาชิกของพรรคได้รับผลประโยชน์จากการใช้อำนาจทางการเมืองนั้น

นิยามของ ออสติน แรนนี และ วิลมัวร์ แคนคอด (Austin Ranney และ Willmoore Kendall) บุคคลทั้งสองได้ให้นิยามของพรรคการเมืองว่า ได้แก่ “กลุ่มบุคคลหลายกลุ่มที่มารวมกันเพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง และหวังที่จะชนะเลือกตั้งเพื่อเข้าไปควบคุมการดำเนินงานและนโยบายของรัฐบาล”⁵³

นิยามนี้มองพรรคการเมืองในแง่ของหน้าที่และจุดมุ่งหมายของพรรคการเมือง ซึ่งตรงกับพฤติกรรมของพรรคการเมืองในปัจจุบันมากที่สุด คือ

ประการแรก พรรคการเมืองจัดตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะคัดเลือกสมาชิกของพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ

ประการที่สอง พรรคการเมืองจัดตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปควบคุมการบริหารงานหรือกลไกของรัฐบาลและนโยบายสาธารณะ

กล่าวโดยสรุป นิยามของพรรคการเมืองที่ยกมาแสดงข้างต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละนิยามเน้นประเด็นสำคัญตามแต่ละทัศนคติของแต่ละบุคคล ซึ่งหลายนิยามมีประเด็นสำคัญเหมือนกันและหลาย

⁵² เรื่องเดียวกัน.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

นิยามก็เน้นประเด็นแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อความเข้าใจความหมายของพรรคการเมืองกระจ่างชัด และครอบคลุมประเด็นสำคัญทั้งหมด เราอาจจะประมวลความหมายของพรรคการเมืองจากนิยามต่าง ๆ ดังนี้

“พรรคการเมือง ได้แก่ คณะบุคคลที่รวบรวมกันเป็นองค์การ ตามแนวความคิดเห็นหรือหลักการบางอย่างที่เห็นพ้องต้องกัน เพื่อกำหนดประเด็นปัญหาและคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปควบคุมการดำเนินงานและนโยบายของรัฐบาล”

2.7 ทฤษฎีการเลือกตั้ง

การออกเสียงเลือกตั้ง...เป็นพื้นฐานและขั้นตอนที่สำคัญที่สุดใน **“การปกครองระบอบประชาธิปไตย”** เป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้แสดงออกถึงการเป็นเจ้าของ **“อำนาจอธิปไตย”** เป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ผู้แทนของตนไปใช้อำนาจการปกครองแทนตน นอกจากนั้นการเลือกตั้งยังเป็นวิธีการแสดงออกซึ่งความชอบธรรมแห่งอำนาจอีกประการหนึ่งด้วย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย...ถือเป็นการปกครองที่อำนาจสูงสุดในประเทศ ซึ่งเรียกว่า **“อำนาจอธิปไตย”** มาจากปวงชนเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมในการปกครองประเทศ...**การใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชน อาจใช้อำนาจอธิปไตยตรงหรือโดยอ้อม...** การใช้อำนาจโดยตรงของประชาชนนั้นจะกระทำได้ก็แต่ในประเทศเล็ก ๆ และประชาชนมีความรู้ความสามารถปกครองกันมานาน ส่วนประเทศใหญ่ ๆ ที่มีประชากรและกิจการต่าง ๆ ที่ต้องจัดทำมากมายนั้น ประชาชนจะใช้อำนาจอธิปไตยโดยอ้อมผ่านทางผู้แทน โดย **“วิธีการเลือกตั้ง”**

สิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง... เป็นสิทธิที่บุคคลมีอยู่ในกำหนดในการที่จะออกเสียงเลือกตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเลือกตั้งกำหนด⁵⁴

ภายหลังการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยก็ได้นำแนวความคิดทฤษฎีอำนาจอธิปไตยมาใช้โดยยึดหลักทฤษฎี **“อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน”** และในเรื่องสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งนั้น... **ประเทศไทยยึดถือทฤษฎีการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิมาโดยตลอด** โดยยึดถือว่า **การออกเสียงเลือกตั้งนั้นเป็นสิทธิของบุคคลทั่วไป** ซึ่งบุคคลนั้นจะใช้สิทธิหรือไม่ก็ได้โดยไม่มีการบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง

⁵⁴ ศักดิ์ ไทยวัฒน์ และวิญญู อังคนารักษ์, **กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504), หน้า 226.

ด้วยเหตุผล ความไม่สนใจการเลือกตั้งของประชาชน ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งน้อย ผลการเลือกตั้งไม่เป็นเครื่องแสดงออกซึ่งความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ส่วนมาก ทำให้รัฐบาลที่บริหารปกครองประเทศมาจากเสียงข้างน้อย เป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องปกครองประเทศโดยเสียงข้างมาก ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญที่สุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและความไม่สนใจในการเลือกตั้งของประชาชนยังเป็นช่องทางในการซื้อเสียงและทุจริตการเลือกตั้งทำกันได้ง่าย

ปัญหาความไม่สนใจการเลือกตั้งของประชาชน และปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง ในการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ด้วยเจตนารมณ์ของการปฏิรูปทางการเมืองที่ต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้นำแนวความคิด “การบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง” มาเป็นมาตรการอันหนึ่งในการปฏิรูปการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้จำนวนผู้ออกเสียงเลือกตั้งมีจำนวนมากขึ้น ให้คะแนนเสียงบริสุทธิ์ไปทำลายคะแนนเสียงที่มาจาก การซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งจะส่งผลให้การซื้อสิทธิขายเสียงและการทุจริตการเลือกตั้งมีอิทธิพลน้อยลง การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากขึ้น

โดยเปลี่ยนหลักการออกเสียงเลือกตั้งจากการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิมาเป็นการออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่ประชาชนชาวไทยทุกคนมีหน้าที่ไปเลือกตั้ง...ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 68 และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ฉบับปรับปรุง) ได้บัญญัติไว้ใน หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 72 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 26 มาตรา 27 ดังนี้

มาตรา 72 บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิ โดยเจตนาอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ ย่อมได้รับสิทธิหรือสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา 26 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุที่มีได้แจ้งเหตุที่มีอาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วแต่เหตุนั้นมีสาเหตุอันสมควรหรือเป็นผู้มีรายชื่อประกาศมาตรา 25 ให้ถือว่าผู้นั้นเสียสิทธิดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
- (2) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
- (3) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยกนปกครองท้องถิ่น”

ในการเสียสิทธิทางการเมืองตามมาตรา 26 นั้น มีกำหนดเวลาไว้ในมาตรา 27

มาตรา 27 บัญญัติว่า “ การเสียดิฐิตามมาตรา 26 ให้มีกำหนดเวลาดังแต่วันเลือกตั้ง จนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือ ผู้บริหารท้องถิ่น”

จะเห็นว่า การนำเอาระบบการบังคับให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมาใช้ในประเทศไทย โดยกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ เกิดจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการว่าด้วยการปกครองโดยเสียงข้างมากซึ่งเป็นหลักที่สำคัญที่สุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง...จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้จำนวนผู้ออกเสียงเลือกตั้งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นให้คะแนนเสียงบริสุทธิ์ไปทำลายคะแนนเสียงที่มาจาก การซื้อเสียงและทุจริตการเลือกตั้ง จนการซื้อเสียงและการทุจริตการเลือกตั้งมีอิทธิพลน้อยลงหรือ ไม่มีเลย ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมมากขึ้น ซึ่งจะ เป็นพื้นฐานอันสำคัญของการเข้าสู่อำนาจรัฐ และใช้อำนาจรัฐปกครองประเทศโดยสุจริตต่อไป

2.8 การนำความรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การปกครองระบอบประชาธิปไตยนอกจากจะเป็นรูปแบบของการปกครองแล้ว ยังเป็นรูปแบบของวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมด้วย แต่การที่จะมีการนำรูปแบบประชาธิปไตยไปเป็นรูปแบบในการประพฤติปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันนั้น บุคคลต้องมีความรู้ในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งพฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติของบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นพฤติกรรมด้านการเมืองหรือพฤติกรรมด้านอื่น ๆ มักจะเป็นผลจากประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลที่ได้รับมา จากสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เริ่มจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน ตลอดจนสถาบันการเมือง การแสดงออกของพฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติก็มักจะสอดคล้องกับค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของของบุคคลด้วย การมีความรู้ในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยจึงเป็นการปรับเปลี่ยนค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของบุคคลทางการเมืองเมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยก็ย่อมมีพฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติเป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย สอดคล้องกับความต้องการของระบบการเมืองรวมทั้งทำให้เป็นพลเมืองดี มีความจงรักภักดี มีความผูกพันกับชาติของตน และในทันที่ผู้วิจัยและกล่าวถึงการนำความรู้ระบอบประชาธิปไตยไปปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันในด้านการเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกฎหมาย การเคารพต่อสิทธิและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรับผิดชอบต่อหน้าที่ การร่วมมือและประสานงานกับผู้อื่น ดังนี้

1. การเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกฎหมาย การที่บุคคลจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุขนั้น บุคคลต้องมีความเคารพซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันเป็นการควบคุมทางสังคม บุคคลต้องทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมเพื่อความเป็นระเบียบ เป็นการควบคุมการกระทำของแต่ละบุคคลเพื่อให้สังคมสงบสุข หากบุคคลทำอะไรตามใจชอบอาจก่อความเดือดร้อนระหว่างกันจึงมีการจำกัดขอบเขตความเป็นอิสระลงด้วยมาตรฐานเดียวกัน ในลักษณะกฎระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมาย ในขณะที่กฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของบุคคล การเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกฎหมายจึงเป็นการสร้างความเป็นระเบียบ ความสงบขึ้นในสังคม

2. การเคารพต่อสิทธิและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น บุคคลในสังคมต้องเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ยึดหลักความเสมอภาคตามกฎหมายและวัฒนธรรมประเพณี ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักประนีประนอม ถ้อยคดถ้อยทำ ขอมรับฟังเสียงข้างมาก

3. การรับผิดชอบหน้าที่ บุคคลในสังคมประชาธิปไตยต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่นและประพฤติกรรมตนเป็นคนดีมีคุณธรรม รักษาชื่อเสียงเกียรติยศของตนเองและครอบครัว

4. การร่วมมือและประสานงานกับผู้อื่น บุคคลในสังคมประชาธิปไตยจะต้องตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะละเลยต่อกิจกรรมของสังคมไม่ได้ ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาหรือสาทำงานตามความสามารถ ให้ความร่วมมือ ประสานงานกับผู้อื่น ทำตามมติของส่วนรวมที่ได้วางแผนร่วมกัน มีความศรัทธาชื่นชมยินดีที่จะให้บริการรับใช้สังคมของตนทุกโอกาส

2.9 แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

โรงเรียนหรือสถาบันศึกษานั้นถือว่าเป็นสถาบันหลักในการพัฒนาคุณภาพของคนที่จะกลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ดังนั้นการพัฒนาประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการปกครอง จึงสามารถใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี การใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยนั้น กระทำได้หลายรูปแบบ เช่น

1. การจัดการศึกษาในระบบ เช่น จัดหลักสูตรในโรงเรียน จัดการเรียนการสอน และสร้างแบบเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

2. การจัดการศึกษานอกระบบ เช่น การให้ความรู้ประสบการณ์แก่ประชาชน การใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย

ผลการใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยทำให้คนไทยทั่วไปเห็นว่า การศึกษามีความสำคัญต่อการเป็นประชาธิปไตย และมีความสำคัญต่อการปกครองประเทศ จะเห็นได้จากผล การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในยุคปัจจุบันที่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการศึกษา ระดับสูงเข้าไปเป็นผู้แทนมากขึ้น โรงเรียนกับการส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนจึง เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในส่วนที่ เกี่ยวกับการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษามาตรฐาน การเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน กิจกรรม ทั้งหมดเป็นแนวทางในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียนดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2540 แผนการศึกษาแห่งชาติ มีดังนี้

2.9.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ในมาตรา 49 ไว้ว่า

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะ ลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาเพื่อให้ได้รับการ ศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของ ประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่ เหมาะสมจากรัฐ

2.9.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 1 บททั่วไป กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาดังนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา กำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 23 (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ

สังคมไทยและระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข⁵⁵

2.9.3 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559)

บทที่ 2 สภาพปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันด้านการศึกษา ได้กล่าวไว้ดังนี้ “...ลักษณะของการพัฒนาทางการเมืองดังกล่าว ซึ่งนำถึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความรู้และปลูกจิตสำนึกในเรื่องความเป็นประชาธิปไตย และการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น...”⁵⁶

2.9.4 หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

หลักสูตรสถานศึกษา

ในช่วงชั้นที่ 4 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

เพื่อให้รู้ เข้าใจ ตระหนักถึงการเมืองการปกครอง บทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อประเทศ ปฏิบัติตามกฎหมาย ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีส่วนร่วมในการส่งเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) ได้กำหนดไว้ดังนี้

ส่วนที่ 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.2 : เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรง รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สังคมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน

เรื่องที่ 1 พลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

ความหมายของพลเมืองดี

ความสำคัญของพลเมืองดี

⁵⁵พนม พงษ์ไพบูลย์, **รวมกฎหมายการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2546), หน้า 108.

⁵⁶กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559)**, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2545), หน้า 4.

องค์ประกอบของสังคมประชาธิปไตย
 ลักษณะของการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย
 แนวทางการพัฒนาคนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 พลเมืองดีของสังคม
 การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามหลักธรรม
 การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวัฒนธรรมไทย
 การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามประเพณีไทย
 คุณธรรมจริยธรรมของการเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตในสังคม

ประชาธิปไตย

สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่พลเมืองดีของประเทศและโลก
 บทบาทหน้าที่ของพลเมืองดีต่อชุมชนและประเทศชาติ
 เรื่องที่ 2 สิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
 ความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน
 สาธารณประโยชน์ของปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
 รัฐธรรมนูญที่บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
 อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเมืองการปกครอง

เรื่องที่ 1 ระบอบการเมืองการปกครอง
 พัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย
 ระบอบการเมืองการปกครองที่สำคัญ
 ระบอบการเมืองการปกครองสังคมไทยและสังคมโลก
 ความสัมพันธ์ของระบอบการเมืองการปกครองกับระบอบเศรษฐกิจ
 การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 ฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์
 การใช้อำนาจอธิปไตย

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง

เรื่องที่ 2 สิทธิและเสรีภาพและหน้าที่ของชาวไทย

สิทธิและเสรีภาพ
 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ
 สิทธิและเสรีภาพรัฐธรรมนูญ

สิทธิพื้นฐานของบุคคล

สิทธิในกระบวนการการเมืองการปกครองและทรัพยากรสาธารณะ

หน้าที่ของชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

การรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

การป้องกันและพัฒนาประเทศ

รัฐสภา บทบาทหน้าที่ของรัฐสภา

สภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา

2.9.4 การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

กิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนปกติ ที่ช่วยส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนนั้น มีกิจกรรมมากมายหลายประเภท สามารถจำแนกได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรตามโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดไว้สองกิจกรรม คือ กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี หรือ ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนอาจเสนอแนะต่อนักเรียน จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร กิจกรรมส่งเสริมสหกรณ์ กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กิจกรรมส่งเสริมศิลปกรรม กิจกรรมส่งเสริมการใช้นวัตกรรม กิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมกีฬา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมทัศนศึกษา นอกจากนี้ผู้เรียนอาจเสนอกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามความต้องการ

ส่วนกิจกรรมตามโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้จัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532 โดยกำหนดกิจกรรมที่โรงเรียนอาจเสนอแนะต่อนักเรียน จำนวน 12 กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นแต่เพิ่มกิจกรรมที่ 13 คือ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน

กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ดังกล่าว ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในตัวอยู่แล้ว ดังนั้นหากโรงเรียนสามารถดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวได้อย่างครบถ้วนที่ถือว่าการส่งเสริมประชาธิปไตยด้วยเหตุผล ดังนี้

1.1 มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง

1.2 มีการเตรียมความพร้อมในด้านการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ และงบประมาณสนับสนุน

1.3 มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง และเชิญชวนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

1.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมในกลุ่มของตนเอง

1.5 ส่งเสริมให้คณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมของนักเรียน มีส่วนร่วมกับครูที่ปรึกษากิจกรรมให้การวางแผนการจัดกิจกรรม โดยเขียนในรูปของแผนหรือโครงการที่ชัดเจน

1.6 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกระบวนการกลุ่มและวิธีการปฏิบัติจริง

1.7 ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรวบรวมประเมินผลกิจกรรม สรุป และรายงาน

กิจกรรมตามหลักสูตร นอกจากกิจกรรมตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการแล้วยังมีกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้และกิจกรรมอิสระของผู้เรียนซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินการด้วย⁵⁷

2. กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมตามโครงสร้างของหลักสูตรที่โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการดำเนินการซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตามหลักประชาธิปไตย

คณะกรรมการนักเรียนอาจมาจากผู้แทนหรือประธานจากชุมนุมต่าง ๆ หรือหัวหน้าห้องเรียนทุกห้องเรียน องค์ประกอบคณะกรรมการนักเรียนอาจประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการற்றுณีกฎ ปฏิคม ประชาสัมพันธ์ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่ของกรรมการนักเรียน เป็นผู้แทนของนักเรียนในการร่วมทำกิจกรรมของโรงเรียน ประสานงานระหว่างนักเรียนกับผู้บริหาร ครูอาจารย์ในโรงเรียน ริเริ่มและ

⁵⁷ กรมวิชาการ, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาพุทธศักราช 2532, (กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของคุรุสภา, 2532), หน้า 7-8.

จัดทำโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชนตามที่โรงเรียนเห็นชอบ หรือดำเนินการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนกับโรงเรียนอาจแต่งตั้งกรรมการเฉพาะกิจขึ้นดำเนินการและจัดการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งอาจเป็นการได้หลายรูปแบบ เช่น ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนไว้ให้ชัดเจน การดำเนินงานควรเปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ เช่น

รูปแบบที่ 1 เลือกตั้งประธานและกรรมการอีกจำนวนหนึ่งตามที่กำหนดไว้ผู้ได้คะแนนสูงสุดจะได้เป็นประธาน ส่วนรองประธาน ได้แก่ ผู้ที่ได้คะแนนเป็นอันดับรองลงมาคนอื่น ๆ ก็จะเป็นกรรมการในตำแหน่งต่าง ๆ โดยคณะกรรมการร่วมกันพิจารณา

รูปแบบที่ 2 เลือกประธานเพียงคนเดียว ผู้ได้คะแนนสูงสุดจะได้เป็นประธาน และรองประธานตามลำดับ ส่วนกรรมการอื่น ๆ ได้จากผู้แทนที่แต่ละห้องเลือกเข้าร่วมกรรมการด้วย

วิธีการเลือกตั้ง อาจใช้เลือกเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม โรงเรียนควรจัดเวลาให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หาเสียงก่อนที่จะมีการเลือกตั้งตามสมควร โดยกำหนดมาตรฐานในการดูแล ควบคุมการหาเสียงและเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตธรรม หลีกเลี่ยงการซื้อเสียงหรือการกระทำการอื่นใดที่ไม่สุจริตยุติธรรม นอกจากนี้โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้นักเรียนทุกคนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

เมื่อได้ประชุมคณะกรรมการครบตำแหน่งแล้วโรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งต่อไป การดำเนินงานของคณะกรรมการนักเรียนจะใช้การประชุมปรึกษาหารือ หรือ หาข้อตกลง ซึ่งอาจมีสองลักษณะ คือ การประชุมใหญ่ ในกรณีที่จะจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น งานวันครู งานกีฬาในงานประจำปีของโรงเรียนหรืองานช่วยเหลือสังคมส่วนรวม เป็นต้น และการประชุมย่อยเพื่อทำโครงการต่าง ๆ กรรมการชุดนี้อาจประกอบด้วย ประธาน กรรมการ หัวหน้าระดับชั้น เป็นต้น เมื่อคณะกรรมการนักเรียนดำเนินการตามกิจกรรมที่ประชุมปรึกษาหารือกันวางแผนไว้แล้วก็จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม สรุปรายงานต่อไป

2.2 กิจกรรมวันสำคัญ ได้แก่ กิจกรรมปกติที่โรงเรียนปฏิบัติเป็นประจำต่อเนื่องทุกปีในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพีชมงคล วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันแม่ วันปิยมหาราช วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น การจัดกิจกรรมวันสำคัญที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยโรงเรียนควรกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนให้ชัดเจนการดำเนินงานควรเปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ เช่น

2.2.1 ตั้งกรรมการหรือกลุ่มทำงานเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานสำคัญนั้น ๆ เป็นการถาวรหรือเฉพาะกิจเฉพาะปี โดยผู้บริหารอาจเป็นผู้เลือกประธานกลุ่มแล้วให้ประธานกลุ่มเลือกกรรมการหรือคณะทำงานเอง หรืออีกวิธีหนึ่ง คือ จัดให้มีการเลือกตั้งจากคณะครูก็ได้

2.2.2 มอบให้คณะกรรมการนักเรียน หรือเจ้าของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ ทั้งนี้ คณะผู้รับผิดชอบดำเนินการควรมีการประสานงานให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย

2.3 กิจกรรมตามนโยบาย ได้แก่ กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายในเชิงนโยบายจากโรงเรียน กรม กระทรวง หรือรัฐบาล อาจเป็นกิจกรรมต่อเนื่องหรือเฉพาะกิจก็ได้ เช่น กิจกรรมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมปลูกต้นไม้ กิจกรรมฝึกโรงเรียน กิจกรรมรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ กิจกรรมจัดบรรยายและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

โดยปกติ กิจกรรมเหล่านี้ต่างมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเฉพาะของกิจกรรมทั้งดำเนินการ โดยยึดหลักประชาธิปไตยอยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น กิจกรรมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน จะมีหลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติที่แสดงความเป็นประชาธิปไตยที่เด่นชัดมากไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มทำโครงการ และการดำเนินงานจนครบกระบวนการ เป็นต้น เพียงแต่โรงเรียนให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามระเบียบแนวปฏิบัติที่กำหนด หรือพยายามส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของบุคคลอย่างกว้างขวาง ก็ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยแล้ว

2.4 กิจกรรมส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือกิจกรรมที่กระทำร่วมกับคนอื่น ๆ เช่น ส่งเสริมนักเรียนนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปประดิษฐ์คิดค้นผลงานทางวิทยาศาสตร์ในรูปแบบโครงการหรือโครงการ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรจากท้องถิ่น หรือกิจกรรมรุ่นพี่ช่วยรุ่นน้อง เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ โรงเรียนควรให้การส่งเสริมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมนักเรียนไปแข่งขันในเรื่องต่าง ๆ โรงเรียนควรสำรวจติดตามข่าวสาร ข้อมูลอย่างกว้างขวาง ถ้าเรื่องใดที่เป็นกิจกรรมที่ทำต่อเนื่องทุกปี จะได้วางแผนกำหนดไว้ในปฏิทินและฝึกซ้อม เตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้า หรือบางกิจกรรมที่โรงเรียนมีความดีเด่น และหน่วยงานต่าง ๆ ขอความอนุเคราะห์มาขอให้ไปแสดงก็ควรให้การสนับสนุน เพราะนอกจากส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอีกด้วย นักเรียนหรือกลุ่ม

นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเหล่านี้ โรงเรียนควรให้การยกย่องชมเชยในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน⁵⁸

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยโรงเรียนมัธยมศึกษา มีทั้งกิจกรรมตามหลักสูตร ทั้งส่วนกิจกรรมบังคับ กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามโครงสร้างของหลักสูตร และกิจกรรมเสริมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม เช่น กิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ตามระยะและเวลาสถานการณ์ที่เหมาะสมซึ่งส่วนใหญ่มีผู้เกี่ยวข้องหลัก ๆ ในการจัดกิจกรรมเหล่านี้ คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน หอวิชา สังคมศึกษา และหอวิชากิจกรรม เป็นต้น

2.10 ประวัติโรงเรียนราชดำริโดยสังเขป

โรงเรียนราชดำริเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 34/1 หมู่ 11 แขวงดอกไม้ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศตั้งแต่วันที่ 13 มีนาคม พุทธศักราช 2518 ให้เป็นโรงเรียนสหศึกษา ตราประจำโรงเรียน เป็นรูปมงกุฎอยู่เหนือธรรมจักรและมีชื่อโรงเรียนอยู่ตรงกลาง

อักษรย่อของโรงเรียน	ร.ค.
วันก่อตั้งโรงเรียน	13 มีนาคม 2518
พระพุทธรูปประจำโรงเรียน	พระโพธิราชกษัตริย์
ปรัชญาของโรงเรียน	นตฺถิ ปญญา สมาอาภา “แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี”
คำขวัญของโรงเรียน	ตัวอย่างที่ดีมีมากกว่าคำสอน
คติพจน์ของโรงเรียน	กตัญญู รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่ความรู้
ต้นไม้ประจำโรงเรียน	ต้นสุพรรณิการ์ หรือฝ้ายคำ
สีประจำโรงเรียน	น้ำเงิน เหลือง

1. เหตุที่ได้ชื่อว่าโรงเรียนราชดำริ ก็เพราะกำเนิดมาจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จฯ เพื่อทรงเป็นประธานตัดลูกนิมิตอุโบสถ ที่วัดทุ่งลานนา แขวงดอกไม้ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร และทรงพบว่า เยาวชนในตำบล มีการศึกษาค่อนข้างต่ำส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสเรียน ถึงชั้นมัธยมศึกษาทั้งที่อยากจะเรียนต่อ แต่เนื่องจาก ตำบลดอกไม้ไม่มีโรงเรียนมัธยม นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคอื่นอีก เช่น

⁵⁸กรมสามัญศึกษา, **คู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา กรมสามัญศึกษา, 2530), หน้า 24-29.

ฐานะค่อนข้างยากจนจึงให้มีการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาสำหรับ เยาวชนในท้องถิ่นได้เล่าเรียน เมื่อทรงทราบ จึงมีกระแสพระราชดำรัสแก่ พระครูเนกขัมมคุณาจารย์เจ้าอาวาสวัดทุ่งลานนาให้ช่วยเหลือดำเนินการสร้างโรงเรียนให้เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดรับสนองพระราชดำริได้ติดต่อหา ผู้บริจาคที่ดินทั้งหมด 5 รายได้แก่

- 1) นายฉะอ้อน บุญมาเลิศ
- 2) นายขุนทอง บุญมาเลิศ
- 3) นางสมถวิล มีสายทอง
- 4) นายชิต สว่างเนตร
- 5) นางลิป ปานเถื่อน

ได้รับบริจาคเนื้อที่รวมกันได้ 19 ไร่เศษ จากนั้นคณะกรรมการได้ดำเนินการ ประสานงานกับ กระทรวงศึกษาธิการเพื่อเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้น และกระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติให้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2518 และได้ชื่อว่า โรงเรียนคำริ เนื่องจากโรงเรียน นี้เกิดขึ้นโดยพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยแท้

2. นโยบาย

โรงเรียนราชดำริได้กำหนดนโยบายในการบริหารงานของโรงเรียนดังนี้

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคม
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม
- 4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
- 5) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรักและเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 6) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของครูให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู
- 7) ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 8) ส่งเสริมและสนับสนุนศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ไทย
- 9) พัฒนาระบบสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ให้ถูกต้อง ทันสมัยและคุณภาพ

3. ในปัจจุบันโรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย อาทิ

1. มีครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิ มากด้วยประสบการณ์การสอนที่ตรงกับสาขาวิชาที่สอนและสอนด้วยความเอาใจใส่ดียิ่ง
2. มีห้องวิทยบริการให้นักเรียนได้เรียนโดยใช้สื่อ คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย (Multimedia)
3. นักเรียนทุกคนต้องได้รับการจัดให้เรียนคอมพิวเตอร์ซึ่งทางโรงเรียน ได้จัดเรื่องคอมพิวเตอร์ไว้ให้บริการให้แก่นักเรียนอย่างพอเพียง
4. นักเรียนที่เรียนวิทยาศาสตร์ได้ฝึกปฏิบัติ การทดลองจริงจากอุปกรณ์ที่ทันสมัยครบครัน นอกจากนี้ยังมีวีดิทัศน์แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในธรรมชาติที่นักเรียนไม่สามารถเห็นได้ในชีวิตประจำวันได้ชม ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ
5. โรงเรียน ได้จัดห้อง สโตนศึกษาและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย พร้อมให้นักเรียนได้ยืมโดยไม่จำกัด เพื่อการศึกษาหาความรู้และพักผ่อนใจได้ตลอดเวลา
6. นักเรียนที่ที่เรียนวิชาภาษาต่างประเทศได้ ใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา (Sound Lap)
7. มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกเรียนได้ฝึกบุคลิกภาพตามที่ถนัดและสนใจ
8. มีการฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรมชั้นสูงประจำทุกสัปดาห์
9. มีหน่วยดูแลสุขภาพอนามัย และวัดสมรรถภาพทางร่างกายของนักเรียน โดยอาจารย์พยาบาลโดยตรง
10. มีการสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนให้ร่มรื่นสวยงาม สร้างความสุขให้กับนักเรียนเมื่ออยู่ในโรงเรียน
11. ในด้านวิชาชีพโรงเรียนได้จัดอุปกรณ์และ โรงฝึกงานที่ทันสมัยและมีอุปกรณ์ครบครันให้นักเรียนได้ฝึกจริงทุกสาขาวิชาชีพ
12. มีห้องเรียนดนตรี และอุปกรณ์ให้นักเรียนได้ใช้มากมายหลายชนิด
13. ในด้านการบริการทั่วไปโรงเรียนใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ อาทิ การผลิตเอกสารการสอนการรายงานผลการเรียนเป็นต้น
14. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ปลูกฝังให้นักเรียนที่นิสัยรักการอ่านอันเป็นรากฐานสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

4. โครงการเด่นของโรงเรียน

- 4.1 โครงการโรงเรียนโรงงาน
- 4.2 โครงการคำร้รักการอ่าน
- 4.3 โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ
- 4.4 โครงการแผ่นดินธรรม
- 4.5 โครงการเข้าค่ายจริยธรรมนักเรียน

- 4.6 โครงการแนะแนวก้าวหน้า
- 4.7 โครงการอบรมผู้นำนักเรียน
- 4.8 โครงการส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียน
- 4.9 โครงการศึกษาดูงาน
- 4.10 โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 4.11 โครงการ “ร่วมใจปฏิรูปการเรียนรู้สู่ภัยไข้เลือดออก”
- 4.12 โครงการโรงเรียนแกนนำตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน

2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธัน อนุমানราชชน “ได้ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจในการเมืองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติของประชาชนในชนบท ศึกษาเขตอำเภอหางดง ในปี พ.ศ. 2535 พบว่าระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนอยู่ในระดับที่ต่ำ”⁵⁹

วรรัตน์ ชัยชนะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะคิด ความคาดหวัง ความพึงพอใจและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน พบว่า “เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง มีทักษะคิด มีความหวัง ความพึงพอใจจากการอบรมอยู่ในระดับสูง อายุ และระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย”⁶⁰

นายสุณี ศีกรางกูร ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า “นักเรียนเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนเพศชาย นักเรียนที่มีที่พักอาศัยแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหา

⁵⁹ธัน อนุমানราชชน, “ความรู้ความเข้าใจในการเมืองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติของประชาชนในชนบท”, **รายงานการวิจัย**, (เชียงใหม่ : โครงการศึกษาการเลือกตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2535, 52 หน้า.

⁶⁰วรรัตน์ ชัยชนะ, “ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ”, **วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2546, 132 หน้า.

เรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน นักเรียนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันและมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน”⁶¹

สมัคร ชินบุตร “ศึกษาเรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนในด้านอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง และด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก และปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง”⁶²

สุรวัด นุรักษ์ ได้ทำการ ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตัวแปรคือ เพศ และประเภทของโรงเรียน ผลการศึกษาวิจัยว่า “เพศ และประเภทของ โรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในบทบาทในระบอบประชาธิปไตย”⁶³

อภิวุฒิ ทิมธแสงสุริยา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า “โดยเฉลี่ยนักเรียนมีระดับความสนใจทางการเมืองค่อนข้างต่ำ มีระดับความรู้สึกรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองค่อนข้างสูง นักเรียนชายมี

⁶¹สายสุณี ศักรางกูร, “ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2542, 115หน้า.

⁶²สมัคร ชินบุตร, “การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2545, 85 หน้า.

⁶³สุรวัด นุรักษ์, “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2545, 120 หน้า.

ระดับการเรียนรู้ทางการเมืองสูงกว่านักเรียนหญิง” ระดับการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสนใจทางการเมืองสูง⁶⁴

อรินทร์ นิตีเศรษฐ์ ทำการศึกษาเรื่อง “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของชาวชนบท : กรณีศึกษาประชาชนในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่าชาวชนบทมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง⁶⁵

อุทุมพร วัฒทอง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องการเมืองการปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า “นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีระดับความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดี นักเรียนที่มีเพศ ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน นักเรียนที่มีอาชีพบิดามารดาแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน”⁶⁶

อาจกล่าวได้ว่า ระดับความรู้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีความสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในอนาคตของระบอบประชาธิปไตย การพัฒนาทางด้านการศึกษาจึงเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต

จากการศึกษางานวิจัยที่มีผู้วิจัยหลายท่านที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะพบว่าผู้วิจัยได้นำหลากหลายแนวความคิดในการทำการวิจัย ดังนั้นเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นสนับสนุนการตั้ง

⁶⁴ อภิภูติ พิมลแสงสุริยา, “การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2544, 140 หน้า.

⁶⁵ อรินทร์ นิตีเศรษฐ์, “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของชาวชนบท : กรณีศึกษาประชาชนในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”, **วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2549, 86 หน้า.

⁶⁶ อุทุมพร วัฒทอง, “ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องการเมืองการปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2541, 156 หน้า.

ข้อสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนที่มีปัจจัยภูมิหลัง (เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา รายได้ของบิดามารดา) ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

เรื่องความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาโรงเรียนราชดำริเขตพิเศษ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่จะต้องมียบทบาทหน้าที่ในทางการเมืองในอนาคต และมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ผู้วิจัยตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น จึงได้นำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามา ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2.12 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นทำให้สามารถสรุปเป็นกรอบแนวความคิดของการวิจัย เรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตพิเศษ กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แบ่งเป็น ตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา สถานที่พักที่อาศัย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านรัฐธรรมนูญ ด้านพรรคการเมือง ด้านผู้นำทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง

ตัวแปรพื้นฐาน
(independent variables)

ข้อมูลทั่วไป
เพศ
อายุ
ระดับการศึกษา
ศาสนา
อาชีพของบิดามารดา
รายได้ของบิดามารดา
สถานที่พักที่อาศัย

ตัวแปรที่ศึกษา
(dependent variables)

ความรู้ความเข้าใจทางการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยโดยกระบวนการ เข้าใจประชาธิปไตย
1. ด้านรัฐธรรมนูญ
2. ด้านผู้นำทางการเมือง
3. ด้านพรรคการเมือง
4. ด้านการเลือกตั้ง

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามหัวข้อ ต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ประชากรของการวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 600 คน และประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 คน จากประชากรทั้งสิ้น 600 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane

การกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane

สูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างที่พบบ่อยในการวิจัยเป็นสูตรของ Taro Yamane คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \alpha$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง
 N = ขนาดประชากร
 e = ระดับความคลาดเคลื่อน

แทนค่า $n = \frac{600}{1 + 600(0.0025)}$
 $n = 240$

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามปลายปิด และปลายเปิด คำถามแต่ละส่วนได้ใช้แบบสอบถามตามกรอบแนวคิด ประกอบด้วย 2 ด้านดังนี้

3.2.1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา สถานที่ตั้งที่พักอาศัย อาชีพบิดามารดา

3.2.2 ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย ด้านความเข้าใจ เปรียบเทียบความเข้าใจด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปัญหาและแนวทางแก้ไข ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย

แบบสอบถามมี 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะปลายปิด มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพบิดามารดา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ด้าน คือ ด้านรัฐธรรมนูญ ด้านพรรคการเมือง ด้านผู้นำทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง ในแต่ละข้อมีมีคำถามให้ตอบ 10 ตัวเลือก

ตอนที่ 3 การดำเนินการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ลักษณะปลายเปิด

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการปกครองระบอบประชาธิปไตย

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัย 4 ลักษณะคือ

3.3.1 การวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลวิจัย ค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 การวิจัยแบบสำรวจความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 คน โดยแบบสอบถาม

3.3.3 สร้างเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับแก้ไขให้ถูกต้อง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. พระมหาวิโรจน์ ญาณวีโร
2. ผศ. ศรชัย ท้าวมิตร
3. ดร.สุเทพ สุธีวางกูร

3.3.4 ได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายกันที่โรงเรียนราชดำริจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบหาความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า 0.75 จนอยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Content Validity) โดยอาศัยดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญ (Face Validity) ใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน คำนวณความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.4.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) ตามแบบของครอนบัก (Cronbach) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (alpha - coefficient) ใช้สูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_c^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อ

s_i^2 แทน ความแปรปรวนแต่ละข้อ

s_c^2 แทน ความแปรปรวนทั้งฉบับ

3.4.3 อำนาจจำแนก (Discrimination) ใช้วิธีหาค่าสหสัมพันธ์ (Item-test Correlation) ใช้สูตร ดังนี้

$$r_{xy} = \frac{N \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[N \sum x^2 - (\sum x)^2][N \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนก ใช้วิธีหาค่าสหสัมพันธ์

X แทน คะแนนเป็นรายหัวข้อของแต่ละคน

Y แทน คะแนนรวมทุกข้อของแต่ละคน

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมปลาย โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 นำขอหนังสือขอความร่วมมือในการทำสารนิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุญาติเข้าไปทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนดังกล่าว

3.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ วารสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

3.5.3 ผู้ศึกษาได้สุ่มจำนวนตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามช่วงชั้นที่ 4 ทั้งหมดและชั้นปีแล้ว จำนวนนักเรียน 3 ชั้น ๆ ละ 3 ห้องละ 30 คน รวมทั้งหมด 240 คน ได้ขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอนในการแจกแบบสอบถามและชี้แจงเบื้องต้น ให้กับฝ่ายวิชาการประจำโรงเรียน โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.6.1 นำข้อมูลมาจัดให้เป็นหมวดหมู่ ตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์โดยการใส่โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์หาค่าต่าง ๆ

3.6.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยได้ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.7.1 หาค่าร้อยละ

3.7.2 หาค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนน

n แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3.7.3 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

1. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน โดยใช้ t-test Independent ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าแจกแจงแบบที

\bar{X}_1 แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรที่ 1

\bar{X}_2 แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรที่ 2

S_1^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

n_1 แทน จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

n_2 แทน จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่าสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน โดยใช้สถิติทดสอบ One Way ANOVA วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้สูตรดังนี้

$$F = \frac{S_1^2}{S_2^2}$$

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้สื่อความหมายในการวิจัย

\bar{x} หมายถึง ค่าเฉลี่ย

S.D หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t หมายถึง ค่าที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – test

Independent)

F หมายถึง ค่าที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – test)

MS หมายถึง ค่าเฉลี่ยของผลรวมของคะแนนความแตกต่างยกกำลังสอง

SS หมายถึง ผลรวมของคะแนนความแตกต่างยกกำลังสอง

df หมายถึง ชั้นของความอิสระ (Degree of Freedom)

P หมายถึง ค่าความมีนัยสำคัญ

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.50 หมายถึง มากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของบิดามารดา และสถานที่ตั้งที่พักอาศัย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ใช้เป็นตัวแปรแทรก

ตอนที่ 3 การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน จำแนกตามด้าน คือ ด้านรัฐธรรมนูญ ด้านผู้นำทางการเมือง ด้านพรรคการเมือง และด้านการเลือกตั้ง

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ โดยให้โอกาสแสดงความคิดเห็นตามด้านดังนี้ คือ ด้านรัฐธรรมนูญ ด้านผู้นำทางการเมือง ด้านพรรคการเมือง และด้านการเลือกตั้ง

4.1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประเภทที่นำมาทดสอบ คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน ซึ่งผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถามไปจำนวน 250 ชุด มีข้อมูลสมบูรณ์จำนวน 240 ชุด โดยจำแนกเป็นดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านเพศ

เพศ	จำนวน (N)	ร้อยละ (P)
ชาย	84	35.00
หญิง	156	65.00
รวม	240	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.00 และเพศชาย ร้อยละ 35.00

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านอายุ

อายุ	จำนวน (N)	ร้อยละ (P)
ต่ำกว่า 15 ปี	5	2.88
ระหว่าง 15-20 ปี	235	97.12
รวม	240	100

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 15-20 ปี ร้อยละ 97.12 และอายุต่ำกว่า 15 ปี ร้อยละ 2.88

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านระดับการศึกษา

ระดับชั้นการศึกษา	จำนวน (N)	ร้อยละ (P)
ชั้นมัธยมปีที่ 4	48	20.00
ชั้นมัธยมปีที่ 5	100	41.67
ชั้นมัธยมปีที่ 6	92	38.33
รวม	240	100

จากตารางที่ 4 พบว่า ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ กำลังเรียนอยู่ในระดับ ชั้น ม. 5 ร้อยละ 41.67 ชั้น ม. 6 ร้อยละ 38.33 และ ชั้น ม. 4 ร้อยละ 20.00

ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านศาสนา

ศาสนาที่นับถือ	จำนวน (N)	ร้อยละ (P)
พุทธ	212	88.33
อิสลาม	23	9.58
คริสต์	5	2.08
รวม	240	100

จากตารางที่ 5 พบว่า ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 88.33 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 9.58 และนับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 2.08

ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านอาชีพของบิดามารดา

อาชีพของบิดามารดา	จำนวน (N)	ร้อยละ (P)
ข้าราชการ	59	24.58
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	31	12.92
พนักงาน โรงงาน/บริษัท	90	37.50
เกษตรกร/อื่น ๆ	57	23.75
รวม	240	100

จากตารางที่ 6 พบว่า ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีบิดามารดาประกอบอาชีพประกอบอาชีพพนักงาน โรงงาน/บริษัท ร้อยละ 37.50 รองลงมาประกอบอาชีพข้าราชการ ร้อยละ 24.58 เกษตรกรรม/อื่น ๆ ร้อยละ 23.75 ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 23.75

ตารางที่ 7 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านรายได้ของบิดามารดา

รายได้ของบิดามารดา	จำนวน (N)	ร้อยละ (P)
ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน	44	18.33
ระหว่าง 10,000-15,000 บาทต่อเดือน	116	48.33
ระหว่าง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน	39	16.25
สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือน	40	16.67
รวม	240	100

จากตารางที่ 7 พบว่า ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่รายได้ของบิดามารดา รวมระหว่าง 10,000-15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 48.33 รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 18.33 รายได้สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 16.67 และรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 16.25

ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย	จำนวน (N)	ร้อยละ (P)
บ้านพักของตนเอง	154	64.17
บ้านเช่า	62	25.83
อาศัยอยู่กับญาติ	24	10.00
รวม	240	100

จากตารางที่ 8 พบว่า ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเอง ร้อยละ 64.17 ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเช่า ร้อยละ 25.83 และที่อาศัยอยู่กับญาติ ร้อยละ 10.00

**ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วง
ชั้นที่ 4 โรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับกระบวนการเข้าใจ
ประชาธิปไตย**

ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็น นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร กระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย มีผลวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 9 ดังนี้

**ตารางที่ 9 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชคำริ
เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร กระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย**

กระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากสื่อสาร- มวลชน	3.63	0.86	มาก
2. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากการเรียน การสอนในหลักสูตร	3.56	0.86	มาก
3. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากการอบรม ของครอบครัว	3.43	0.95	ปานกลาง
4. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากการเข้าร่วม กิจกรรมทางการเมือง	3.26	0.97	ปานกลาง
5. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจาก ประสบการณ์โดยตรง	3.29	0.99	ปานกลาง
6. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากกิจกรรมที่ สถาบันการศึกษาจัดให้	3.47	0.89	ปานกลาง
7. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากเอกสารทาง การเมือง	3.32	0.94	ปานกลาง
8. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากกลุ่มเพื่อน	3.19	0.99	ปานกลาง
รวม	3.39	0.93	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย โดยรวม อยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 เพื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ในข้อคำถามที่ว่า นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากสื่อสารมวลชน อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 คำถามที่ว่า นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากการเรียนการสอนในหลักสูตร อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 คำถามที่ว่านักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากการอบรมของครอบครัว อยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 คำถามที่ว่านักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 คำถามที่ว่านักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากประสบการณ์โดยตรง อยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 คำถามที่ว่านักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากกิจกรรมที่สถาบันการศึกษาจัดให้ อยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 คำถามที่ว่า นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากเอกสารทางการเมือง อยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และคำถามที่ว่านักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากกลุ่มเพื่อน อยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19

ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็น นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีผลวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 10 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวม

ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย	3.40	0.93	ปานกลาง
ด้านรัฐธรรมนูญ	3.66	0.97	มาก
ด้านผู้นำทางการเมือง	3.67	0.97	มาก
ด้านพรรคการเมือง	3.70	0.96	มาก
ด้านการเลือกตั้ง	3.57	0.97	มาก
รวม	3.60	0.96	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ด้านผู้นำทางการเมือง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ด้านพรรคการเมืองอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 และด้านรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40

ตารางที่ 11 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านรัฐธรรมนูญ

ด้านรัฐธรรมนูญ	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญเป็นแม่บทของกฎหมาย	3.69	1.029	มาก
2. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด	3.79	0.950	มาก
3. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญมีผลต่อกิจกรรมทางการเมืองทุกด้าน	3.61	0.949	มาก
4. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญมีผลต่อกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ	3.53	0.963	มาก
5. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญมีผลต่อกิจกรรมทางสังคม	3.69	0.976	มาก
รวม	3.66	0.97	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านรัฐธรรมนูญ โดยรวม อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 เพื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ในข้อคำถามที่ว่า นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญเป็นแม่บทของกฎหมาย อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ในข้อคำถามที่ว่านักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญเป็น

กฎหมายสูงสุด อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ในข้อคำถามที่ว่านักเรียนมีความเข้าใจระบบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญมีผลต่อกิจกรรมทางการเมืองทุกด้านอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ในข้อคำถามที่ว่านักเรียนมีความเข้าใจระบบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญมีผลต่อกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และในข้อคำถามที่ว่านักเรียนมีความเข้าใจระบบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญมีผลต่อกิจกรรมทางสังคม อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69

ตารางที่ 12 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านผู้นำทางการเมือง

ด้านผู้นำทางการเมือง	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. รู้หรือเข้าใจว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ	3.72	0.95	มาก
2. รู้หรือเข้าใจว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านสังคม	3.75	0.87	มาก
3. รู้หรือเข้าใจว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านวัฒนธรรม	3.58	0.93	มาก
4. รู้หรือเข้าใจว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน	3.74	0.90	มาก
5. รู้หรือเข้าใจว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านจัดการศึกษา	3.78	0.93	มาก
6. รู้หรือเข้าใจว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านสาธารณสุข	3.67	1.20	มาก
7. รู้หรือเข้าใจว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อด้านความ มั่นคงของชาติ	3.68	0.98	มาก
รวม	3.70	0.96	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านพรรคการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ในข้อคำถามที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าผู้ทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ข้อคำถามที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าผู้ทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนาด้านสังคม อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ข้อคำถามที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าผู้ทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนาด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ข้อคำถามที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าผู้ทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนาด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ข้อคำถามที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าผู้ทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนาด้านจัดการศึกษา อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ข้อคำถามที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าผู้ทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนาด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และข้อคำถามที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าผู้ทางการเมืองมีความจำเป็นต่อด้านความมั่นคงของชาติอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68

ตารางที่ 13 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านพรรคการเมือง

ด้านพรรคการเมือง	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองมีผลต่อระบอบประชาธิปไตย	3.69	1.00	มาก
2. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันก่อเกิดนักการเมือง	3.54	0.93	มาก
3. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองก่อให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคม	3.60	0.92	มาก
4. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองก่อให้เกิดการจัดการทางการเมือง	3.46	1.00	ปานกลาง
5. นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองโอกาสการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกระดับ	3.53	1.00	มาก
รวม	3.57	0.97	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านพรรคการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ในข้อคำถามที่ว่า นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองมีผลต่อระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ในข้อคำถามที่ว่า นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันก่อเกิดนักการเมือง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 ในข้อคำถามที่ว่า นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองก่อให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคม อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ในข้อคำถามที่ว่า นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองก่อให้เกิดการจัดการทางการเมือง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และในข้อคำถามที่ว่า นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองโอกาสการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกระดับ อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53

ตารางที่ 14 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านการเลือกตั้ง

ด้านการเลือกตั้ง	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งแนวทางตามระบอบประชาธิปไตย	3.70	0.68	มาก
2. รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการส่งเสริมให้มีการใช้สิทธิของประชาชน	3.74	0.94	มาก
3. รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของประชาชน	3.75	1.00	มาก
4. รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสร้างความเป็นเจ้าของประเทศของประชาชน	3.51	1.02	มาก
5. รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.68	1.26	มาก
6. รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมือง	3.55	1.00	มาก

ตารางที่ 14 (ต่อ)

คำถามการเลือกตั้ง	ระดับความเข้าใจ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
7 รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งทำให้เกิดประสบการณ์ตรงทางการเมืองของประชาชน	3.55	1.00	มาก
รวม	3.63	1.02	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านการเลือกตั้ง โดยรวม อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ในข้อความที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งแนวทางตามระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ในข้อความที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการส่งเสริมให้มีการใช้สิทธิของประชาชน อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ในข้อความที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของประชาชน อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ในข้อความที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสร้างความเป็นเจ้าของประเทศของประชาชนอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ในข้อความที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ในข้อความที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมือง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และในข้อความที่ว่า รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งทำให้เกิดประสบการณ์ตรงทางการเมืองของประชาชน อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานไว้จำนวน 4 สมมติฐานเพื่อใช้ในการทดสอบหาค่าแปรปรวน และความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านเพศ

เพศ	N (คน)	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ชาย	84	3.51	0.61	1.39	0.166
หญิง	156	3.62	0.56		
รวม	240	3.57	0.59		

จากตารางที่ 15 พบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ เพศหญิง มีค่าเฉลี่ย 3.62 และเพศชายมีค่าเฉลี่ย 3.51 ใช้สถิติ t-test พบว่า ค่าเฉลี่ย ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านเพศ ไม่เป็นปัจจัยต่อความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีอายุต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านอายุ

อายุ	N. (คน)	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
อายุต่ำกว่า 15 ปี	5	3.35	0.38	0.904	0.67
อายุระหว่าง 15-20 ปี	235	3.59	0.59		
รวม	240	3.47	0.48		

จากตารางที่ 16 พบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ อายุต่ำกว่า 15 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 และอายุระหว่าง 15-20 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.59 ใช้สถิติ t-test พบว่า ค่าเฉลี่ย ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านอายุ ไม่เป็นปัจจัยต่อความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีระดับชั้นปีการศึกษา ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านระดับชั้นปีการศึกษา

กำลังเรียนอยู่	จำนวน (คน)	\bar{X}	S.D.
ชั้นมัธยมปีที่ 4	48	3.41	0.61
ชั้นมัธยมปีที่ 5	100	3.62	0.62
ชั้นมัธยมปีที่ 6	92	3.64	0.54
รวม	240	3.55	0.59

จากตารางที่ 17 พบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นปีการศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 เรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้านระดับชั้นปีการศึกษา

แหล่งแปรปรวน	D.F.	Sum of Squares	Mean Square	F.	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	1859.22	292.61	4.496	0.012
ภายในกลุ่ม	237	82515.07	348.16		
รวม	240				

*= $p < 0.05$

จากตารางที่ 18 พบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวน ระหว่างกลุ่ม และเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ค่าเฉลี่ย มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ ด้านระดับชั้นปีการศึกษา เป็นปัจจัยต่อความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3

ตารางที่ 19 ผลเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของระดับการศึกษากับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ระดับการศึกษา	ชั้นมัธยมปีที่ 4	ชั้นมัธยมปีที่ 5	ชั้นมัธยมปีที่ 6
ชั้นมัธยมปีที่ 4		*	*
ชั้นมัธยมปีที่ 5			*
ชั้นมัธยมปีที่ 6	*		

ตารางที่ 19 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการของ Scheffe ในกลุ่มระดับชั้นปีการศึกษา ปรากฏว่ามีความ พบว่า ชั้นมัธยมปีที่ 4 มีความแตกต่างจาก กลุ่มชั้นมัธยมปีที่ 5 และกลุ่มชั้นมัธยมปีที่ 6

สมมติฐานที่ 4 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร นับถือศาสนา ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านนับถือศาสนา

นับศาสนา	จำนวน (คน)	\bar{X}	S.D.
ศาสนาพุทธ	212	3.59	0.59
ศาสนาอิสลาม	23	3.49	0.44
ศาสนาคริสต์	5	3.91	0.88
รวม	240	3.66	0.63

จากตารางที่ 20 พบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามการนับถือศาสนาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 นับถือศาสนาพุทธ มี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 นับถือศาสนาอิสลาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 และนับถือศาสนาคริสต์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้านการนับถือศาสนา

แหล่งแปรปรวน	D.F.	Sum of Squares	Mean Square	F.	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	760.95	380.47	1.07	0.342
ภายในกลุ่ม	237	83613.45	352.79		
รวม					

จากตารางที่ 21 พบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวน ระหว่างกลุ่ม และเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ค่าเฉลี่ย ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ ด้านการนับถือศาสนา ไม่เป็นปัจจัยต่อความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 5 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านอาชีพของบิดามารดา

อาชีพของบิดามารดา	จำนวน (คน)	\bar{X}	S.D.
ข้าราชการ	59	3.69	0.67
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	34	3.64	0.63
พนักงานโรงงาน/บริษัท	90	3.53	0.55
เกษตรกรกรรม หรืออื่น ๆ	57	3.53	0.50
รวม	240	3.59	0.58

จากตารางที่ 22 พบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ข้าราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 พนักงานโรงงาน/บริษัท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 เกษตรกรรม หรืออื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53

ตารางที่ 23 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้านอาชีพของบิดามารดา

แหล่งแปรปรวน	D.F.	Sum of Squares	Mean Square	F.	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3	1211.39	403.79	1.14	0.33
ภายในกลุ่ม	236	83162.89	352.38		
รวม	240				

จากตารางที่ 23 พบว่า วิเคราะห์ความแปรปรวน ระหว่างกลุ่ม และเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ค่าเฉลี่ย ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ ด้านอาชีพของผู้ปกครอง ไม่เป็นปัจจัยต่อความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 5

สมมติฐานที่ 6 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร รายได้ของบิดามารดา ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านรายได้ของบิดามารดา

รายได้ของบิดามารดา	จำนวน (คน)	\bar{X}	S.D.
ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน	45	3.58	0.49
ระหว่าง 10,000-15,000 บาทต่อเดือน	116	3.64	0.64
ระหว่าง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน	39	3.39	0.44
สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือน	40	3.60	0.61
รวม	240	3.55	0.54

จากตารางที่ 24 พบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามรายได้ของบิดามารดาโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 รายได้ระหว่าง 10,000-15,000 บาทต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 รายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และมีรายได้สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60

ตารางที่ 25 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้านรายได้ของบิดามารดา

แหล่งแปรปรวน	D.F.	Sum of Squares	Mean Square	F.	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3	1920.56	640.18	1.83	0.14
ภายในกลุ่ม	236	82453.73	349.38		
รวม	240				

จากตารางที่ 25 พบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวน ระหว่างกลุ่ม และเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ค่าเฉลี่ย ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ ด้านรายได้ของบิดามารดา ไม่เป็นปัจจัยต่อความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 7 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีสถานที่ตั้งที่พักอาศัย ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านสถานที่ตั้งที่พักอาศัย

สถานที่พักอาศัย	จำนวน (คน)	\bar{X}	S.D.
บ้านพักของตนเอง	154	3.54	0.60
บ้านเช่า	62	3.64	0.51
อาศัยอยู่กับญาติ	24	3.75	0.65
รวม	240	3.65	0.58

จากตารางที่ 26 พบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามสถานที่ตั้งที่พักอาศัยโดยรวม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.65 บ้านพักของตนเอง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.54 บ้านเช่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.64 อาศัยอยู่กับญาติ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.75

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของปัจจัย ด้านสถานที่ตั้งที่พักอาศัย

แหล่งแปรปรวน	D.F.	Sum of Squares	Mean Square	F.	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	1212.984	606.492	1.728	0.180
ภายในกลุ่ม	237	83161.312	350.892		
รวม	239				

จากตารางที่ 27 พบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวน ระหว่างกลุ่ม และเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ค่าเฉลี่ย ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ ด้านสถานที่ตั้งที่พักอาศัย ไม่เป็นปัจจัยต่อความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 8 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีกระบวนการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกัน

ตารางที่ 28 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านกระบวนการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

กระบวนการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตย	N (คน)	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
กลุ่มต่ำ	131	2.52	0.39	8.66	0.000
กลุ่มสูง	109	2.99	0.43		
รวม	240	2.57	0.41		

* = $p < 0.05$

จากตารางที่ 28 พบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตาม กระบวนการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 2.57 ในกลุ่มสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และในกลุ่มต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 ใช้สถิติ t-test พบว่า ค่าเฉลี่ย มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นปัจจัยต่อความรู้ความเข้าใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไข

จากข้อเสนอแนะปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในแบบสอบถามมีนักเรียนแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวน 120 คน แบ่งตามสัดส่วนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 29 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้านรัฐธรรมนูญ

ที่	ปัญหา	ความถี่
1.	เนื้อหารัฐธรรมนูญกว้างเกินไปไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างละเอียด	9
2.	นักเรียนสนใจเรื่องวิชาแขนงอื่นมากกว่าเรื่องรัฐธรรมนูญ	8
3.	นักเรียนขาดโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญ	12
4.	เอกสารทางด้านรัฐธรรมนูญไม่มีให้ค้นคว้าในโรงเรียน	11
5.	นักเรียนขาดการกล่อมเกลารหรือขาดการแนะนำเรื่องรัฐธรรมนูญจากครอบครัว	10
	รวม	50
ที่	แนวทางแก้ไข	
1.	จัดกิจกรรมในการเสนอแนะให้เยาวชนได้มีโอกาสในการเรียนรู้เนื้อหาของรัฐธรรมนูญ	9
2.	โรงเรียนควรให้ความสนใจและอธิบายเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแก่เด็กนักเรียน	8
3.	โรงเรียนควรรับฟังและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	12

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ที่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
4.	เอกสารรัฐธรรมนูญควรให้มีการเผยแพร่มากกว่านี้	11
5.	ผู้ปกครองควรแนะนำให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญ	10
	รวม	50

จากตารางที่ 29 พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาทางด้านรัฐธรรมนูญ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ นักเรียนขาดโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญมี และโรงเรียนรับฟังและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มีความถี่มากที่สุด ส่วนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหारेื่อนักเรียนสนใจเรื่องวิชาแขนงอื่นมากกว่าเรื่องรัฐธรรมนูญและ โรงเรียนควรให้ความสนใจและอธิบายเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแก่เด็กนักเรียน มีความถี่น้อยที่สุด จากนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 50 คน

ตารางที่ 30 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้านผู้นำทางการเมือง

ที่	ปัญหา	ความถี่
1.	ไม่มีโอกาสได้รับฟังข้อมูลที่เป็นจริง เกี่ยวกับนักการเมือง	6
2.	หลักสูตรหรือวิชาที่เรียนไม่สอดคล้องกับเรื่องผู้นำทางการเมือง	9
3.	นักเรียนใช้เวลากับเพื่อนมากกว่าไปทำกิจกรรมอื่นมากกว่าที่จะไปทำกิจกรรมกับผู้นำทางการเมือง	18
4.	นักเรียนมีความรู้สึกที่ผู้นำทางการเมืองเป็นเรื่องของกลุ่มแสวงหาผลประโยชน์มากกว่าเป้าหมายที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง	15
5.	นักเรียนขาดโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองในครอบครัวหรือในโรงเรียน	12
	รวม	60
ที่	แนวทางแก้ไข	
1.	จัดนิทรรศการให้เรื่องบทบาทของผู้นำทางการเมืองให้นักเรียนได้รับรู้	6

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ที่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
2.	ควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ผู้นำทางการเมืองปัจจุบัน	9
3.	โรงเรียนควรแนะนำให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของผู้นำทางการเมือง	18
4.	นักเรียนควรเป็นวิสัยทัศน์มองการเมืองที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักเรียนในการมองผู้นำทางการเมือง	15
5.	ครอบครัวหรือโรงเรียนควรรับฟังความคิดเห็นของหรือแสดงความคิดเห็นของนักเรียนในเรื่องผู้นำทางการเมือง	12
	รวม	60

จากตารางที่ 30 พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาทางด้านผู้นำทางการเมืองของนักเรียนโรงเรียนราชดำริ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขทางด้านนักเรียนใช้เวลากับเพื่อนมากกว่าไปทำกิจกรรมอื่นมากกว่าที่จะไปทำกิจกรรมกับผู้นำทางการเมืองและโรงเรียนควรแนะนำให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของผู้นำทางการเมือง มีความถี่มากที่สุดและไม่มีโอกาสได้รับฟังข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับนักการเมืองและจัดทัศนศึกษาให้เรื่องบทบาทของผู้นำทางการเมืองให้เรียนได้เรียนรู้มีความถี่น้อยที่สุด จากนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 60 คน

ตารางที่ 31 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้านพรรคการเมือง

ที่	ปัญหา	ความถี่
1.	ไม่ได้รับคำแนะนำเรื่องพรรคการเมืองในทางที่ดี เพราะเคยได้รับฟังแต่เรื่องการ โจมตี	32
2.	มองสถานการณ์พรรคการเมืองไม่เข้าใจ	12
3.	ขาดโอกาสเรียนรู้พรรคการเมืองในโรงเรียน	31
4.	ขาดโอกาสในการเข้าร่วมกับพรรคการเมือง	25
5.	นักเรียนมีความสนใจพรรคการเมืองน้อย เพราะไม่เหมาะสมกับวัยที่ต้องการเรียนรู้	20
	รวม	120

ตารางที่ 31 (ต่อ)

ที่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
1.	จัดกิจกรรมพิเศษให้นักเรียนได้รับทราบถึงผลดี ผลเสียของพรรคการเมือง	32
2.	โรงเรียนควรจัดให้มีการสอนและตั้งปัญหาการอภิปรายพรรคการเมืองให้นักเรียนในโอกาสที่สมควร	12
3.	โรงเรียนควรจัดให้มีการสอนรายวิชาที่สอดคล้องกับพรรคการเมืองให้แก่เด็กนักเรียน	31
4.	โรงเรียนควรจัดให้มีการกิจกรรมพรรคการเมืองจำลองในโรงเรียน เช่นการได้วาที่ทางการเมือง ภายในโรงเรียน	25
5.	โรงเรียนควรกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของพรรคการเมือง	20
	รวม	120

จากตารางที่ 31 พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาทางด้านพรรคการเมือง ของนักเรียนโรงเรียนราชดำริ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขทางไม่ได้รับคำแนะนำเรื่องพรรคการเมืองในทางที่ดีเพราะได้รับฟังแต่เรื่องการโจมตีและจัดกิจกรรมพิเศษให้นักเรียนได้รับทราบถึงผลดี ผลเสียของพรรคการเมือง มีความถี่มากที่สุดและมองสถานการณ์พรรคการเมืองไม่เข้าใจและโรงเรียนควรจัดให้มีการสอนและตั้งปัญหาการอภิปรายพรรคการเมืองให้นักเรียนในโอกาสที่สมควร มีความถี่น้อยที่สุด จากนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 120 คน

ตารางที่ 32 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้านการเลือกตั้ง

ที่	ปัญหา	ความถี่
1.	ไม่มีโอกาสเข้าร่วมทางการเมืองจึงไม่สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง	19
2.	นักเรียนมองการเลือกตั้งว่าไม่มีความจำเป็นต่อตนเอง นอกจากถึงเวลาไปใช้สิทธิ์เท่านั้น	11
3.	นักเรียนสนใจเรื่องอื่นมากกว่าที่จะสนใจเรื่องการเลือกตั้ง	5
4.	ไม่เชื่อมั่นในการนำเสนอข่าวสารการเลือกตั้งของสื่อ เพราะอาจถูกครอบงำจากอำนาจรัฐ อันเป็นปัจจัยไม่ต้องการรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้ง	7

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ที่	ปัญหา	ความถี่
5.	นักเรียนขาดความสนใจการรับรู้เรื่องการเลือกตั้ง	8
	รวม	50
ที่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
1.	จัดการเลือกตั้งระดับ โรงเรียนเช่นการเลือกหัวหน้าห้อง ประธาน กรรมการต่าง เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสได้มีประสบการณ์ตรง	19
2.	โรงเรียนควรกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็นทางการเลือกตั้งในอนาคค	11
3.	โรงเรียนหรือครอบครัวควรปลูกฝังการรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งแก่นักเรียน	5
4.	รัฐบาล โรงเรียน ครอบครัว ควรแนะนำถึงธรรมชาติและพฤติกรรมทางการเมืองว่าเป็นเรื่องที่ต้องหาข้อมูลเป็นเรื่องประกอบในการรับรู้เรื่องการเลือกตั้ง	7
5.	นักเรียนควรสร้างค่านิยมในการบริโภคสื่อของวัยรุ่นในการรับรู้ในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในอนาคต	8
	รวม	50

จากตารางที่ 4.31 พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาทางด้านการเลือกตั้งของนักเรียนโรงเรียนราชดำริ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขทางด้านไม่มีโอกาสเข้าร่วมทางการเมืองจึงไม่สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และจัดการเลือกตั้งระดับ โรงเรียนเช่นการเลือกหัวหน้าห้องประธานกรรมการต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสประสบการณ์โดยตรง มีความถี่มากที่สุด และนักเรียนสนใจเรื่องอื่นมากกว่า ที่จะสนใจเรื่องการเลือกตั้งและ โรงเรียนหรือครอบครัวควรปลูกฝังการรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งแก่นักเรียนมีความถี่น้อยที่สุด จากนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 50 คน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติ ค่าไควสแควร์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ภาคตัดขวาง (Cross-sectional Study) เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความเข้าใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1) กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง 2) ด้านรัฐธรรมนูญ 3) ผู้นำทางการเมือง 4) พรรคการเมือง 5) การเลือกตั้งรัฐบาล สถิติที่ใช้วิจัย ซึ่งมีข้อมูลที่แจกแบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่าง ตามลักษณะเครื่อง ดังนี้

5.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.00 และเพศชาย ร้อยละ 35.00 มีอายุระหว่าง 15-20 ปี ร้อยละ 97.12 และอายุต่ำกว่า 15 ปี ร้อยละ 2.88 กำลังเรียนอยู่ในระดับ ชั้น ม.5 ร้อยละ 41.67 ชั้น ม.6 ร้อยละ 38.33 และ ชั้น ม.4 ร้อยละ 20.00 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 88.33 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 9.58 และนับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 2.08 บิดามารดาประกอบอาชีพประกอบอาชีพพนักงานโรงงาน/บริษัท ร้อยละ 37.50 รองลงมาประกอบอาชีพข้าราชการ ร้อยละ 24.58 เกษตรกรรม/อื่น ๆ ร้อยละ 23.75 ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 23.75 รายได้ของบิดามารดา รวมระหว่าง 10,000-15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 48.33 รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 18.33 รายได้สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 16.67 และ

รายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 16.25 ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเอง ร้อยละ 64.17 ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเช่า ร้อยละ 25.83 และที่อาศัยอยู่กับญาติ ร้อยละ 10.00

5.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน

กระบวนการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย โดยรวม อยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39

5.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน

ปัจจัยเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ด้านผู้นำทางการเมือง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ด้านพรรคการเมืองอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 และด้านรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55

กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีประสบการณ์ทางการเมืองน้อยส่งผลต่อความสนใจและการเรียนรู้ค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **อภิวุฒิ ทิมธแสงตุริยา** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยเฉลี่ยนักเรียนมีระดับความสนใจทางการเมือง “ค่อนข้างต่ำ” ฉะนั้นการเรียนรู้ทางการเมืองจึงควรจะเป็นเรื่องของประสบการณ์ตรงหรือสิทธิที่คาดหวังของผู้เข้าร่วมทางการเมืองมากกว่าที่จะเรียนรู้ตามความสนใจทั่วไป

ด้านรัฐธรรมนูญ นักเรียนมีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 อาจเป็นเพราะว่า รัฐธรรมนูญเป็นแม่บทของกฎหมายในการเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจต้องมีการเรียนการสอนที่ใช้เวลาและกระบวนการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับ

วัยของนักเรียน การเรียนในชั้นเรียนจึงทำให้นักเรียนได้สะสมความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญจากโรงเรียน ส่งผลต่อความเข้าใจของนักเรียนในระดับมาก ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาวิจัยของ **ธนัน อนุมานราช** **ธน** ได้ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจในการเมืองรอบอบประชาธิปไตยระดับชาติของประชาชนในชนบท ศึกษาเขตอำเภอหางดง ในปี พ.ศ. 2535 พบว่าระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ด้านผู้นำทางการเมือง นักเรียนมีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับผู้นำการเมือง จากสื่อ จากสังคม จากโรงเรียน จากครอบครัว โดยมีการกระตุ้นการรับรู้จากระบบเศรษฐกิจในชุมชน ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นผลมาจากผู้ทางการเมืองเพราะตำแหน่งที่บริหารประเทศมาจากผลงานของผู้นำทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นกลุ่มคนที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการบริหารจัดการในท้องถิ่นที่นักเรียนมีภูมิลำเนาอยู่ ด้วยปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยด้านผู้นำทางการเมืองอยู่ในระดับ “มาก”

ด้านพรรคการเมือง นักเรียนมีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมีความใจหรือถูกชักชวนให้เกิดการเรียนรู้ จากครูสอนในโรงเรียน หรือจากสื่อต่าง ๆ จึงส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านพรรคการเมืองในระดับ “มาก” ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาวิจัยของ **อภิวุฒิ ทิมถแสงตุริยา** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า “โดยเฉลี่ยนักเรียนมีระดับความสนใจทางการเมือง “ค่อนข้างต่ำ” มีระดับความรู้สึกละเอียดประสิทธิภาพทางการเมือง “ค่อนข้างสูง” นักเรียนชายมีระดับการเรียนรู้ทางการเมืองสูงกว่านักเรียนหญิง ระดับการศึกษาหรืออายุพบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสนใจทางการเมืองสูง

ด้านการเลือกตั้ง นักเรียนมีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับ “มาก” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมีประสบการณ์การเลือกตั้งในโรงเรียน เช่นการเลือกตั้งหัวหน้าชั้น การเลือกตั้งประธานในโรงเรียน เป็นการปลูกฝังด้านในการใช้สิทธิของนักเรียน และเป็นประสบการณ์ตรงของนักเรียน ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาวิจัยของ **สายสุณี ตักราษฎร์** ทำการศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจรูปแบบและเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จากการศึกษาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง และนักเรียนที่มีที่ตั้ง

ของโรงเรียนและที่พักอาศัยแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยไม่แตกต่างกันด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กระบวนการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน

1. ควรมีโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการสอนในโอกาสต่อไป
2. ควรมีการสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่นักเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป
3. รัฐบาลและโรงเรียนควรกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในทุกระดับชั้นอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่อง
4. รัฐบาลและโรงเรียนควรให้ความสำคัญในเรื่องการรณรงค์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น
5. รัฐบาลและโรงเรียนควรให้ความสำคัญการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้นักเรียนได้ทราบทุกระดับ

ด้านรัฐธรรมนูญ

1. ควรมีการโครงการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดของเนื้อหาในด้านต่างๆ ของรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการจัดสร้างสื่อการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในรายละเอียดของเนื้อหาในด้านต่างๆ ของรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านผู้นำทางการเมือง

1. ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องบทบาทของผู้นำทางการเมืองเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและมีทัศนคติที่เป็นกลางต่อการทำหน้าที่ของนักเรียนการเมือง
2. ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ด้านบทบาทของผู้นำทางการเมืองโดยละเอียดเพื่อเป็นให้นักเรียนมีความรู้ทางด้านประชาธิปไตย

3. ควรมีการส่งเสริมทำความเข้าใจของผลเสียที่เกิดจากพฤติกรรมไม่ดีของนักเรียนเมืองให้นักเรียนได้รับรู้เพื่อไม่ให้รักเรียนรับทราบถึงผลร้ายต่อตนเองและประชาชนทั้งประเทศ

ด้านพรรคการเมือง

1. ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของพรรคการเมืองอย่างละเอียดเพื่อให้นักเรียนได้รับทราบผลประโยชน์ของพรรคการเมืองที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2. ควรมีการจัดนิทรรศการแสดงถึงผลกระทบทางบวกของพรรคการเมืองที่มีต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องพรรคการเมืองอย่างละเอียด

ด้านการเลือกตั้ง

1. ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการใช้สิทธิของตนออกไปเลือกตั้งเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน

2. ควรจัดให้มีโครงการในการฝึกอบรมการด้านการกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในด้านการเลือกตั้ง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เท่านั้น ในโอกาสต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบว่านักเรียนต่างพื้นที่ที่มีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกันหรือไม่

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

1) ภาษาไทย

กมล สุขพานิช. **ระบบการเมืองเปรียบเทียบ**. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.

กมล ทองธรรมชาติ. **หลักประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

กมล ทองธรรมชาติ. **หลักประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

กรมวิชาการ. **ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2532**. กรุงเทพมหานคร : องค์การข้าราชการครูสภา, 2532

กรมสามัญศึกษา. **คู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา กรมสามัญศึกษา, 2530.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. **พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. **เรื่องของรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง**. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, 2517.

คณาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์ – รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน OPINION. **คู่มือรัฐศาสตร์ประกาศนียบัตร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สกายบุ๊กส์, 2544.

คำนึ่ง ชัยสุวรรณรัักษ์. **ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, 2546.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. และชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **ประชาธิปไตยของชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2518.

จิระ โชค วีระสัย. **สังคมวิทยาการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. **หลักการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2527.

เชาวนะ ไตรมาศ และคณะ. **ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2547.

ณรงค์ สันสวัสดิ์. **จิตวิทยาการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, 2518.

- ทินพันธ์ นาคะตะ. **ประชาธิปไตย : ความหมายปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2516.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. **ภาวะของชาติการเมืองการปกครองไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. **รัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : พูลสวัสดิ์การพิมพ์, 2535.
- ปราโมทย์ นาคธรรมพ. **ความหมายของรัฐธรรมบัญญัติ**. พระนคร : พิมพ์, 2516.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. **รวมกฎหมายการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2546.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. **ข่าวสารการเมืองของคนไทย**. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไปสู่ประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2543
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525**. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น จำกัด, 2525.
- ลิขิต ชีรเวดิน. **ประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เม็ด, 2546.
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ, รศ. และสุรพล ราชภัณฑารักษ์, รศ. ดร. **พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.
- วิสุทธิ์ โปธิแท่น. **ประชาธิปไตย : แนวคิดและตัวอย่างแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- ศักดิ์ ไทยวัฒน์ และวิญญู อังคนารักษ์. **กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504.
- สนธิ เตชานันท์. **พื้นฐานรัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. **การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, 2545.
- สมศักดิ์ เกี้ยวกิ่งแก้ว. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรการพิมพ์, 2526.
- สันต์ หัตถิรัตน์. **ศัพท์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สร้างสื่อ จำกัด, 2541.
- ศุขุม นवलสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. **การเมืองและการปกครองไทย**. กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์, 2530.
- อมร รักษาสัตย์. **การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, 2541.

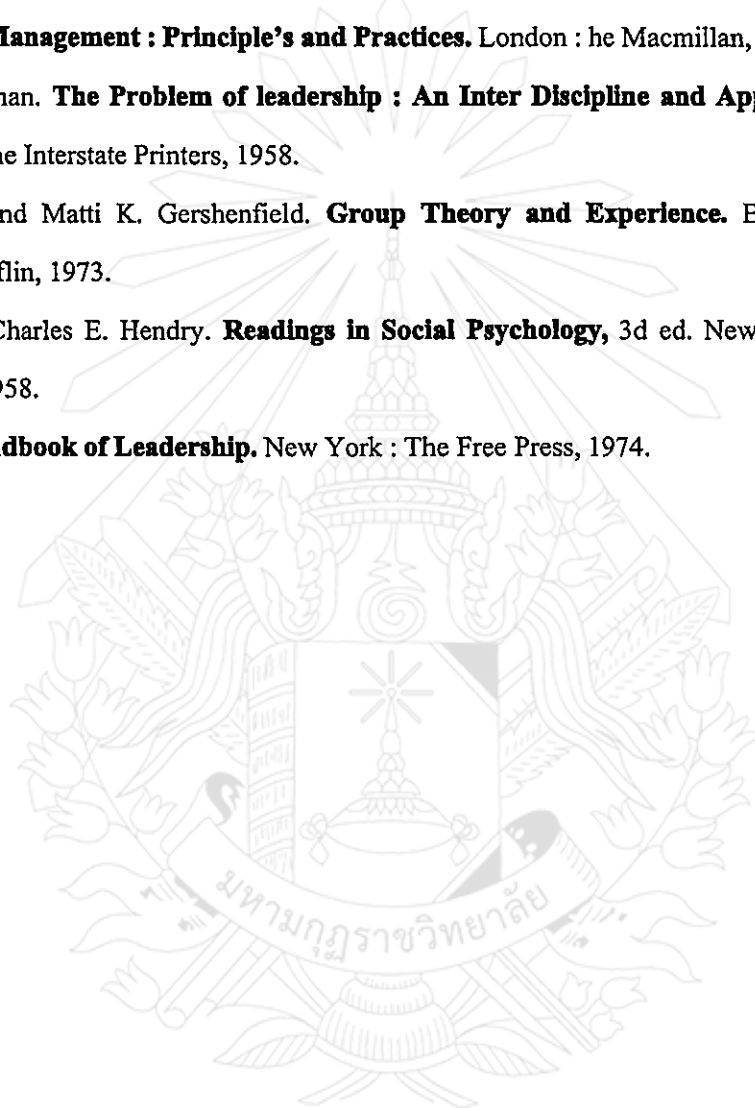
2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ และรายงานการวิจัย

- ธนัน อนุমানราชชน. “ความรู้ความเข้าใจในการเมืองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติของประชาชนในชนบท”. **รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่ : โครงการศึกษาการเลือกตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.
- พูนศักดิ์ ไวสารวง. “รูปแบบและวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2538.
- วรัตน์ ชัยชนะ. “ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ”. **วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สมัคร ชินบุตร. “การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- สายสุณี ศักราญ. “ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนในอำเภอ จังหวัดสมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- อรินทร์ นิตีเศรษฐ์. “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของชาวชนบท : กรณีศึกษาประชาชนในอำเภอป่าซางจังหวัดลำพูน”. **สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.
- อุทุมพร วิชาทอง. “ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องการเมืองการปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.

2. ภาษาอังกฤษ

- Bell, Rodeick, David V. Edwards, and Harrison R. Wagner. **Political Power : A Reader in Theory and Research**. New York : The Free, 1969.
- Bell, Wendell et al. **Public Leadership**. San Francisco : Chandler, 1961.
- Ben, Solomon. **Leadership of Youth**. New York : Youth Service, 1950.

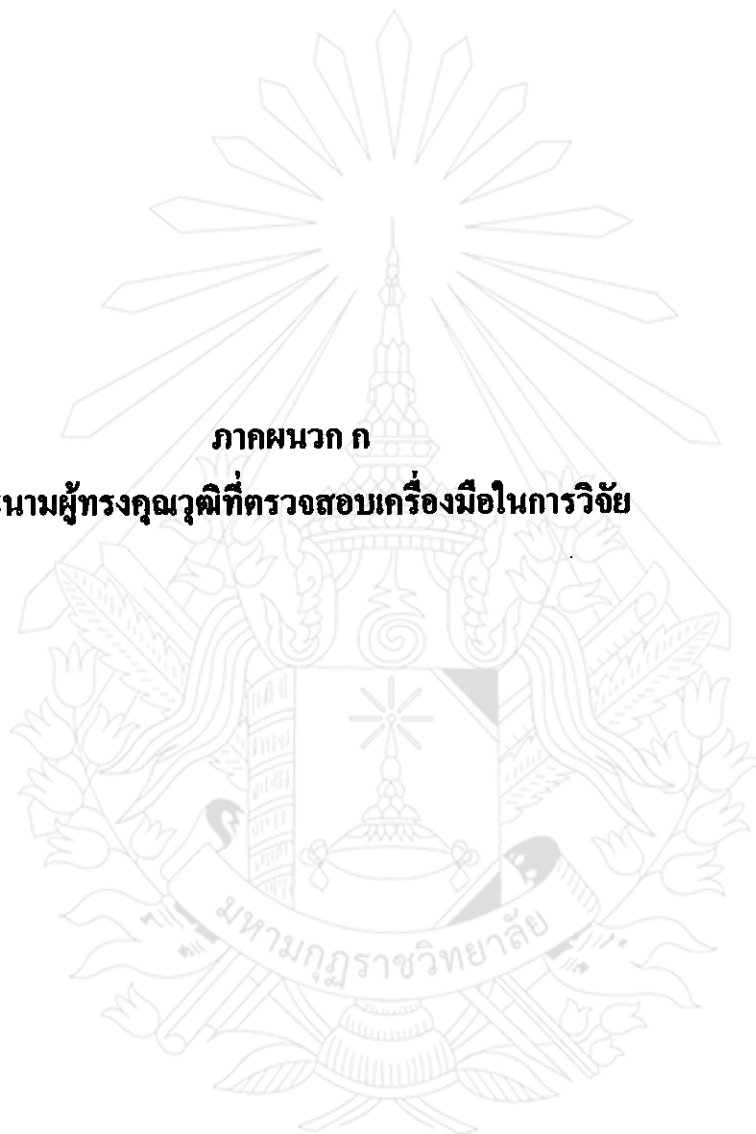
- Burby, Raymond J. **Fundamental of Leadership**. Reading, Massachusetts Addison : Wesley Publishing, 1972.
- Fiedler, Fred E. **A Theory of Leadership Effectiveness**. New York : McGraw Hill. 1967.
- Fiedler, Fred E., and Joseph E. Garcia. **New Approaches to Effective Leadership : Connective Resources and Organizational Performance**. New York : Wiley. 1987.
- McFarland, Dalton E. **Management : Principle's and Practices**. London : the Macmillan, 1970.
- Moris, R. T., and Seeman. **The Problem of leadership : An Inter Discipline and Approach**. New York : The Interstate Printers, 1958.
- Redney, W. Napier, and Matti K. Gershenfield. **Group Theory and Experience**. Boston : Houghton Mifflin, 1973.
- Ross, Murry G., and Charles E. Hendry. **Readings in Social Psychology**, 3d ed. New York : Henry Holt, 1958.
- Stogdill, Ralph M. **Handbook of Leadership**. New York : The Free Press, 1974.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. พระมหาวิโรจน์ ญาณวีโร

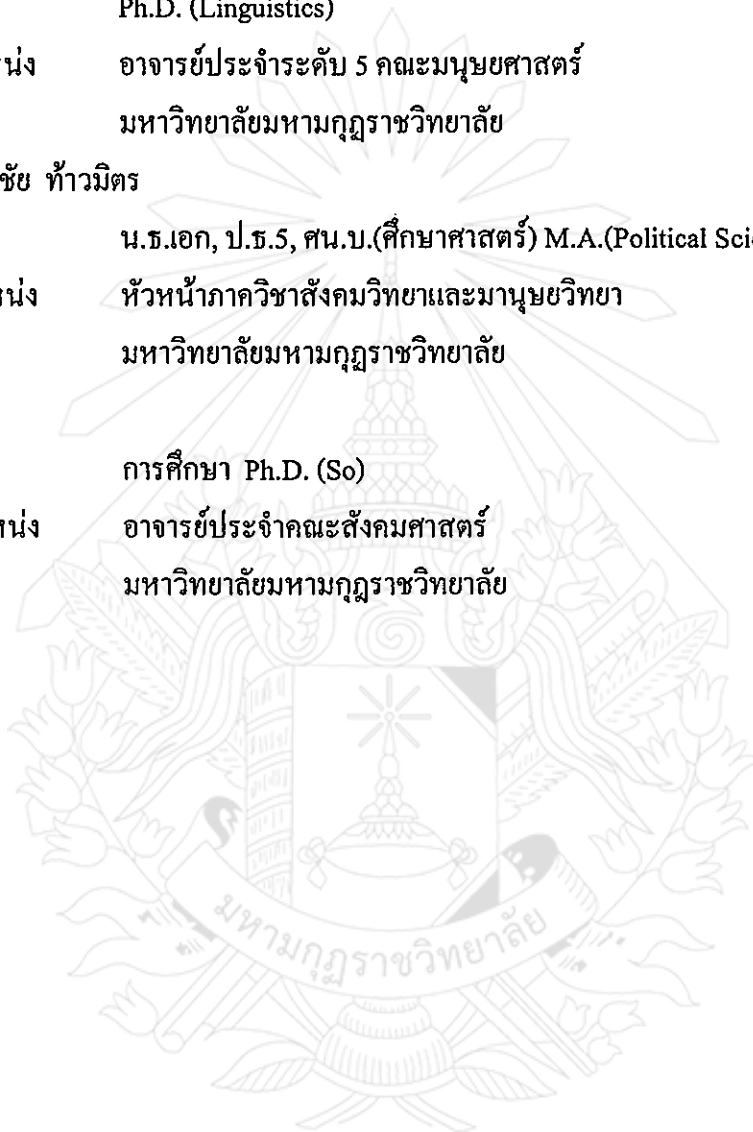
- วุฒิ น.ธ.เอก, ป.ธ.3, ศน.บ. (ศึกษาศาสตร์) M.A.(Linguistics)
 Ph.D. (Linguistics)
- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำระดับ 5 คณะมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรัชัช ท้าวมิตร

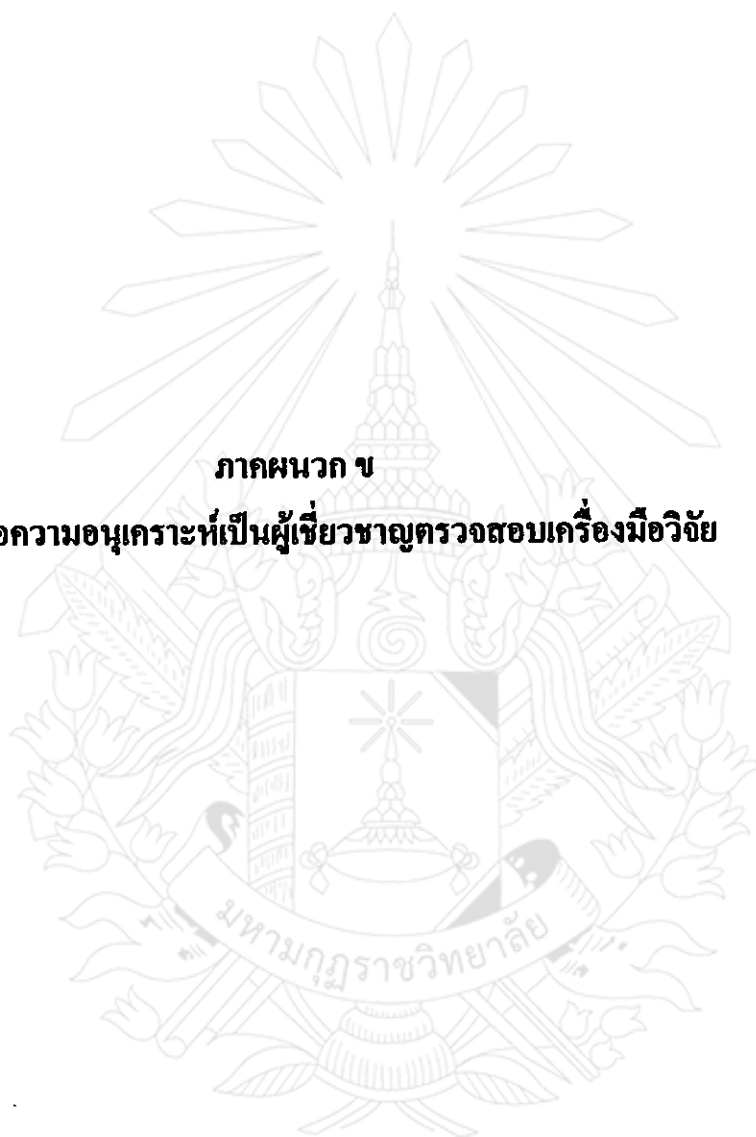
- วุฒิ น.ธ.เอก, ป.ธ.5, ศน.บ.(ศึกษาศาสตร์) M.A.(Political Science)
- ตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. ดร.สุเทพ สุรีวางกูร

- วุฒิ การศึกษา Ph.D. (So)
- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒๒๘๒-๘๓๐๒-๓ ต่อ ๒๔๘

ที่ ศร ๖๐๐๒(๑)/๖๐๔๖ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

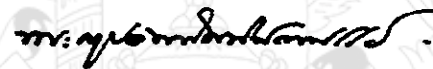
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระมหาวิโรจน์ ญาณวีโร (คร.)

ด้วย นายดาวเด่น ไพรธรรมฤทธิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อ สาระนิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ : ศึกษา เฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” โดยมี ผศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ ปริญญาสาธิตนิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉงน เชื้อทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสาธิตนิพนธ์ร่วม เพื่อเสนอต่อ บัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาสาธิตนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือให้ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ ตามสำเนา แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว สำหรับวันและเวลา นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วย ตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

นายดาวเด่น ไพรธรรมฤทธิ์ โทร. ๐๘๕-๑๔๓-๒๕๑๘

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๐๒-๓ ต่อ ๒๔๕

ที่ ศร ๖๐๐๒(๑)/๖๐๔๖ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตร

ด้วย นายความเด่น ไทรรณฤทธิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตรการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อ
สารนิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ : ศึกษา
เฉพาะกรณีโรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” โดยมี ศศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่
ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวง เชื้อทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม เพื่อเสนอต่อ
บัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์
เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือให้ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ ตามสำเนา
แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว สำหรับวันและเวลา นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วย
ตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

ท.ศรชัย ท้าวมิตร

(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

นายความเด่น ไทรรณฤทธิ์ โทร. ๐๘๕-๑๔๑-๒๕๑๕

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๐๒-๓ คอ ๒๕๕
ที่ ศษ ๖๐๐๒(๑)/๖๐๔๖ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน **ดร.สุเทพ สุวีรางกูร**

ด้วย นายดาวเด่น ไพรธรรมฤทธิ์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตรการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อ
ศึกษานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ : ศึกษา
เฉพาะกรณีโรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” โดยมี ผศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่
ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวง เรือทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม เพื่อเสนอต่อ
บัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์
เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือ ให้ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ ตามสำเนา
แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว สำหรับวันและเวลา นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วย
ตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

นายดาวเด่น ไพรธรรมฤทธิ์ โทร. ๐๘๕-๑๔๓-๒๕๑๕

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศร ๖๐๐๒ (๑) / ๐๓๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๕๘ วัดบวรนิเวศวิหาร ถนนพระสุเมรุ กทม. ๑๐๒๐๐

โทร. (๐๒) ๒๘๑-๖๕๒๗, ๒๘๒-๘๓๐๒-๓, ๒๘๒-๘๑๐๕

๒๘๒-๘๑๐๙, ๒๘๒-๑๗๑๕ โทรสาร: (๐๒) ๒๘๑-๐๒๙๔

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการ Try Out

เจริญพร ผู้อำนวยการ โรงเรียนราชดำริ

ด้วย นายควาเคน ไพรธรรมฤทธิ์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” โดยมี ผศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผศ.สงวน เชื้อทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ โรงเรียนราชดำริ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาท่านนี้ดำเนินการเก็บข้อมูล Try Out จำนวน ๓๐ ชุด ในการทำสารนิพนธ์ตามความประสงค์

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปลัดกัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ศึก สว.ธรรมนิเวศ ชั้น ๕

โทร. ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๗๕ โทรสาร : ๐-๒ ๖๒๕-๐๕๔๗

นายควาเคน ไพรธรรมฤทธิ์ โทร. ๐๘-๕๑๔๓-๒๕๑๕

ภาคผนวก ง

แบบสอบตาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 :
ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามจะ ไม่มีผลต่อท่านแต่ประการใด แต่จะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความกรุณาท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณในความร่วมมืออันดียิ่งมา ณ โอกาสนี้

นายดาวเด่น ไพรรณฤทธิ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง

ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณี
โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ปีการศึกษา 2550

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 15 ปี 15 – 20 ปี
 สูงกว่า 20 ปี

3. ระดับการศึกษา

ชั้น ม.4 ชั้น ม.5
 ชั้น ม.6

4. ศาสนา

พุทธ อิสลาม คริสต์ อื่น ๆ

5. อาชีพของบิดา-มารดา

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 พนักงานโรงงาน/บริษัท เกษตรกรรม หรืออื่น ๆ

6. รายได้ของบิดา-มารดา

ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ระหว่าง 10,000-15,000 บาทต่อเดือน
 ระหว่าง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือน

7. สถานที่พักที่อาศัย

บ้านพักของตนเอง บ้านเช่า อาศัยอยู่กับญาติ

ตอนที่ 2 ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษา

เฉพาะกรณี โรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้ออย่างละเอียดและพิจารณาตัดสินใจทำเครื่องหมาย / ลงใน

ช่องว่างทางขวามือเพียงช่องเดียวซึ่งตรงกับ ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีเกณฑ์ การให้คะแนน ดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึงรู้และเข้าใจมากที่สุด
 คะแนน 4 หมายถึงรู้และเข้าใจมาก
 คะแนน 3 หมายถึงรู้และเข้าใจปานกลาง
 คะแนน 2 หมายถึงรู้และเข้าใจน้อย
 คะแนน 1 หมายถึงรู้และเข้าใจน้อยที่สุด

ที่	กระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย	ระดับความเข้าใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปาน	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย จากสื่อสารมวลชน					
2	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย จากการเรียนการสอนในหลักสูตร					
3	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย จากการอบรมของครอบครัว					
4	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง					
5	นักเรียนมีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย จากการค้นคว้าด้วยตนเอง					
6	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย จากกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้					

ที่	กระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย	ระดับความเข้าใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากเอกสารทางการเมือง					
8	มีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยจากกลุ่มเพื่อน					
	ด้านรัฐธรรมนูญ					
1	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญเป็นแม่บทของกฎหมาย					
2	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด					
3	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญมีผลต่อกิจกรรมทางการเมืองทุกด้าน					
4	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญมีผลต่อกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ					
5	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่ารัฐธรรมนูญมีผลต่อกิจกรรมทางสังคม					
	ด้านผู้นำทางการเมือง					
1	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ					
2	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนาด้านสังคม					

ที่	ผู้นำทางการเมือง (ต่อ)	ระดับความเข้าใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่า ผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อวัฒนธรรม					
4	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่า ผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน					
5	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่า ผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านการศึกษา					
6	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่า ผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านสาธารณสุข					
7	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่า ผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ด้านความมั่นคงของชาติ					
	ด้านพรรคการเมือง					
1	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่า พรรคการเมืองมีผลต่อระบอบประชาธิปไตย					
2	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่า พรรคการเมืองเป็นสถาบันก่อนเกิดนักการเมือง					
3	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่า พรรคการเมืองก่อให้เกิดการจัดระเบียบทาง สังคม					
4	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่า พรรคการเมืองก่อให้เกิดการจัดการทางการเมือง					

ที่	ด้านพรรคการเมือง (ต่อ)	ระดับความเข้าใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5	นักเรียนมีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยว่าพรรคการเมืองก่อให้เกิดโอกาสการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกระดับ					
	ด้านการเลือกตั้ง					
1	รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งแนวทางตามระบอบประชาธิปไตย					
2	รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการส่งเสริมให้มีการใช้สิทธิของประชาชน					
3	รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของประชาชน					
4	รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของประเทศของประชาชน					
5	รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง					
6	รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมือง					
7	รู้หรือเข้าใจว่าการเลือกตั้งทำให้เกิดประสบการณ์ตรงทางการเมืองของประชาชน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข

3.1 สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจที่ความเข้าใจ ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญ

3.1.1 สภาพปัญหาด้านรัฐธรรมนูญของไทย

3.1.2 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านรัฐธรรมนูญของไทย

ผู้นำทางการเมือง

3.1.3 สภาพปัญหาด้านผู้นำทางการเมืองของไทย

3.1.4 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านผู้นำทางการเมืองของไทย

พรรคการเมือง

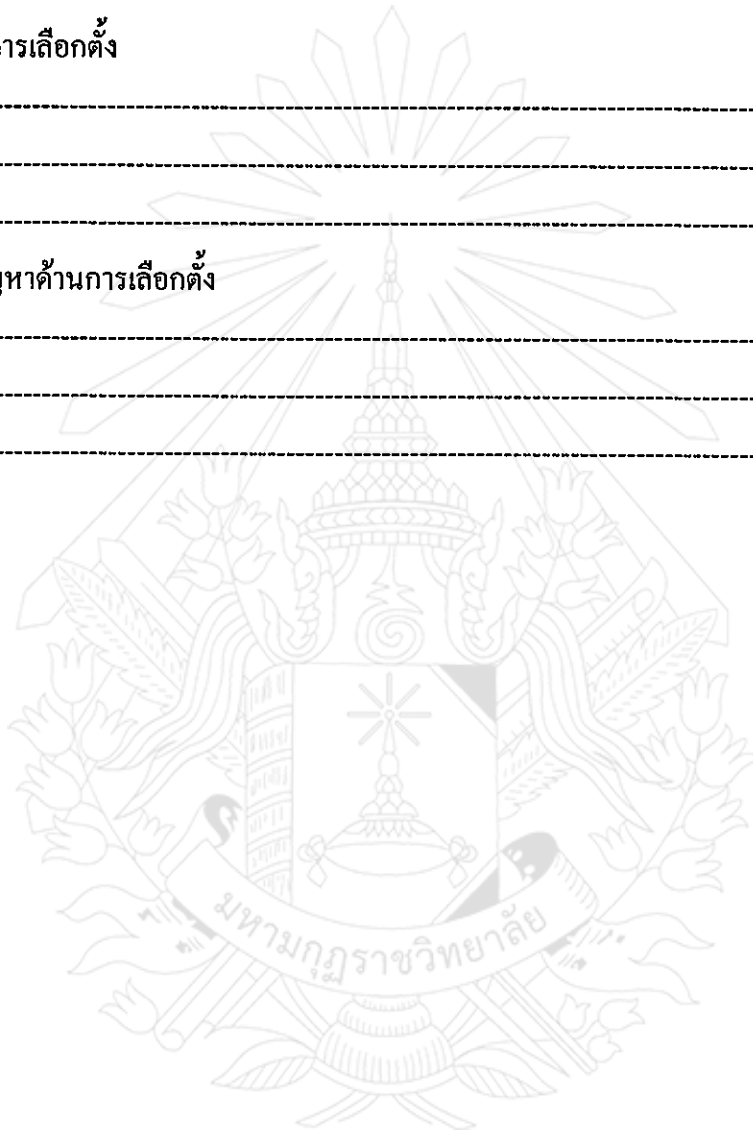
3.1.5 สภาพปัญหาด้านพรรคการเมือง

3.1.6 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านพรรคการเมืองไทย

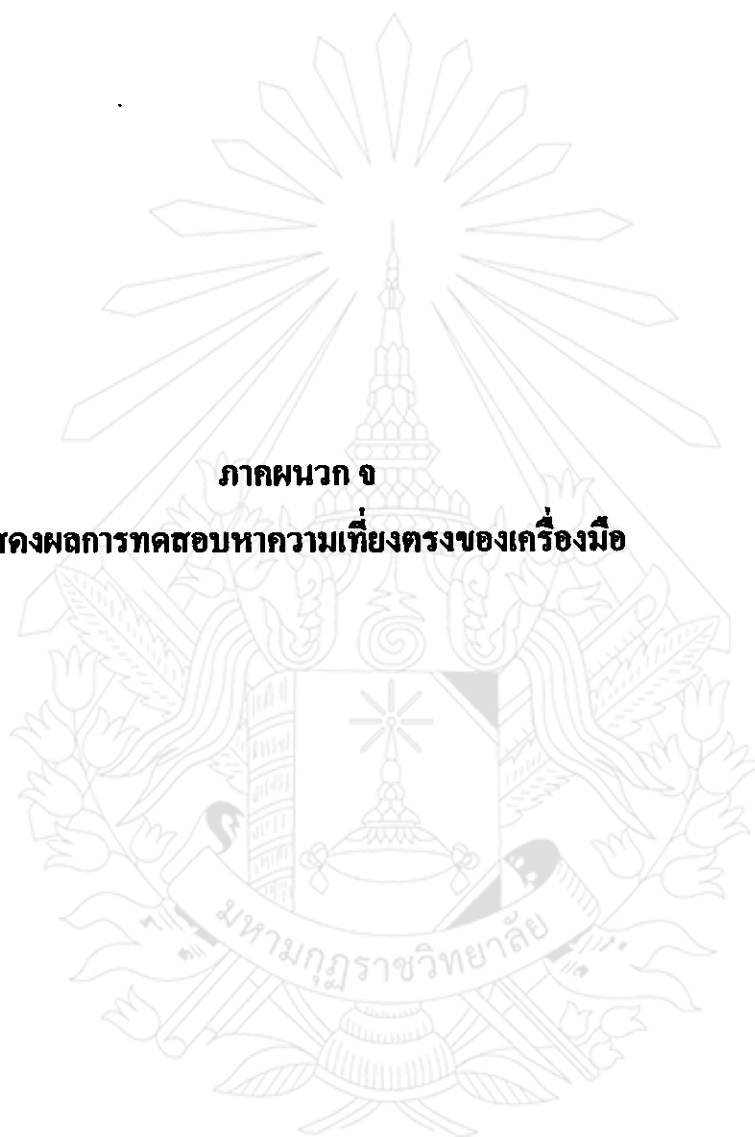
การเลือกตั้ง

3.1.7 สภาพปัญหาด้านการเลือกตั้ง

3.1.8 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเลือกตั้ง

ภาคผนวก จ
แสดงผลการทดสอบหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

สรุปผลการหาค่าความเชื่อมั่น โดยรวมและรายด้าน ดังนี้

ค่า Alpha โดยรวมในทุกด้าน = 0.89

ค่า Alpha กระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย = 0.79

ค่า Alpha ด้านรัฐธรรมนูญ = 0.87

ค่า Alpha ด้านผู้นำทางการเมือง = 0.79

ค่า Alpha ด้านพรรคการเมือง = 0.85

ค่า Alpha ด้านการเลือกตั้ง = 0.83

เทียบกับมาตรฐานทั่วไปต้องไม่ต่ำกว่า 0.75 อยู่ในระดับปานกลาง แบบสอบถามชุดนี้สามารถดำเนินการแจกเพื่อทดสอบกลุ่มตัวอย่างได้ แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในข้อคำถาม ที่ผู้วิจัยถามไปในทุกข้อ สามารถตัดสินใจในการเลือกตอบได้ตามความรู้สึกของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายละเอียดการหาค่าความเชื่อมั่นจากแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ดังนี้ โดยรวม

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

	ข้อคำถาม	Mean	Std Dev	Cases
1	B1	3.2333	.7279	30.0
2	B2	3.5667	.8976	30.0
3	B3	3.7333	1.0148	30.0
4	B4	2.7333	1.0148	30.0
5	B5	3.4000	1.0034	30.0
6	B6	3.1667	1.0854	30.0
7	B7	2.6000	.8944	30.0
8	B8	3.0333	.9279	30.0
9	C1	3.8000	.9965	30.0
10	C2	3.5333	1.1366	30.0
11	C3	3.4667	1.0080	30.0
12	C4	3.4000	.8550	30.0
13	C5	3.6333	.6687	30.0
14	D1	3.7000	.7497	30.0

	ข้อคำถาม	Mean	Std Dev	Cases
15	D2	3.8667	.7761	30.0
16	D3	3.4667	.6814	30.0
17	D4	3.8667	.8996	30.0
18	D5	3.7000	.9154	30.0
19	D6	3.7000	.8769	30.0
20	D7	4.0667	.9072	30.0
21	E1	3.9667	.8087	30.0
22	E2	3.8667	.8996	30.0
23	E3	3.6333	.8503	30.0
24	E4	3.7000	.9154	30.0
25	E5	3.1667	.9499	30.0
26	F1	3.6333	.7184	30.0
27	F2	3.9667	.8087	30.0
28	F3	3.9000	.8030	30.0
29	F4	3.6000	.8550	30.0
30	F5	3.7000	.8367	30.0
31	F6	3.4333	1.0400	30.0
32	F7	3.5667	1.0400	30.0

N of

Statistics for

Scale

Mean

113.8000

Variance

176.7172

Std Dev

13.2935

Variable

32

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Item – total Statistics

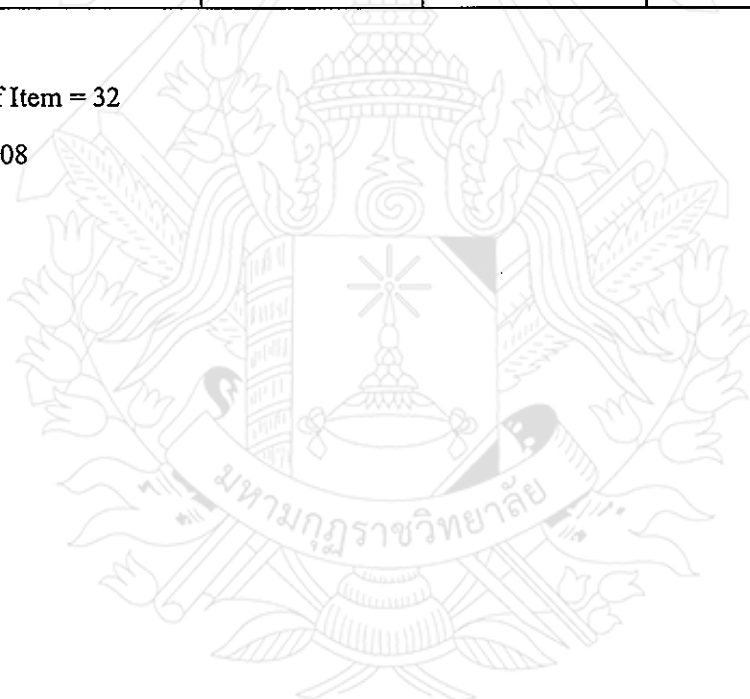
ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item Total Correlation	Alpha if Item Deleted
B1	110.5667	173.7713	.1259	.8823
B2	110.2333	165.7023	.4418	.8767
B3	110.0667	173.3747	.0865	.8850
B4	111.0667	166.7540	.3408	.8791
B5	110.4000	164.1793	.4484	.8765
B6	110.6333	166.8609	.3095	.8801
B7	111.2000	177.8897	.0827	.8874
B8	110.7667	172.6678	.1308	.8833
C1	110.0000	167.4483	.3209	.8795
C2	110.2667	160.6851	.5115	.8749
C3	110.3333	164.7816	.4219	.8771
C4	110.4000	167.6276	.3775	.8780
C5	110.1667	167.6609	.4972	.8763
D1	110.1000	166.0931	.5207	.8755
D2	110.9333	170.6851	.2678	.8800
D3	110.3333	167.8161	.4779	.8766
D4	109.9333	163.7885	.5264	.8749
D5	110.1000	164.6558	.4782	.8759
D6	110.1000	164.9207	.4896	.8757
D7	109.7333	163.9264	.5152	.8751
E1	109.8333	163.6609	.5994	.8738
E2	109.9333	165.8575	.4338	.8769
E3	110.1667	167.3851	.3913	.8778

E4	110.1000	162.9207	.5545	.8742
E5	110.6333	168.3092	.3045	.8797
ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item Total Correlation	Alpha if Item Deleted
F1	110.1667	166.9023	.5010	.8760
F2	109.8333	161.4540	.7108	.8716
F3	109.9000	166.5069	.4616	.8765
F4	110.2000	162.5793	.6149	.8732
F5	110.1000	168.6448	.3393	.8788
F6	110.3667	160.1713	.5875	.8731
F7	110.2333	161.7713	.5241	.8746

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Item = 32

ค่า Alpha โดยรวม = .8808

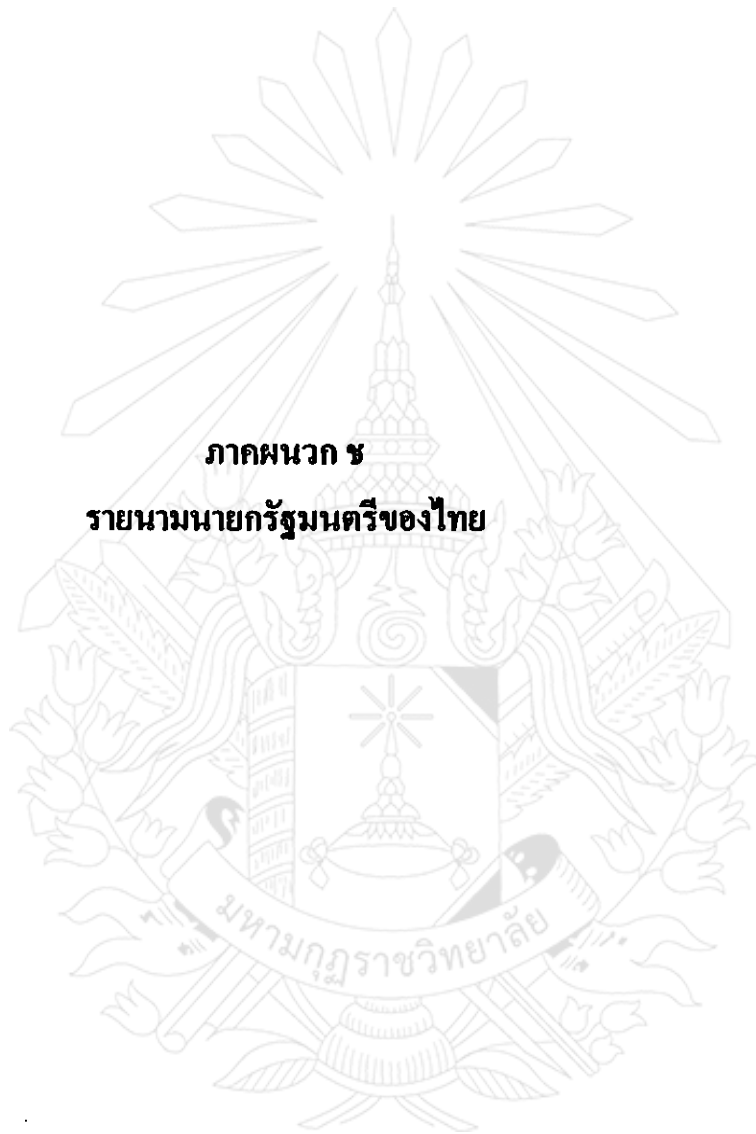

ภาคผนวก ฉ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ฉบับที่	ชื่อรัฐธรรมนูญ	พุทธศักราช
1	ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว	2475
2	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม	2475
3	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	2489
4	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2490	2490
5	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	2492
6	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2475)	2495
7	ธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร	2502
8	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	2511
9	ธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร	2515
10	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	2517
11	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	2519
12	ธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร	2520
13	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	2521
14	ธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร	2534
15	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	2535
16	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	2540
17	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)	2549
18	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	2550

ภาคผนวก ช
รายนามนายกรัฐมนตรีของไทย

รายนามนายกรัฐมนตรีของไทย

คนที่	ชื่อ	กรม. คณะที่	เริ่มดำรงตำแหน่ง	พ้นจากตำแหน่ง
1	พระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์)	กรม. 1	28 มิถุนายน 2475	9 ธันวาคม 2475
		กรม. 2	10 ธันวาคม 2475	1 เมษายน 2476
		กรม. 3	1 เมษายน 2476	21 มิถุนายน 2476
2	พันเอก พระยาพหลพล พยุหเสนา(พจน์ พหลโยธิน)	กรม. 4	21 มิถุนายน 2476	16 ธันวาคม 2476
		กรม. 5	16 ธันวาคม 2476	22 กันยายน 2477
		กรม. 6	22 กันยายน 2477	9 สิงหาคม 248v
		กรม. 7	9 สิงหาคม 2480	21 ธันวาคม 2480
		กรม. 8	21 ธันวาคม 2480	16 ธันวาคม 2481
3	จอมพลแปลก พิบูลสงคราม (แปลก ชิดตะสงัด)	กรม. 9	16 ธันวาคม 2481	7 มีนาคม 2485
		กรม. 10	7 มีนาคม 2485	1 สิงหาคม 2487
		กรม. 21	1 สิงหาคม 2491	25 มิถุนายน 2492
		กรม. 22	25 มิถุนายน 2492	29 พฤศจิกายน 2494
		กรม. 23	29 พฤศจิกายน 2494	6 ธันวาคม 2494
		กรม. 24	6 ธันวาคม 2494	23 มีนาคม 2495
		กรม. 25	24 มีนาคม 2495	21 มีนาคม 2500
		กรม. 26	21 มีนาคม 2500	16 กันยายน 2500
4	พันตรีควง อภัยวงศ์ (หลวง โกวิทอภัยวงศ์)	กรม. 11	11 สิงหาคม 2487	31 สิงหาคม 2488
		กรม. 14	31 มกราคม 2489	24 มีนาคม 2489
		กรม. 19	10 พฤศจิกายน 2490	21 กุมภาพันธ์ 2491
		กรม. 20	21 กุมภาพันธ์ 2491	8 เมษายน 2491
5	นายทวี บุณยเกตุ	กรม. 12	31 สิงหาคม 2488	17 กันยายน 2488

คนที่	ชื่อ	กรม. คณะที่	เริ่มดำรงตำแหน่ง	พ้นจากตำแหน่ง
6	หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	กรม. 13	17 กันยายน 2488	31 มกราคม 2489
		กรม. 35	15 กุมภาพันธ์ 2518	14 มีนาคม 2518
		กรม. 37	20 เมษายน 2519	25 กันยายน 2519
		กรม. 38	25 กันยายน 2519	6 ตุลาคม 2519
7	นายปรีดี พนมยงค์(หลวงประดิษฐมนูธรรม)	กรม. 15	24 มีนาคม 2489	11 มิถุนายน 2489
		กรม. 16	11 มิถุนายน 2489	23 สิงหาคม 2489
8	พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ (หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์)	กรม. 17	23 สิงหาคม 2489	30 พฤษภาคม 2490
		กรม. 18	30 พฤษภาคม 2490	8 พฤศจิกายน 2490
9	นายพจน์ สารสิน	กรม. 27	21 กันยายน 2500	1 มกราคม 2501
10	จอมพล ถนอม กิตติขจร	กรม. 28	1 มกราคม 2501	20 ตุลาคม 2501
		กรม. 30	9 ธันวาคม 2506	7 มีนาคม 2512
		กรม. 31	7 มีนาคม 2512	17 พฤศจิกายน 2514
		คณะปฏิวัติ	18 พฤศจิกายน 2514	17 ธันวาคม 2515
		กรม. 32	18 ธันวาคม 2515	14 ตุลาคม 2506
11	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	กรม. 29	9 กุมภาพันธ์ 2502	8 ธันวาคม 2506
12	นายสัญญา ธรรมศักดิ์	กรม. 33	14 ตุลาคม 2516	22 พฤษภาคม 2517
		กรม. 34	27 พฤษภาคม 2517	15 กุมภาพันธ์ 2518
13	พลตรี หม่อมราชวงศ์ถึกฤทธิ์ ปราโมช	กรม. 36	14 มีนาคม 2518	20 เมษายน 2519
คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน			6 ตุลาคม 2519	8 ตุลาคม 2519
14	นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	กรม. 39	8 ตุลาคม 2519	20 ตุลาคม 2520

คนที่	ชื่อ	กรม. คณะที่	เริ่มดำรงตำแหน่ง	พ้นจากตำแหน่ง
15	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	กรม. 40	11 พฤศจิกายน 2520	12 พฤษภาคม 2522
		กรม. 41	12 พฤษภาคม 2522	3 มีนาคม 2523
16	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	กรม. 42	3 มีนาคม 2523	30 เมษายน 2526
		กรม. 43	30 เมษายน 2526	5 สิงหาคม 2529
		กรม. 44	5 สิงหาคม 2529	4 สิงหาคม 2531
17	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	กรม. 45	4 สิงหาคม 2531	9 ธันวาคม 2533
		กรม. 46	9 ธันวาคม 2533	23 กุมภาพันธ์ 2534
คณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ			23 กุมภาพันธ์ 2534	2 มีนาคม 2534
18	นายอานันท์ ปันยารชุน	กรม. 47	2 มีนาคม 2534	7 เมษายน 2535
		กรม. 49	10 มิถุนายน 2535	23 กันยายน 2535
19	พลเอก สุจินดา คราประยูร	กรม. 48	7 เมษายน 2535	10 มิถุนายน 2535
20	นายชวน หลีกภัย	กรม. 50	23 กันยายน 2535	13 กรกฎาคม 2538
		กรม. 53	9 พฤศจิกายน 2540	17 กุมภาพันธ์ 2544
21	นายบรรหาร ศิลปอาชา	กรม. 51	13 กรกฎาคม 2538	25 พฤศจิกายน 2539
22	พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ	กรม. 52	25 พฤศจิกายน 2539	9 พฤศจิกายน 2540
23	พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชิน วัตร	กรม. 54	9 กุมภาพันธ์ 2544	9 มีนาคม 2548
		กรม. 55	9 มีนาคม 2548	19 กันยายน 2549
คณะกรรมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข			19 กันยายน 2549	1 ตุลาคม 2549
24	พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์	กรม. 56	1 ตุลาคม 2549	29 มกราคม 2551
25	นายสมัคร สุนทรเวช	กรม. 57	29 มกราคม 2551	ปัจจุบัน(2551)

ภาคผนวก ข
รายชื่อพรรคการเมืองไทยปัจจุบัน

พรรคการเมืองไทยปัจจุบัน

พรรคอุษไทยมั่นคง	พรรคนิสิตสตรีไทย	พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา
พรรคศิกรไทย	พรรคนาวิดี	พรรครวมพลังไทย
พรรคกิจสังคม	พรรคแนวสังคมประชาธิปไตย	พรรครักเมืองไทย
พรรคเกษตรไทย	พรรคประชากรไทย	พรรครักถิ่นไทย
พรรคเกษตรกรไทย	พรรคประชาชาติไทย	พรรครักษ์ไทย
พรรคเกษตรกรแรงงานไทย	พรรคประชาธิปไตย	พรรคราษฎรรักไทย
พรรคความหวังใหม่	พรรคประชาคม	พรรคแรงงาน
พรรคคุณธรรม	พรรคประชาราษฎร์	พรรคศรีสยาม
พรรคเครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย	พรรคเผ่าไท	พรรคคิดปิ่น
พรรคชาติไทย	พรรคพลเมืองไทย	พรรคสยาม
พรรคชาติพัฒนา	พรรคพลังเกษตรกร	พรรคสยามมั่นคง
พรรคชีวิตที่ดีกว่า	พรรคพลังธรรม	พรรคสังคมไทย
พรรคดำรงไทย	พรรคพลังประชาชน	พรรคสังคมธิปไตย
พรรคทางเลือกใหม่	พรรคพลังแผ่นดิน	พรรคสันติภาพไทย
พรรคแทนคุณแผ่นดิน	พรรคพลังแผ่นดินไทย	พรรคเสรีประชาไทย
พรรคไทเป็นไท	พรรคพัฒนาประชาธิปไตย	พรรคเสียงประชาชน
พรรคไทยช่วยไทย	พรรคเพื่อเกษตรไทย	พรรคอยู่ดีมีสุข
พรรคไทยมั่นคง	พรรคเพื่อแผ่นดิน	พรรคอุดมรัฐ
พรรคไทยรวมไทย	พรรคเพื่อฟ้าดิน	พรรคเอกภาพ
พรรคไทยร่ำรวย	พรรคมวลชน	พรรคเอกราช
พรรคธรรมชาติไทย	พรรคมหาชน	
พรรคชนมธิปไตย	พรรคมหาชนธิปไตย	

ภาคผนวก ฅ
การเลือกตั้งในประเทศไทย

การเลือกตั้งในประเทศไทย

ลำดับที่	การเลือกตั้ง	วันที่
1	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 1	15 พฤศจิกายน 2476
2	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 2	7 พฤศจิกายน 2480
3	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 3	12 พฤศจิกายน 2481
4	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 4	6 มกราคม 2489
5	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 5	5 สิงหาคม 2489
6	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 6	29 มกราคม 2491
7	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 7	5 มิถุนายน 2492
8	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 8	26 กุมภาพันธ์ 2495
9	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 9	26 กุมภาพันธ์ 2500
10	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 10	15 ธันวาคม 2500
11	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 11	10 กุมภาพันธ์ 2512
12	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 12	26 มกราคม 2518
13	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 13	4 เมษายน 2519
14	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 14	22 เมษายน 2522
15	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 15	18 เมษายน 2526
16	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 16	27 กรกฎาคม 2529
17	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 17	24 กรกฎาคม 2531
18	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 18	22 มีนาคม 2535
19	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 19	13 กันยายน 2535
20	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 20	2 กรกฎาคม 2538
21	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 21	17 พฤศจิกายน 2539
22	การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 22	6 มกราคม 2544
23	การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย พ.ศ. 2548	6 กุมภาพันธ์ 2548

ลำดับที่	การเลือกตั้ง	วันที่
24	การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย เมษายน พ.ศ. 2549	2 เมษายน 2549
25	การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย พ.ศ. 2550	23 ธันวาคม พ.ศ. 2550

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายดาวเด่น ไพรธรรมฤทธิ์
วัน/เดือน/ปีเกิด	วันที่ 1 เดือนมกราคม พ.ศ. 2521
ภูมิลำเนา	30 หมู่ 8 ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
ที่อยู่ปัจจุบัน	34 หมู่ 11 ตำบลดอกลำไย เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร 10250
การศึกษา	<p>พ.ศ. 2532 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยช่างคำ จังหวัดแม่ฮ่องสอน</p> <p>พ.ศ. 2537 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวิสุทธิพรตพิทยาคมจังหวัดนครราชสีมา</p> <p>พ.ศ. 2539 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดควนวิเศษมูลนิธิ จังหวัดตรัง</p> <p>พ.ศ. 2545 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (ว.ท.บ.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง</p>
หน้าที่การงาน	
ปัจจุบัน	พนักงานบริษัทแอนนาดีจิท กรู๊ป จำกัด 144 ถนนรัชฎาวงศ์ แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร